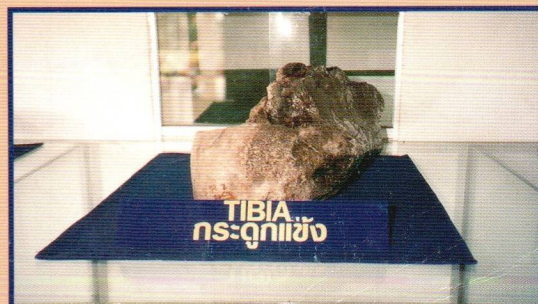
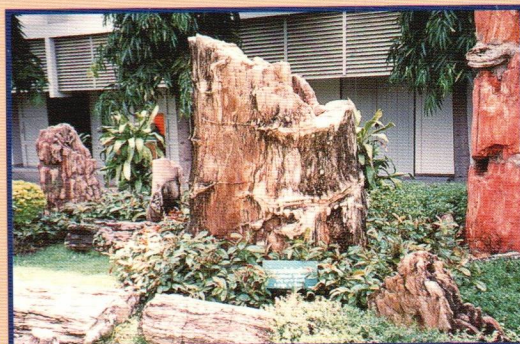

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

จังหวัดนครราชสีมา

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

สรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณต้นพืชมงคลดึกดำบรรพ์ข้างโบราณ และไม้กลายเป็นหิน

จังหวัดนครราชสีมา

เสนอต่อ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

สิงหาคม 2544

คำนำ

แหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ อำเภอนครหลวงพระเกียรติ และแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน บ้านโคกเคียนห้า อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา นับเป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความสำคัญทางด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับวิวัฒนาการของโลก โบราณชีววิทยา และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่น ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมธรรมชาติบริเวณพื้นที่ดังกล่าว มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ ทั้งโดยธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จึงมอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) เป็นผู้ดำเนินศึกษาจัดทำแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ และไม้กลายเป็นหิน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติของพื้นที่ ให้ถาวรสืบไป

แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณและไม้กลายเป็นหิน จังหวัดนครราชสีมา มีรายงานผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ

รายงานฉบับสุดท้าย : ประกอบด้วย ความเป็นมา สภาพแวดล้อมทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณอำเภอนครหลวงพระเกียรติ คุณค่าและความสำคัญ ปัญหาและภัยคุกคาม กรอบการจัดการและแผนการจัดการ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน คุณค่าและความสำคัญ กรอบการจัดการและแผนการจัดการ การนำแผนสู่การปฏิบัติ นโยบาย และ กฎระเบียบ และมาตรการจัดการในปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร : ประกอบด้วย ความเป็นมา แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติไม้กลายเป็นหิน และการนำแผนสู่การปฏิบัติ

คณะผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานผลการศึกษาการจัดทำแผนจัดการนี้ จะนำไปสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และจะอำนวยประโยชน์ในการประยุกต์การจัดการที่สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดักดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน จังหวัดนครราชสีมา สำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ด้วยความร่วมมือและสนับสนุนอย่างดียิ่งของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม โดยคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ซึ่งมี นายวาทัญญู ณ ถลาง เป็นประธานอนุกรรมการ ร่วมด้วย คณะทำงานของกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ทำหน้าที่ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการ กำกับ ดูแลและติดต่อประสานงาน ตลอดจนการสนับสนุน ให้การจัดทำแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติแล้วเสร็จอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือด้วยดีจากหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับ จังหวัดนครราชสีมา ระดับอำเภอ ระดับตำบล และชุมชนท้องถิ่น ที่ให้ความช่วยเหลือในการสำรวจรวบรวมข้อมูล และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนแม่บทครั้งนี้

คณะผู้ศึกษาของ วท. จึงใคร่ขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้จัดทำ

รายนามคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ประธานอนุกรรมการ

นายวาทัญญู ฌ กลาง

รองประธานอนุกรรมการ

นายศักดิ์ รัตนศาสตร์

อนุกรรมการ

นายนิจ หิณชีระนันท์

นายอุรา สุนทรสารทูล

นายประสงค์ เอี่ยมอนันต์

นายสุวิชัย รัศมีภูติ

ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ หรือผู้แทน

อธิบดีกรมการผังเมือง หรือผู้แทน

อธิบดีกรมธนารักษ์ หรือผู้แทน

อธิบดีกรมป่าไม้ หรือผู้แทน

อธิบดีกรมประมง หรือผู้แทน

อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี หรือผู้แทน

อธิบดีกรมศิลปากร หรือผู้แทน

อธิบดีกรมการศาสนา หรือผู้แทน

เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน

นายกสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์หรือผู้แทน

นายกสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือผู้แทน

นายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม หรือผู้แทน

นายกสมาคมนักผังเมืองไทย หรือผู้แทน

เลขาธิการมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย หรือผู้แทน

อนุกรรมการและเลขานุการ

ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

(นางประเสริฐสุข จามรมาน)

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หัวหน้ากลุ่มงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (นางอุษา เกียรติชัยพัฒน์)

หัวหน้ากลุ่มงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (นายพนพล ธิยะใจ)

ที่ปรึกษาจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

นางประเสริฐสุข จามรมาน	ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
นายนพดล ธิยะใจ	หัวหน้ากลุ่มงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
นายสุพินิจ บุญยมาลิก	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7 ว
นายมนตรี เกษมสุทธิ	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7 ว
นายนพพร เอียดเรือง	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 4
นางสาวดารารัตน์ แก้วขันดี	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 4

คณะผู้ดำเนินการจัดทำแผน

ที่ปรึกษา	ดร.พีระศักดิ์	วรสุนทรโรสถ
	ดร.พงศ์เทพ	อันตะริกานนท์
	นายธนิศ	ทองตัน
ผู้อำนวยการโครงการ	นายวินิจ	บัวชุม
เลขานุการและประสานงานโครงการ	นายวินัย	เจตนากุล
กลุ่มนักวิชาการหลัก	นายวินิจ	บัวชุม
	ดร.ประเทือง	จินตสกุล
	นายประมุข	แก้วเนียม
	นายสุชาติ	สัยละมัย
กลุ่มศึกษาด้านกายภาพ	นางสาววาสนา	ภาณุรักษ์
	นายวิเชียร	กระจ่าง
	นายธรรป	โตจินดา
	นายจตุพร	อุทัยศรี
กลุ่มศึกษาด้านชีวภาพ โบราณชีววิทยา	ดร.ประเทือง	จินตสกุล
และนิเวศวิทยา	นายนิเวช	นาดี
	นางสาวกาญจนา	ถ้วนเทศ
กลุ่มศึกษาด้านเศรษฐกิจ-สังคม	นางศิริวรรณ	อิสสระีย์
	นายณรงค์ศักดิ์	พรพุดพิงศ์สุข
	นางสาวธัญญลักษณ์	บัวชุม
กลุ่มศึกษาจัดบริการศึกษาธรรมชาติ	นายภาสกร	เชียวจินดากานต์
	นายวินิจ	บัวชุม
กลุ่มศึกษาด้านองค์กรบริหารจัดการ	นายสำเริง	เมฆเกรียงไกร
	นายวินิจ	บัวชุม
กลุ่มสนับสนุนและจัดทำรายงาน	นายสุรพล	ดนานนท์ชัย
	นายสมเกียรติ	ธรรมสุน
	นางสาวมนทลี	กชาชีวะ
	นายไกรสร	พริกทุ่ง
	นายสมชาย	ประดิษฐ์ศิลป์
	นางสาวธัญญลักษณ์	บัวชุม

สารบัญเรื่อง

หน้า

ปกใน	i
คำนำ	ii
กิตติกรรมประกาศ	iii
รายงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและศิลปกรรม	iv
ที่ปรึกษาจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	vi
คณะผู้ดำเนินการจัดทำแผน	vii
สารบัญเรื่อง	viii
สารบัญตาราง	xiii
สารบัญรูป	xiv

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมา	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 เป้าหมาย	1-2
1.4 พื้นที่ศึกษา	1-2
1.4.1 พื้นที่ศึกษา บริเวณที่พบซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ	1-2
1.4.2 พื้นที่ศึกษา บริเวณที่พบซากดึกดำบรรพ์ไม่กลายเป็นหิน	1-2

บทที่ 2 แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ

2.1 คุณค่าและความสำคัญ	2-1
2.1.1 คุณค่าและความสำคัญทางวิทยาศาสตร์ของโลก	2-1
2.1.2 คุณค่าและความสำคัญด้านการศึกษาวิจัยและค้นคว้าความรู้ทางวิชาการ	2-2
2.1.3 คุณค่าและความสำคัญด้านการอนุรักษ์ระบบนิเวศเฉพาะถิ่น	2-3
2.1.4 คุณค่าและความสำคัญด้านเป็นแหล่งพันธุกรรม	2-3
2.1.5 คุณค่าและความสำคัญด้านการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน	2-4
2.1.6 คุณค่าและความสำคัญด้านการศึกษาธรรมชาติ	2-4
และสื่อความหมายธรรมชาติ	
2.1.7 คุณค่าและความสำคัญด้านส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นให้มีความยั่งยืน	2-4
2.2 ปัญหาและภัยคุกคาม	2-5
2.2.1 ปัญหาซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณได้รับความเสียหาย และเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นแหล่งกำเนิด	2-5
2.2.2 ปัญหาการแพร่กระจาย และการสูญหายของซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ	2-5
2.2.3 ปัญหาการเสื่อมสภาพของซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ	2-6
2.2.4 ปัญหาการรบกวนและกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ	2-7

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
2.2.5 ปัญหาความร่วมมือของหน่วยงานราชการในพื้นที่และหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลจากส่วนกลาง	2-8
2.2.6 ปัญหาขาดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ของประชาชนในท้องถิ่น	2-9
2.3 กรอบการจัดการ	
2.3.1 หลักการพื้นฐาน	2-9
2.3.2 ทิศทางในการจัดการ	2-9
2.3.2.1 จุดมุ่งหมายในการจัดการ	2-10
2.3.2.2 กลยุทธ์ในการจัดการ	2-10
2.3.3 วัตถุประสงค์ของแผนจัดการ	2-11
2.3.4 เป้าหมาย	2-11
2.4 เขตพื้นที่จัดการ	2-12
2.4.1 จุดมุ่งหมาย	2-13
2.4.2 เกณฑ์ในการพิจารณา	2-13
2.4.3 เขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ	2-13
2.4.4 แนวทางในการจัดการ	2-13
2.5 แผนจัดการ	2-16
2.5.1 แผนจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	
2.5.1.1 สรุปประเด็นสำคัญ	2-18
2.5.1.2 เป้าหมาย	2-18
2.5.1.3 มาตรการ	2-19
2.5.1.4 แผนงาน/โครงการ	2-19
2.5.2 แผนจัดการสำรวจ ศึกษาและวิจัย	
2.5.2.1 สรุปประเด็นสำคัญ	2-25
2.5.2.2 เป้าหมาย	2-25
2.5.2.3 มาตรการ	2-25
2.5.2.4 แผนงาน/โครงการ	2-26
2.5.3 แผนการประชาสัมพันธ์ และการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ ของประชาชน	2-27
2.5.3.1 สรุปประเด็นสำคัญ	2-27
2.5.3.2 แนวคิดและทิศทาง	2-28
2.5.3.3 เป้าหมาย	2-28
2.5.3.4 มาตรการ	2-28
2.5.3.5 แผนงาน/โครงการ	2-29

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

หน้า

2.5.4	แผนจัดการบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ	2-31
2.5.4.1	สรุปประเด็นสำคัญ	2-31
2.5.4.2	แนวคิดและทิศทาง	2-32
2.5.4.3	เป้าหมาย	2-33
2.5.4.4	มาตรการ	2-33
2.5.4.5	แผนงาน/โครงการ	
2.5.5	แผนการบริหารและการจัดการ	2-40
2.5.5.1	สรุปประเด็นสำคัญ	2-40
2.5.5.2	เป้าหมาย	2-41
2.5.5.3	มาตรการ	2-42
2.5.5.4	แผนงาน/โครงการ	
2.6	สรุปแผนงาน/โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ	2-46

บทที่ 3 แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

3.1	คุณค่าและความสำคัญ	3-1
3.1.1	คุณค่าและความสำคัญทางวิทยาศาสตร์	3-1
3.1.2	คุณค่าและความสำคัญทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์	3-1
3.1.3	คุณค่าและความสำคัญทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	3-2
3.1.4	คุณค่าและความสำคัญด้านการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน	3-2
3.1.5	คุณค่าและความสำคัญด้านส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ชุมชนท้องถิ่น	3-2
3.2	ปัญหาและภัยคุกคาม	3-3
3.2.1	ปัญหาซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินถูกขุดค้นพบ และสูญหายไป จากแหล่งกำเนิด	3-3
3.2.2	ปัญหาในการจัดเก็บรักษา และคุณค่าการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน	3-3
3.2.3	ปัญหาและภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ไม้กลายเป็นหิน	3-4

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

หน้า

3.3	กรอบการจัดการ	3-5
3.3.1	หลักการพื้นฐาน	3-5
3.3.2	ทิศทางในการจัดการ	3-6
3.3.2.1	จุดมุ่งหมายในการจัดการ	3-6
3.3.2.2	กลยุทธ์ในการจัดการ	3-7
3.3.3	วัตถุประสงค์ของแผนจัดการ	3-8
3.3.4	เป้าหมาย	3-8
3.4	เขตพื้นที่จัดการ	3-9
3.4.1	จุดมุ่งหมาย	3-9
3.4.2	เกณฑ์ในการพิจารณา	3-9
3.4.3	เขตพื้นที่จัดการ	3-10
3.4.4	แนวทางในการจัดการ	3-12
3.5	แผนการจัดการ	3-13
3.5.1	แผนจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	3-14
3.5.1.1	สรุปประเด็นสำคัญ	3-14
3.5.1.2	เป้าหมาย	3-15
3.5.1.3	มาตรการ	3-15
3.5.1.4	แผนงาน/โครงการ	
3.5.2	แผนจัดการสำรวจศึกษาและวิจัย	3-18
3.5.2.1	สรุปประเด็นสำคัญ	3-18
3.5.2.2	เป้าหมาย	3-18
3.5.2.3	มาตรการ	3-19
3.5.2.4	แผนงาน/โครงการ	

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

หน้า

3.5.3	แผนการประชาสัมพันธ์และสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ ของประชาชน	3-20
3.5.3.1	สรุปประเด็นสำคัญ	3-20
3.5.3.2	เป้าหมาย	3-21
3.5.3.3	มาตรการ	3-21
3.5.3.4	แผนงาน/โครงการ	
3.5.4	แผนจัดการบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ	3-23
3.5.4.1	สรุปประเด็นสำคัญ	3-23
3.5.4.2	เป้าหมาย	3-24
3.5.4.3	มาตรการ	3-24
3.5.4.4	แผนงาน/โครงการ	
3.5.5	แผนการบริหารและการจัดการ	3-28
3.5.5.1	สรุปประเด็นสำคัญ	3-28
3.5.5.2	เป้าหมาย	3-28
3.5.5.3	มาตรการ	3-29
3.5.5.4	แผนงาน/โครงการ	
2.6	สรุปแผนงาน/โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน	3-33

บทที่ 4 การนำแผนสู่การปฏิบัติ

4.1	การอนุมัติแผน	4-1
4.2	ขั้นตอน	4-2
4.3	การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี	4-4
4.4	การประสานแผนการจัดการกับการพัฒนาระดับจังหวัด	4-5
4.5	แนวทางในการพัฒนาระบบจัดการตามแผน	4-6
4.5.1	องค์ประกอบส่วนที่เป็นผลงาน (Output)	4-6
4.5.1.1	วัตถุประสงค์	4-6
4.5.1.2	เป้าหมาย	4-8
4.5.2	องค์ประกอบส่วนที่เป็นกระบวนการ (Process)	4-8
4.5.3	องค์ประกอบส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input)	4-8
4.5.4	องค์ประกอบส่วนที่เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)	4-9

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.4-1 จำนวนเนื้อที่ในเขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาดึกดำบรรพ์ ช้างโบราณ อำเภอนครหลวงพระเกียรติ	2-15
ตารางที่ 2.6-1 สรุปแผนงานโครงการจัดการชาดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ	2-46
ตารางที่ 3.4-1 จำนวนเนื้อที่เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาดึกดำบรรพ์ ไม้กลายเป็นหิน บ้านโกรกเดือนห้า	3-10
ตารางที่ 3.6-1 สรุปแผนงานโครงการจัดการชาดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน	3-33

สารบัญรูป

หน้า

รูปที่ 1.4-1	ที่ตั้งพื้นที่ศึกษาบริเวณแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ	1-3
รูปที่ 1.4-2	ที่ตั้งพื้นที่ศึกษาบริเวณแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน	1-4
รูปที่ 2.4-1	เขตพื้นที่จัดการ	2-14
รูปที่ 2.5-1	แผนการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ	2-22
รูปที่ 2.5-2	เขตพื้นที่จัดการแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม	2-34
รูปที่ 2.5-3	ผังเสนอแนะปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณไทรงามและลานไทร	2-36
รูปที่ 2.5-4	ทัศนียภาพบริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม	2-37
รูปที่ 2.5-5	แผ่นป้ายบอกสถานที่และแผ่นป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ	2-38
รูปที่ 2.5-6	รูปโครงข่ายบริหารจัดการ	2-43
รูปที่ 3.4-1	เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน	3-11
รูปที่ 3.5-1	ผังเสนอแนะการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์เขตบริการและจัดการบริเวณเขตพื้นที่ จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน	3-25
รูปที่ 3.5-2	ทัศนียภาพบริเวณพื้นที่บริการศึกษาธรรมชาติของชุมชน	3-26
รูปที่ 3.5-3	โครงข่ายการบริหารและการจัดการ	3-30
รูปที่ 4.2-1	ลำดับขั้นตอน การนำแผนแม่บทสู่การปฏิบัติ	4-3
รูปที่ 4.5.1	แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการตามแผน	4-7

1.1 ความเป็นมา

สืบเนื่องจากแผนแม่บทการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2533 ในส่วนของการดำเนินงานการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ได้มีข้อเสนอแนะ ให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เฉพาะแหล่ง เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลายพื้นที่ของประเทศ ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลานาน ทำให้สูญเสียสภาพและเสื่อมโทรมลงไปมาก

ชาวกี๋คำบรรพ์ เป็นธรรมชาติประเภทหนึ่งตามแนวทางการอนุรักษ์ธรรมชาติที่คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2525 ซึ่งเมื่อถูกทำลายก็จะหมดสภาพไป มีอาจฟื้นฟูคืนสู่สภาพเดิมได้ โดยจะมีประโยชน์ทางวิชาการทั้งทางด้านการศึกษา การค้นคว้า ตลอดจนสันตนาการ ปัจจุบัน ชาวกี๋คำบรรพ์หลายแห่งถูกทำลายไป ทั้งโดยธรรมชาติและโดยการกระทำของมนุษย์ ดังนั้น การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ บริเวณแหล่งชาวกี๋คำบรรพ์ต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดจัดทำแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติบริเวณค้นพบชาวกี๋คำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน เพื่อให้จังหวัดนครราชสีมาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์ และปรับปรุงสภาพแวดล้อม รวมทั้งตั้งงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติบริเวณค้นพบชาวกี๋คำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเป็นแนวทางบรรจุไว้ในแผนบริหารจัดการ สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ
3. เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้อง และเป็นไปตามแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ
4. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติสำหรับประยุกต์ใช้กับแหล่งธรรมชาติ ประเภทเดียวกันในพื้นที่อื่นๆ

1.3 เป้าหมาย

มีแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและแผนการใช้ที่ดิน บริเวณพื้นที่ค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช่วง โบราณ ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ในพื้นที่บ้านโกรกเดือนห้า ตำบลสุรนารี อำเภอเมือง ในเขตจังหวัดนครราชสีมา ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ

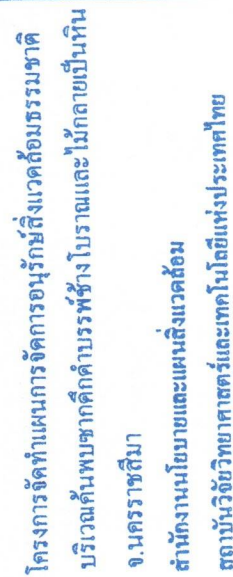
1.4 พื้นที่ศึกษา

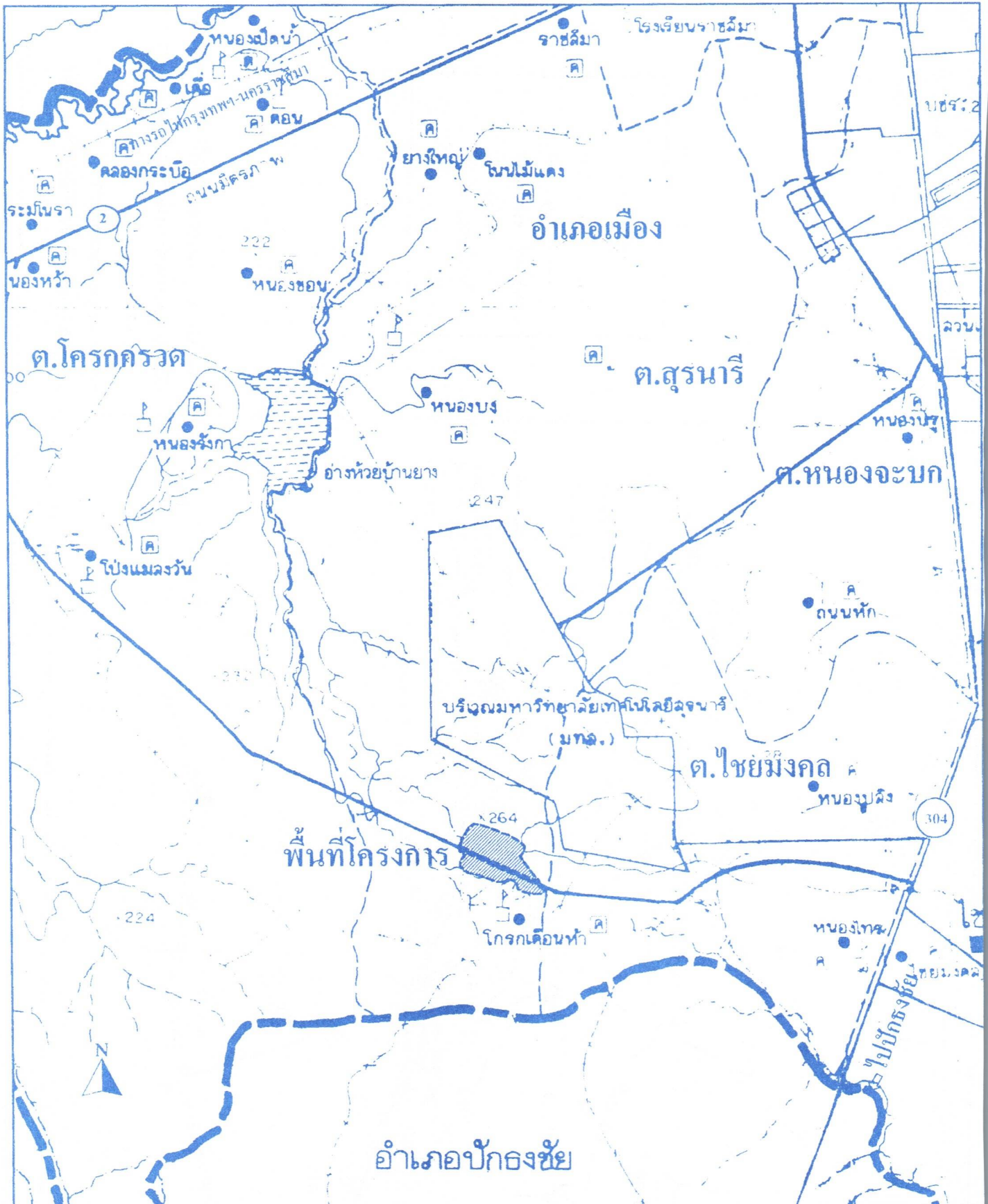
1.4.1 พื้นที่ศึกษابริเวณที่พบซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ

พื้นที่ศึกษาตั้งอยู่บริเวณเขตพื้นที่ปกครอง ตำบลท่าช้าง และตำบลช้างทอง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่ชุ่มน้ำ จุดบรรจบของลำน้ำลำตะคอง และลำน้ำมูล ซึ่งเป็นบริเวณค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช่วง โบราณ (รูปที่ 1.4-1)

1.4.2 พื้นที่ศึกษابริเวณที่พบซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

พื้นที่ศึกษา ตั้งอยู่บริเวณเขตพื้นที่ปกครอง ตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่บริเวณเขาแก้ว และพื้นที่โคยรอบ บริเวณใกล้เคียงชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า ซึ่งเป็นที่ค้นพบ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน (รูปที่ 1.4-2)

รูปที่ 1.4-2 ที่ตั้งพื้นที่ศึกษาบริเวณแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

บทที่ 2 แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

บทที่ 2 แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

2.1 สรุปประเด็นสำคัญ

2.1.1 คุณค่าและความสำคัญ

ในระหว่างที่ผ่านการค้นพบ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ ในบริเวณแหล่งค้นพบของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำแนกได้แล้ว 5 สกุล คือ

- 1) ช้าง “กอมโฟเทอริยม” (Gomphotherium) หรือช้าง 4 งา มีชีวิตอยู่ระหว่าง 25-13 ล้านปีในอดีต
- 2) ช้าง “ไดโนเทอริยม” (Deinotherium) ช้างงาขอบมีชีวิตอยู่ระหว่าง 25-1.7 ล้านปีในอดีต
- 3) ช้าง “สเตโกโลโฟดอน” (Stegolophodon) มีชีวิตอยู่ระหว่าง 25-5 ล้านปีในอดีต
- 4) ช้าง “สเตโกดอน” (Stegodon) มีชีวิตอยู่ระหว่าง 5-0.01 ล้านปีในอดีต
- 5) ช้าง “พาลีโอโลโซดอน” (Palaeolozodon) มีชีวิตอยู่ระหว่าง 1.8-0.01 ล้านปีในอดีต

นับได้ว่าแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ อำเภอเฉลิมพระเกียรติเป็นแหล่งกำเนิดซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณจำนวนมาก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นอุทยานช้างที่มีความหลากหลายทางชีวภาพโบราณที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกที่มีคุณค่าความสำคัญควรแก่การอนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ ด้านวิวัฒนาการของโลกและสิ่งมีชีวิต ด้านการจัดการอนุรักษ์แหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน รวมถึง ด้านการอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวมในระยะยาว

2.1.1.1 คุณค่าและความสำคัญทางวิทยาศาสตร์ของโลก

ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในยุคโบราณ มีสมมุติฐานและทฤษฎีสนับสนุนการกำเนิดและแหล่งกำเนิดเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในหลายภูมิภาคทั่วโลก จึงมีการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ โบราณชีววิทยา (Paleobiology) บรรพชีวินวิทยา (Paleontology) บรรพชีวินวิทยาประวัติ (Historical Geology) ภูมิศาสตร์บรรพกาล (Paleogeography) และวิชาลำดับชั้นหิน (Stratigraphy) ซึ่งจะอำนวยความสะดวกการพัฒนาทางการศึกษาวิวัฒนาการของโลกในอดีตและการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

มีคุณค่าในความสัมพันธ์กับบรรพบุรุษมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในสมัยบรรพกาล ทั้งนี้ เพราะวิวัฒนาการของช้าง โดยเฉพาะในช่วง 25 ล้านปีก่อน (สมัยไมโอซีน) ถึงปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ทั้งในด้านการทำลายล้างและการเกื้อกูลพึ่งพากัน จึงอาจพบหลักฐานของมนุษย์ในบ่อทรายที่มีซากช้างโบราณอยู่ด้วยได้

เป็นกุญแจที่ไขไปสู่ปริศนาการสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ของช้างโบราณ สัตว์และพืชต่างๆ จำนวนมากและครั้งใหญ่ของโลก ทั้งนี้เพราะเป็นแหล่งที่มีความเหมาะสมตามธรรมชาติในการรักษาซากดึกดำบรรพ์ เพราะเป็นแหล่งสะสมของตะกอนแม่น้ำมูลโบราณที่มีขนาดใหญ่ ชั้นตะกอนหนาหรือลักษณะที่บริเวณอื่น ไม่มีความเหมาะสมที่จะรักษาซากต่างๆ ไว้ได้เมื่อผ่านเวลานับแสนหรือนับล้านปี

สำหรับพื้นที่บริเวณแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นแหล่งสำคัญที่มีนักวิชาการและนักวิจัยในระดับนานาชาติ ให้ความสนใจเดินทางมาศึกษาค้นคว้าสม่ำเสมอ ซึ่งคาดว่าจะเกิดการพัฒนาร่วมมือทางวิชาการในระยะต่อไป

2.1.1.2 คุณค่าและความสำคัญด้านการศึกษาวิจัยและค้นคว้าหาความรู้ทางวิชาการ

การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ เป็นการพัฒนาระบบที่มีพื้นฐานของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบจัดการด้านการศึกษาและวิจัย เพื่อประมวลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับซากดึกดำบรรพ์และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอย่างเป็นระบบ สำหรับการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการที่ตอบสนองการอนุรักษ์และพัฒนาในอนาคต

แหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ การกำเนิดและอาณาเขตหรือบริเวณการกระจายตัว โครงสร้างและระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการหลากหลายสาขา สำหรับการประมวลความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และการศึกษาแนวทางการจัดการอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการในอนาคตจึงควรเน้นการเปิดโอกาสและสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้นักวิชาการ นักวิจัย และสถาบันการศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ทั้งการวิจัยพื้นฐานเพื่อค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ และการวิจัยประยุกต์ เพื่อพัฒนาระบบการจัดการอนุรักษ์ในพื้นที่องค์ความรู้ทางวิชาการ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสมต่อไป

2.1.1.3 คุณค่าและความสำคัญด้านการอนุรักษ์ระบบนิเวศเฉพาะถิ่น

แหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ มีลักษณะทางกายภาพชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติเป็นระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับลำน้ำมูลซึ่งไหลผ่านพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างลงสู่แม่น้ำโขง นับเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีความสัมพันธ์และอานวยประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ประชาชนที่อาศัยบริเวณสองฝั่งลำน้ำมาแต่อดีต รวมทั้งยังเป็นแหล่งฝังทับซากบรรพ์ชีวินมากมายหลากหลายชนิดที่เคยมีชีวิตตั้งแต่ 0.7 ล้านปีก่อน หรือเก่ากว่า โดยเฉพาะชิ้นส่วนของซากช้างโบราณ ดังนั้นการจัดการคุ้มครองระบบนิเวศธรรมชาติบริเวณพื้นที่ นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ แหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ ในขณะเดียวกันการจัดการอนุรักษ์ยังจะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศลำน้ำมูล และพื้นที่เชื่อมโยง ทั้งสองฝั่งให้คงความอุดมสมบูรณ์สืบไป

2.1.1.4 คุณค่าและความสำคัญด้านการเป็นแหล่งพันธุกรรม

บริเวณพื้นที่แหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ เป็นแหล่งกำเนิดพันธุกรรมและถิ่นที่อยู่อาศัยของพรรณพืชและสัตว์ป่านานาชนิด จากการสำรวจพบว่าบริเวณลำน้ำยังมีพันธุ์พืชจำแนกได้ 98 ชนิด อยู่ใน 85 สกุลและ 51 วงศ์ ส่วนสัตว์ป่าสำรวจเฉพาะสัตว์มีกระดูกสันหลัง มีจำนวนรวม 148 ชนิด มี 125 สกุล และจัดอยู่ใน 79 วงศ์ แบ่งเป็นสัตว์พวกนก จำนวน 66 ชนิด มี 54 สกุล และ 33 วงศ์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 11 ชนิด มี 9 สกุล และ 7 วงศ์ สัตว์เลื้อยคลาน จำนวน 20 ชนิด มี 19 สกุล และ 12 วงศ์ สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 9 ชนิด มี 6 สกุลและ 4 วงศ์ และปลาน้ำจืด จำนวน 42 ชนิด มี 37 สกุล และ 20 วงศ์

จากความหลากหลายชนิดของพรรณพืชและสัตว์ป่าดังกล่าว ถือได้ว่าบริเวณแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติแหล่งรวมพันธุกรรมท้องถิ่นให้คงสภาพถาวรสืบไป

2.1.1.5 คุณค่าและความสำคัญด้านการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน

การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาคติคำบรรพ์ช้างโบราณ ถือเป็นการสร้างโอกาสในการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้ศึกษาเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน และการจัดการด้านการอนุรักษ์ โดยจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความรู้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของประชาชน

การส่งเสริมด้านการเรียนรู้ อาจพิจารณาเริ่มต้น โดยการส่งเสริม และสนับสนุนให้สถานศึกษาและจัดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ท้องถิ่น ขยายผลไปสู่ชุมชนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปในที่สุด

2.1.1.6 คุณค่าและความสำคัญ ด้านการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติ

บริเวณค้นพบชาคติคำบรรพ์ช้างโบราณนอกจากจะเป็นสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีคุณค่าทางสิ่งแวดล้อมศึกษา ยังมีแหล่งท่องเที่ยวหลักบริเวณไทรงาม แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ และการล่องแพลำน้ำมูล นับเป็นแหล่งศึกษา ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สามารถพัฒนาศักยภาพในการจัดบริการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติ ให้แก่ นักเรียน นักศึกษากลุ่มประชาชนผู้สนใจ และนักท่องเที่ยวทั่วไปได้เดินทางไปศึกษาหาความรู้ และพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนั้นยังจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการของชุมชนท้องถิ่น เป็นการสร้างโอกาสสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อความร่วมมือ ด้านอนุรักษ์ของท้องถิ่น

2.1.1.7 คุณค่าและความสำคัญด้านส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นให้มีความยั่งยืน

สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาคติคำบรรพ์ช้างโบราณ บริเวณลำน้ำมูลและพื้นที่ริมสองฝั่งอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคและบริโภค พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ โดยเฉพาะสัตว์น้ำ นับเป็นแหล่งพึ่งพาเพื่อการดำรงชีวิตของประชาชนริมฝั่งมูล และพื้นที่ใกล้เคียง มีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ประมงพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้และจักสาน มีการสืบทอดเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่น นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีคุณค่าทางจิตใจ สามารถประยุกต์และนำกลับมาใช้ใหม่ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ด้านการอนุรักษ์ และการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่น

2.1.2 ปัญหาและภัยคุกคาม

2.1.2.1 ปัญหาซากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณได้รับความเสียหาย และเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ที่เป็นแหล่งกำเนิด

การค้นพบซากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณ เกิดจากเอกชนทำธุรกิจบ่อทรายตามริมฝั่งลำน้ำมูล ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ โดยวิธีการใช้น้ำฉีดทรายและดูดทรายมาคัดแยก ทำให้พบซากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณไหลมาทับถมบริเวณพื้นบ่อทราย นับเป็นการขุดค้นที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้ซากดึกดำบรรพ์อาจชำรุดเสียหาย และไม่สามารถศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดได้ หากปล่อยให้การขุดและดูดทราย ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและกระจายตัวไปทั่วพื้นที่ศักยภาพของแหล่งค้นพบ จะเป็นภัยคุกคามทำลายแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณที่สำคัญ แหล่งหนึ่งของโลก

การจัดการเพื่อควบคุมการขุดค้นให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และการรวบรวมข้อมูลในแหล่งขุดค้น จึงเป็นภารกิจที่สำคัญและเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณ สำหรับการ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในระยะยาว

2.1.2.2 ปัญหาการแพร่กระจาย และการสูญหายของซากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณ

การค้นพบซากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณ ขาดระบบจัดเก็บรักษาที่เหมาะสม กระจายตัวอยู่ในครอบครองของผู้เกี่ยวข้องบางส่วนอยู่ในครอบครองของเจ้าของบ่อทราย บางส่วนมอบให้กรมทรัพยากรธรณีจัดเก็บรักษาเพื่อการวิจัย บางส่วนมอบให้กับอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งจัดแสดงนิทรรศการไว้บนที่ว่าการอำเภอ บางส่วนจัดเก็บรวบรวมโดยสถาบันราชภัฏนครราชสีมา และจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กเปิดให้ผู้สนใจเข้าชม นอกจากนั้นกระจายตัวไปด้วยวิธีการซื้อขายแก่ผู้สนใจ โดยเฉพาะซากดึกดำบรรพ์ที่มีความสมบูรณ์ มีราคา และยังมีได้มีการจำแนกชนิด สถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องยังขาดมาตรการในการควบคุม กำกับดูแลอย่างจริงจัง ประกอบกับเจ้าของธุรกิจบ่อทรายหลายคนได้มีการแจ้งและส่งมอบให้กับทางราชการ

การจัดการอนุรักษ์จึงควรจัดให้มีศูนย์กลาง และเครือข่ายความร่วมมือรับผิดชอบในการดูแลรักษา และมีมาตรการในการควบคุม กำกับดูแลและส่งเสริมการอนุรักษ์ที่ถูกต้องกระจายไปยังกลุ่มผู้ค้นพบ และผู้ครอบครองซากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณ

2.1.2.3 ปัญหาการเสื่อมสภาพของซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

การจัดเก็บดูแลและรักษาซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณยังไม่มีมาตรฐานทางวิชาการที่ชัดเจน ผู้ครอบครองมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งคาดว่าในระยะยาวจะมีผลกระทบต่อการเสื่อมสภาพของซากดึกดำบรรพ์ นอกจากนั้นในการทำธุรกิจบ่อทรายยังมีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ชนิดอื่นๆ อีกมาก เจ้าของบ่อทรายได้เก็บสะสมไว้บางส่วน ส่วนที่เหลือทิ้งไว้เป็นเศษวัสดุกระจายอยู่ทั่วไปและจะถูกทำลายไปในที่สุด

การเสื่อมสภาพของซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ เนื่องจากซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณที่พบจากบ่อทรายริมแม่น้ำมูลของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เกิดจากการกลายสภาพเป็นหินภายใต้ความร้อนและเกิดรวมกับซากดึกดำบรรพ์ไม่กลายเป็นหินจำนวนมากมาย ทำให้มีองค์ประกอบเป็นพวกสารประกอบซัลเฟตและคลอไรด์อยู่มาก โดยอยู่ในรูปของแร่ไพไรต์ (FeS_2) แอนไฮไดรต์ (CaSO_4) หรือ ยิปซัม ($\text{CaSO}_4 \cdot n\text{H}_2\text{O}$) หรือ เฮไลต์ (NaCl) การที่มีองค์ประกอบของซัลเฟตและเกลืออยู่มากทำให้ซากดึกดำบรรพ์ที่นำขึ้นมาจากบ่อเกิดการเสื่อมสภาพเปื่อยยุ่ยได้ง่าย โดยมีสาเหตุมาจากความชื้นเป็นประการสำคัญ คือ

(1) ความชื้นเป็นตัวการสำคัญในการเกิดปฏิกิริยา Hydrolysis และ Hydration รวมทั้งสามารถรวมตัวกับก๊าซ CO_2 ในอากาศเกิดเป็นกรดคาร์บอนิกออกมากัดกร่อนซากดึกดำบรรพ์ซึ่งเป็นหินปูนหรือเกิดปฏิกิริยา Carbonation ดังสมการ $\text{CaCO}_3 + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} \longrightarrow \text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$ และเกิดปฏิกิริยา Solution เป็นสารละลายของเกลือแทรกซึมอยู่ และช่วยทำให้ความชื้นทำการย่อยสลายหินได้ดีขึ้น

(2) ความชื้นทำให้เกิดการบดขยี้ของหินเนื่องจากการขยายตัวและหดตัวของหิน เมื่อซากดึกดำบรรพ์ได้รับความชื้นมากๆ จะมีการขยายตัวเนื่องจากความชื้น และเมื่อความชื้นลดลงซากดึกดำบรรพ์ก็จะเล็กลงตามไปด้วย แต่ในระหว่างการขยายและหดตัวนั้น ซากดึกดำบรรพ์ที่มีกำแพงกันอยู่สูง จะเกิดการกะเทาะหลุดร่อนของผิวหน้าในลักษณะของการเปื่อยยุ่ยได้

(3) ความชื้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเสื่อมสภาพโดยสิ่งมีชีวิต (Biodeterioration) ทั้งนี้เพราะจุลินทรีย์ต่างๆ ในอากาศที่ปลิวมาตกบนผิวซากดึกดำบรรพ์อาจเป็นชนิดที่ใช้ความชื้นและซัลเฟตในรูปของสารประกอบในการดำรงชีวิต เมื่อจุลินทรีย์เหล่านี้มาเจริญเติบโตบนผิวซากดึกดำบรรพ์ก็จะปลดปล่อยสิ่งขับถ่ายที่มีฤทธิ์เป็นกรดรุนแรงออกมาย่อยสลายซากดึกดำบรรพ์ได้ ดังนั้นการควบคุมความชื้นให้มัน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงเป็นการควบคุมไม่ให้จุลินทรีย์ดังกล่าวเจริญเติบโตและทำความเสียหายแก่ซากดึกดำบรรพ์

อย่างไรก็ตามการอนุรักษ์ชาดึกดำบรรพ์มิให้เสื่อมสภาพจะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ผู้ครอบครองให้เข้าใจวิธีการจัดเก็บและดูแลรักษาที่ถูกต้อง

2.1.2.4 ปัญหาการรุกรานและกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาดึกดำบรรพ์ข้างโบราณ

การใช้ที่ดินพื้นที่ริมฝั่งลำน้ำมูล ซึ่งมีลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง เป็นระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่คงความหลากหลายทางชีวภาพของลำน้ำมูล การรุกรานและการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมเป็นการทำลายแหล่งกำเนิดชาดึกดำบรรพ์ข้างโบราณ และจะทำลายระบบนิเวศธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ให้เสื่อมโทรมลง

(1) การทำธุรกิจบ่อทราย มีผลกระทบที่รุนแรงโดยตรงต่อชาดึกดำบรรพ์ข้างโบราณและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เกิดจากการบุกรุกพื้นที่น้ำท่วมถึง ปล่องน้ำที่มีตะกอนขุ่นขึ้น และน้ำเค็มลงลำน้ำมูล ทำลายสภาพธรรมชาติริมตลิ่ง และทำให้ตลิ่งพังเปลี่ยนแปลงสภาพลำน้ำ นอกจากนี้ยังก่อผลกระทบต่อการดำรงชีวิตอันปกติสุขของชุมชน เช่น ในหน้าแล้งมีการปล่อยน้ำ น้ำเป็นโคลนขุ่นขึ้นทำให้สัตว์น้ำบางชนิดตาย ถนนเป็นหลุมบ่อ และมีฝุ่นละออง และเสียงดังรบกวน เป็นต้น การทำธุรกิจบ่อทรายนับเป็นปัญหา และภัยคุกคามต่อชาดึกดำบรรพ์และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอย่างต่อเนื่องสาเหตุจากการขาดมาตรการในการกำกับดูแลที่เหมาะสม ตั้งแต่ขั้นตอนในการขออนุญาต ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบในขั้นดำเนินการและการฟื้นฟูพื้นที่หลังเลิกกิจการบ่อทราย

(2) การพัฒนาบริการพื้นฐานแก่ชุมชนท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่สำคัญคือ การก่อสร้างถนนเข้าสู่ชุมชนตามแนวลำน้ำ และรุกรานบริเวณพื้นที่น้ำท่วมถึงโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เป็นเหตุจูงใจให้มีการรุกรานพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อการอยู่อาศัย การเกษตรกรรมและอื่นๆ นอกจากนี้การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำโดยเฉพาะบริเวณลำน้ำรูปแอก ซึ่งเป็นภูมิลักษณะเฉพาะถิ่น ตามแนวชายฝั่งลำน้ำมูลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะดั้งเดิม และสภาพธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับลำน้ำมูล

(3) การใช้ที่ดิน เพื่อจัดตั้งชุมชนอยู่อาศัย และกิจกรรมทางเกษตรกรรมรุกรานพื้นที่ริมตลิ่ง ทำให้เกิดการชะล้าง และพังทลาย ส่งผลกระทบต่อลำน้ำและทำลายแหล่งพันธุกรรมของพันธุ์พืชและสัตว์ นอกจากนี้ชุมชนบริเวณริมตลิ่งยังขาดระบบจัดการของเสียของขยะมูลฝอยที่เหมาะสม มีแนวโน้มจะก่อมลพิษให้เกิดขึ้นในระยะยาว รวมถึงขาดการควบคุมของอาคาร ความสูง และความหนาแน่น ก่อผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และทัศนียภาพอันสวยงามจะส่งผลให้สิ่งแวดล้อมธรรมชาติด้อยคุณค่า และถูกทำลายในที่สุด

(4) กิจกรรมการท่องเที่ยวล่องแพ การล่องแพลำน้ำบริเวณพื้นที่โครงการเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อนันทนาการ มีการรับประทานอาหารและร้องเพลงเป็นกิจกรรมหลัก

ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อลำน้ำในด้านการทิ้งขยะมูลฝอยในลำน้ำ นอกจากนี้การปล่อยให้การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างไม่มีทิศทางอาจเป็นผลให้มีการพัฒนาพื้นที่ริมตลิ่งซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาก ดึกดำบรรพ์ได้ในอนาคต จึงต้องมีการควบคุมดูแลและจัดการในกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

(5) กิจกรรมโครงการฝายยางบ้านส้ม เป็นโครงการที่จัดสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมระดับน้ำในแม่น้ำมูล ซึ่งมีผลกระทบที่สำคัญคือการทำลายนิเวศดั้งเดิมบางส่วน และมีผลต่อการกักเก็บและปล่อยตะกอนทำให้มีการสะสมตัวของตะกอนในขณะเดียวกันก็มีการชะล้างและพังทลายของตะกอน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแหล่งพันธุกรรมพืชและสัตว์ในพื้นที่ รวมทั้งอาจทำให้เกิดการสะสมตัวของตะกอนดินเค็มบริเวณท้องน้ำ โดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้ง ดังนั้นจึงควรมีการป้องกันและลดผลกระทบ รวมไปถึงมาตรการควบคุมระดับน้ำที่ชัดเจน และการจัดการตะกอนในลำน้ำที่เหมาะสม

(6) กิจกรรมการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าเพื่อการเกษตรกรรม อาจส่งผลกระทบต่อการเกิดของตะกอนดิน รวมถึงการไหลของดินใต้ท้องธาร โดยเฉพาะในหน้าแล้งหรือบริเวณที่มีน้ำระดับต่ำและหัวสูบน้ำอยู่ในระดับลึก นอกจากนี้หากสูบน้ำอย่างขาดความระวัง ยังจะทำลายสัตว์น้ำขนาดเล็กได้อีกด้วย จึงควรมีมาตรการควบคุมให้สูบน้ำ ให้เหมาะสมกับระดับน้ำ และติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันมิให้สัตว์น้ำได้รับอันตรายจากการสูบน้ำด้วย

(7) กิจกรรมการทำประมงของชุมชน ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการทำประมงพื้นบ้านนั้น หากขาดการส่งเสริมในทิศทางที่ยั่งยืน และการทำประมงในฤดูวางไข่ ย่อมส่งผลกระทบต่อการลดลงของสัตว์น้ำทั้งชนิดพันธุ์และปริมาณ นอกจากนี้การขยายตัวของ การเลี้ยงปลาในกระชังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ในระยะยาวอาจก่อปัญหาการรุกรานลำน้ำ พื้นที่ริมตลิ่ง และการปล่อยของเสีย จึงควรมีมาตรการในการกำกับดูแล รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนการทำประมงในทิศทางที่ยั่งยืน และจัดระบบการเลี้ยงปลาในกระชัง การกำกับดูแลเศษวัสดุและของเสียจากการเพาะเลี้ยงมิให้เกิดผลกระทบต่อลำน้ำ และ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

2.1.2.5 ปัญหาความร่วมมือของหน่วยงานราชการในพื้นที่และหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลจากส่วนกลาง

การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณในปัจจุบันยังขาดทิศทางมาตรการและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน แต่ละหน่วยงานมักจะดำเนินการเฉพาะภารกิจที่รับผิดชอบ ขาดการประสานงานปฏิบัติการแก้ไขปัญหาที่มีเป้าหมายเชิงพื้นที่ จึงทำให้ไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่หยุดยั้งปัญหาการบุกรุก พื้นที่และการทำธุรกิจบ่อทราย ที่ผิดกฎหมายหรือผิดเงื่อนไขในการขออนุญาตได้

แนวทางในการจัดการอนุรักษ์พื้นที่ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบการจัดการ มาตรการในการกำกับดูแลและการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหา มีมาตรการที่หลากหลาย ภายใต้การประสานงานที่เข้มแข็งและต่อเนื่องของหน่วยงานภาครัฐ

2.1.2.6 ปัญหาขาดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ของประชาชนในท้องถิ่น

ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่จะรับรู้ถึงความเสื่อมโทรมลงของทรัพยากรธรรมชาติลำน้ำมูล และมีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นค่อนข้างดี แต่ยังไม่สามารถร่วมแก้ไขปัญหาคได้ โดยเฉพาะการบุกรุกทำลายชายฝั่งลำน้ำ สาเหตุมาจากเกรงกลัวอิทธิพลท้องถิ่นการขาดความรู้ และจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ขาดผู้นำการเรียกร้อง และผู้สนับสนุนที่เข้มแข็งในรูปแบบของกลุ่มอนุรักษ์ หรือองค์กรประชาชน เพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติในท้องถิ่นให้ยั่งยืน

การจัดการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการรวมตัวเป็นกลุ่มอาสาสมัคร องค์กรประชาชน และเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการศึกษาเรียนรู้ และปฏิบัติการร่วมกัน โดยมีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.2 กรอบการจัดการ

2.2.1 หลักการพื้นฐาน

การพัฒนาระบบการจัดการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาดักคำบรรพ์ช้างโบราณ ควรคำนึงถึงหลักการพื้นฐานในการจัดการดังนี้

1) หลักการทางนิเวศวิทยา ที่ถือว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การพัฒนาระบบการจัดการทั้งระดับนโยบายและปฏิบัติการต้องยึดถือจุดมุ่งหมายเชิงพื้นที่ (Area Approach) เป็นสำคัญ และจะต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบแบบองค์รวม โดยเน้นการพัฒนาระบบการจัดการป้องกันมิให้เกิดผลกระทบมากกว่าการตามแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นการจัดการปลายทางทำให้เกิดการสิ้นเปลือง และอาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณสำหรับดำเนินการ

2) หลักการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาระบบการจัดการคุณค่าการใช้ประโยชน์ตามขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพทางสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งจำเป็นจะต้องกำหนดแผนงานและโครงการที่มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในเชิงกระบวนการ มากกว่าผลงานตามภารกิจขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรตระหนักถึงความร่วมมือในการกำหนดผลงาน (Output) ประโยชน์ที่จะได้รับ (Outcome) และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น (Impact) เพื่อให้การปฏิบัติการตามแผนงานและโครงการมีความยืดหยุ่นและสามารถประสานความร่วมมือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการด้านการอนุรักษ์ และพัฒนาซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด

3) หลักการมีส่วนร่วมในการจัดการ เป็นการพัฒนาระบบการจัดการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นศูนย์กลางรับผิดชอบจัดการ ส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือที่มีอิสระและกระจายความรับผิดชอบ ภายใต้แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้กันของประชาชนในท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตามปรัชญา “สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้” ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาระบบการจัดการไปสู่หลักความเสมอภาคทางสังคม

2.2.2 ทิศทางในการจัดการ

2.2.2.1 จุดมุ่งหมายในการจัดการ

จากคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาคีคคำบรรพ์ช้างโบราณ การพัฒนาระบบการจัดการอนุรักษ์จะต้องมุ่งเน้นจุดมุ่งหมายที่ทำให้แหล่งธรรมชาติ มีสถานภาพทางการอนุรักษ์ ตามมาตรฐานแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ ซึ่งหมายถึง ธรรมชาติที่มีคุณค่าทางวิชาการและสุนทรียภาพที่เกี่ยวข้อง เป็นฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยา และภูมิศาสตร์ อันเป็นเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ มีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ เมื่อถูกทำลายก็จะหมดสภาพไป ไม่สามารถฟื้นฟูคืนสู่สภาพเดิมเหมือนธรรมชาติอื่นๆ

ภาพอนาคตของแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาคีคคำบรรพ์ช้างโบราณ อำเภอเฉลิมพระเกียรติจึงควรคุ้มครองให้เป็นถิ่นกำเนิดของชาคีคบรรพ์ และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีระบบนิเวศเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สงวนรักษาไว้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า และวิจัยทางวิชาการ การศึกษาเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อมศึกษา และมีคุณค่าการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนสืบไป

2.2.2.2 กลยุทธ์ในการจัดการ

1) การจัดการตามเป้าหมายด้านการคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากคิถาคำบรรพชางโบราณเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด โดยการใช้มาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และมาตรการสนับสนุนเฉพาะพื้นที่ กำหนดเขตพื้นที่จัดการ (Zoning) เป็นกลยุทธ์ในการควบคุมกำกับ และดูแลการปฏิบัติการควบคู่กับการศึกษาและวิจัย เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการอนุรักษ์ให้มีประสิทธิผลในระดับพื้นที่

2) การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการอนุรักษ์ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยการเร่งการประชาสัมพันธ์ และเสริมสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ให้แก่ นักเรียนเยาวชน และชุมชนท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบการให้การศึกษาและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติในสถานกาณ์จริง

3) การเสริมสร้างประสิทธิผลด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืนของแหล่งสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนมาตรการจูงใจการมีส่วนร่วมในการจัดการของชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นการส่งเสริมการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ สำหรับการเพิ่มคุณค่าทางจิตใจความรู้สึกเสมอภาค และการมีรายได้เสริมจากการมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ อันเป็นทรัพย์สินส่วนรวม

4) การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารและจัดการ มุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยการสนับสนุนองค์กรความร่วมมือในระดับจังหวัด มีบทบาทและหน้าที่ในการควบคุม ดูแลระดับนโยบาย สนับสนุนองค์กรความร่วมมือในระดับอำเภอมีบทบาทหน้าที่ในการประสานนโยบายและกำดับดูแล ในระดับปฏิบัติการ ส่วนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์กลางความร่วมมือ โดยมีชุมชนองค์กรประชาชน กลุ่มอาชีพ และผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น เป็นเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการ

2.2.3 วัตถุประสงค์ของแผนจัดการ

การจัดการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามกรอบทิศทางแผนตามที่กำหนด สามารถพิจารณา กำหนดวัตถุประสงค์ในระยะเวลาของแผนดังนี้

1) เพื่อจัดการคุ้มครอง รักษาและฟื้นฟูแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติขาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณ ให้คงสภาพธรรมชาติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ควบคุมและส่งเสริมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับและมีผลกระทบน้อยที่สุด

2) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการในด้านการศึกษา และวิจัยการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ การศึกษาเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของผู้เกี่ยวข้องของประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป

3) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการให้มีประสิทธิภาพ อำนาจ ประโยชน์ต่อการจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.2.4 เป้าหมาย

1) ดำเนินการปรับปรุงระบบกฎหมายให้มีประสิทธิภาพในการคุ้มครอง และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในเขตพื้นที่จัด มีเนื้อที่ประมาณ 10,000 ไร่ ประกอบด้วย

- เขตพื้นที่สงวน 2,330 ไร่
- เขตพื้นที่อนุรักษ์ 7,580 ไร่
- เขตพื้นที่จัดการและบริการ 90 ไร่

2) ดำเนินการควบคุมกำกับ ดูแล และส่งเสริมกิจกรรมการใช้ที่ดิน ในเขตพื้นที่จัดการ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติขาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณ มิให้ก่อผลกระทบที่รุนแรงต่อระบบนิเวศของพื้นที่

3) จัดให้มีระบบการกำกับดูแลการขุดค้นตามหลักวิชาการ ควบคุมการแพร่กระจาย และการเสื่อมสลายของขาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณและอื่นๆ ที่ค้นพบ

4) ดำเนินการศึกษาและวิจัย เกี่ยวกับขาคีค้ำบรรพ์และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สำหรับ ประมวลความรู้ทางวิชาการ และค้นหาแนวทางที่มีประสิทธิผลในการจัดการอนุรักษ์

5) ดำเนินการเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชุมชนท้องถิ่น โดยการประชาสัมพันธ์ และการร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้แก่นักเรียน เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

6) ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโบราณ ให้เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการจัดบริการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางนิเวศวิทยา คุณค่าในการอนุรักษ์ และกิจกรรมนันทนาการให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

7) พัฒนาศูนย์กลางการกำกับ ดูแล และการส่งเสริมด้านการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ พร้อมด้วยจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่น

2.3 เขตพื้นที่จัดการ

2.3.1 จุดมุ่งหมาย

การจัดแบ่งเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาคติกคำบรรพ์ช้างโบราณ มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1) เพื่อกำหนดเขตพื้นที่จัดการ โดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางในการจัดการเฉพาะพื้นที่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายจัดการอนุรักษ์ตามศักยภาพของพื้นที่ และความเป็นไปได้ในการจัดการ

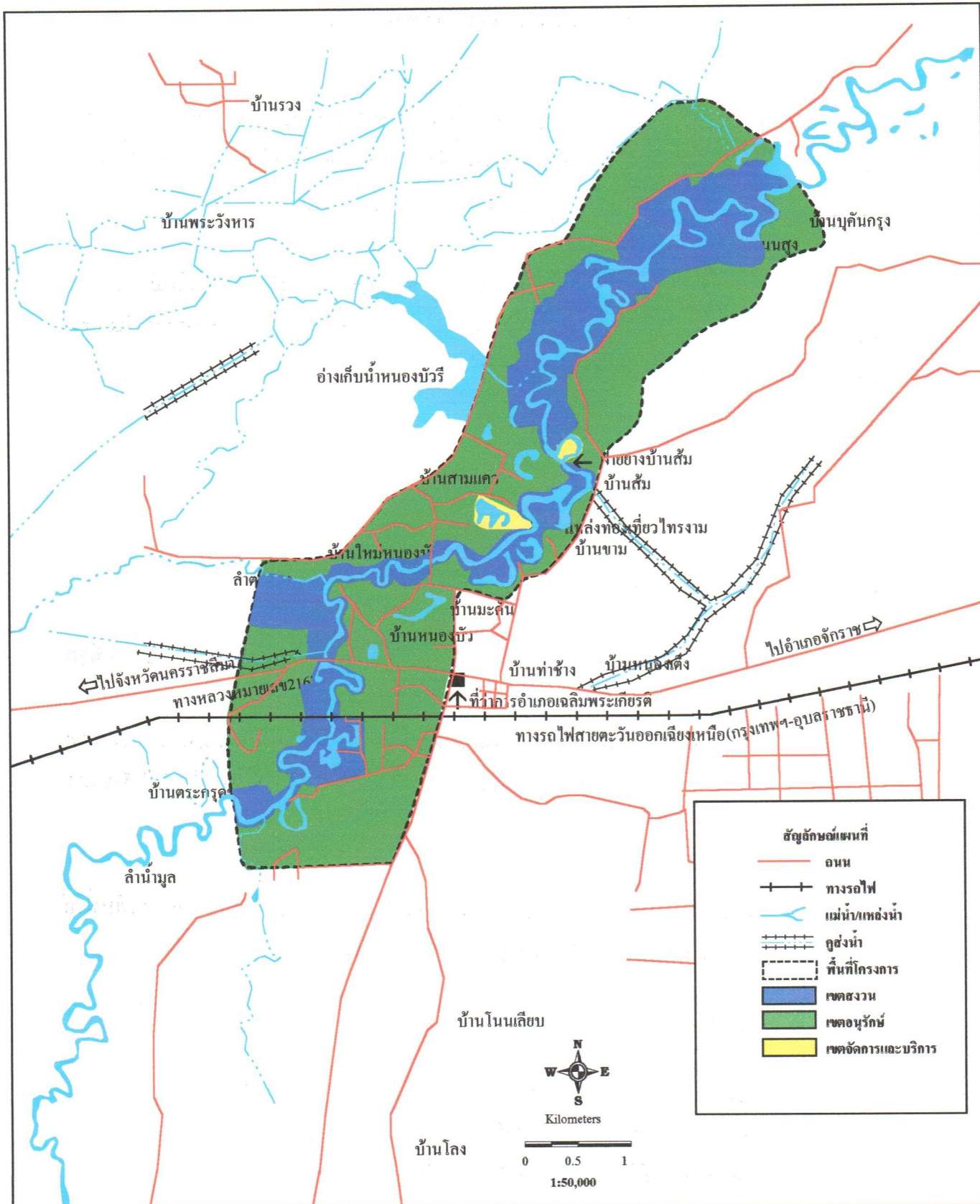
2) เพื่อการควบคุมและกำกับดูแลการจัดการและกิจกรรมการใช้ที่ดิน ในแต่ละเขตพื้นที่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และแนวทางที่กำหนด

2.3.2 เกณฑ์ในการพิจารณา

1. คุณสมบัตินิเวศวิทยา ธรณีวิทยา ชุดดิน และทรัพยากรธรรมชาติ
2. การกระจายตัวของแหล่งบริเวณค้นพบซากดึกดำบรรพ์ในพื้นที่
3. ทิศทางการใช้ที่ดิน กิจกรรมการใช้ที่ดิน และการถือครองที่ดิน

2.3.3 เขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาคติกคำบรรพ์ช้างโบราณ

จากจุดมุ่งหมายและเกณฑ์ในการพิจารณาที่กำหนด เมื่อพิจารณากับรายละเอียดข้อมูล โดยใช้เทคนิคการซ้อนทับ (Overlay) สามารถกำหนดเขตพื้นที่จัดการบริเวณแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณดังแสดงในรูปที่ 2.3-1 และตารางที่ 2.3-1 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รูปที่ 2.3-1 เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากค้ำบรรพ์ช้างโบราณ

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณกันพบซากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

1. เขตสงวน (Preservation Zone) บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำริมสองฝั่งลำน้ำมูล ซึ่งมีสภาพธรรมชาติที่หลากหลายทั้งสังคมพืชและสัตว์ป่า ลักษณะของพื้นที่อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลายได้ง่าย ควรค่าแก่การรักษาไว้เพื่อเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างระบบนิเวศบก ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศของลำน้ำมูลซึ่งพื้นที่ในเขตนี้จะคุ้มครองไว้ให้มีสภาพธรรมชาติแบบดั้งเดิมไว้แต่มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์เพื่อจัดบริการพื้นฐานแก่ส่วนรวม ให้ดำเนินการโดยมีผลกระทบน้อยที่สุด พื้นที่ที่จัดอยู่ในเขตนี้ ได้แก่ พื้นที่ลำน้ำมูลและพื้นที่ชายฝั่งในเขตพื้นที่จัดการ ประกอบด้วย พื้นที่ราชพัสดุ พื้นที่รถไฟ พื้นที่น้ำท่วมถึง พื้นที่บ่อทรายที่เลิกกิจการ และแนวริมตลิ่งระยะห่าง 20 เมตร จำนวนเนื้อที่รวมกันประมาณ 2,330 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.3 ของพื้นที่ทั้งหมด

ตารางที่ 2.3-1 จำนวนเนื้อที่ในเขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติภาคีการค้าบรพช้างโบราณ
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

เขตพื้นที่จัดการ	เนื้อที่		
	ไร่	ตารางกิโลเมตร	ร้อยละ
เขตสงวน	2,330	3.73	23.3
เขตอนุรักษ์	7,580	12.13	75.8
เขตจัดการและบริการ	90	0.14	0.9
รวม	10,000	16.0	100.0

2. เขตอนุรักษ์ (Conservation zone) เป็นพื้นที่บริเวณถัดจากพื้นที่เขตสงวนจัดขึ้นเป็นเขตกันชน (Buffer zone) กำหนดให้เป็นพื้นที่ควบคุมกิจกรรมที่เปิดหน้าดิน ขุดดิน และก่อกำกับดูแลกิจกรรมการใช้ที่ดินมิให้มีผลกระทบต่อพื้นที่เขตสงวน หรือมีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติของพื้นที่จนเกินไป พื้นที่ที่จัดอยู่ในเขตนี้ ได้แก่ พื้นที่ต่อเนื่องจากเขตสงวน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย คาดว่าหากมีการค้นสำรวจเพิ่มเติมอย่างละเอียดอาจพบซากดึกดำบรรพ์ได้ เขตอนุรักษ์มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 7,580 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.8 ของพื้นที่ทั้งหมด

3. เขตจัดการและบริการ (Service and Management zone) เขตนี้จัดไว้เพื่อรองรับจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ในการบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์พื้นที่ในเขตนี้ ได้แก่ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวหลักไทรงาม และพื้นที่ชลประทานบริเวณฝายยางบ้านส้ม มีเนื้อที่ประมาณ 90 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.9 ของพื้นที่ทั้งหมด

2.3.4 แนวทางในการจัดการ

1. เขตสงวน

วัตถุประสงค์

เพื่อคุ้มครองระบบนิเวศและสภาพธรรมชาติของพื้นที่ชุ่มน้ำ และแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากกิจกรรม ข้างโบราณ ให้คงสภาพถาวรสืบไป

แนวทางจัดการ

- (1) กำหนดขอบเขตพื้นที่และมาตรการควบคุมที่เข้มงวด ห้ามมิให้กระทำการใดๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ และการใช้ที่ดิน โดยไม่จำเป็นอย่างเด็ดขาด
- (2) กรณีมีความจำเป็นต้องทำการใดๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ และการใช้ที่ดินในบริเวณพื้นที่ สำหรับจัดบริการพื้นฐานและบริการสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับพื้นที่จะต้องกำหนดมาตรการในการควบคุมตามมาตรฐานข้อกำหนดพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)
- (3) กรณีการใช้ประโยชน์ พื้นที่ชายฝั่งและลำน้ำเพื่อการดำรงชีวิตอันปกติสุขของชุมชน และการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ ให้หน่วยงานรับผิดชอบในระดับพื้นที่กำหนดมาตรการและแนวปฏิบัติตามความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
- (4) กรณีมีความต้องการในการใช้พื้นที่เขตสงวน เพื่อการศึกษา วิจัย และฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ หรือใช้ประโยชน์ตามความประสงค์ขององค์กร และหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ จะต้องมีการในการป้องกันและลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม
- (5) กรณีที่พื้นที่เขตสงวนที่อยู่ในการถือครองของเอกชน เช่น พื้นที่บางส่วนของบ่อทรายที่เลิกกิจการ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ กำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์และส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูสภาพพื้นที่เพื่อรักษาระบบนิเวศโดยรวมของลำน้ำ

2. เขตอนุรักษ์

วัตถุประสงค์

เพื่อควบคุมการใช้ที่ดิน และส่งเสริมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของประชาชน ที่สามารถป้องกันและลดผลกระทบต่อแหล่งธรรมชาติจากกิจกรรม

แนวทางจัดการ

- (1) กำกับ ดูแล ให้มีผังเฉพาะการใช้ที่ดิน กำหนดประเภทกิจกรรมการใช้ประโยชน์ และมาตรการในการคุ้มครองจากกิจกรรมข้างโบราณ ในพื้นที่ถือครองของประชาชน
- (2) ควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้างในเขตพื้นที่ ตามแนวพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร หรือข้อบังคับขององค์กรปกครองท้องถิ่น

(3) จัดให้มีมาตรการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ควบคู่กับมาตรการจูงใจ เช่น มาตรการทางภาษี ท้องถิ่น และเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น

(4) จัดให้มีมาตรการในการส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ระดับชุมชน และส่งเสริมการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรแบบพอเพียงและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น

3. เขตบริการและการจัดการ

วัตถุประสงค์

เพื่อการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้และเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ خاکคึกดำบรรพ์ และระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนการจัดตั้งอำนาจความสะดวก บริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ แก่นักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น

แนวทางจัดการ

(1) จัดให้มีนโยบาย แผนจัดการและมาตรการในการใช้ประโยชน์เฉพาะพื้นที่จัดทำผังบริเวณข้อกำหนดปลูกสร้างอาคาร และสิ่งอำนวยความสะดวก

(2) จัดให้มีแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและจัดบริการศึกษาธรรมชาติ สื่อความหมายธรรมชาติ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และคู่มือศึกษาธรรมชาติ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติของนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น

(3) ส่งเสริมให้มีการกำหนดแนวทางมาตรการและเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจสอบติดตามและประเมินผล เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากกิจกรรมและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งธรรมชาติ และชุมชนท้องถิ่น

2.4 แผนจัดการ

- 1) แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ خاکคึกดำบรรพ์ช้างโบราณ ประกอบด้วย
 - แผนจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
 - แผนจัดการสำรวจ ศึกษาและวิจัย
 - แผนจัดการประชาสัมพันธ์ และสร้างจิตสำนึก
 - แผนจัดการบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ
 - แผนจัดการพัฒนาระบบการบริหารและจัดการ

2) แผนจัดการ มีกำหนดระยะเวลา 10 ปี ประกอบด้วย

- แผนงาน/โครงการ ที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน
- แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการตามช่วงเวลาที่กำหนด
- แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องตามระยะเวลาของแผน

2.4.1 แผนจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

2.4.1.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) ชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณ ที่ค้นพบในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นการค้นพบโดยผู้ประกอบการธุรกิจการทำบ่อทรายพื้นที่ริมฝั่งลำน้ำมูล เป็นการขุดค้นที่ขาดหลักวิชาการ ทำให้ขาดข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การจัดเก็บ ดูแลรักษา ชาคีค้ำบรรพ์ที่ค้นพบขาดการพัฒนาระบบที่สามารถควบคุมการแพร่กระจายและติดตามนำมาเพื่อการจัดการด้านอนุรักษ์และศึกษาหาความรู้ทางวิชาการ ส่งผลให้ชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณจำนวนมากได้สูญหายไป นอกจากนี้ ผู้ที่ครอบครองไว้ โดยเฉพาะเจ้าของบ่อทราย และเอกชนผู้สนใจ ยังไม่มีมาตรฐานในการจัดเก็บรักษาที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณในระยะยาว

2) เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณที่กำหนด มีสถานะภาพและแนวโน้มของสภาพธรรมชาติในพื้นที่เสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ เนื่องจากได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการใช้ที่ดินพื้นที่แนวชายฝั่งลำน้ำ และการรุกป่าพื้นที่น้ำท่วมถึง โดยเฉพาะกิจกรรมการขุดและถมทราย ส่งผลให้ชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณถูกทำลายเปลี่ยนแปลงสภาพไป นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย และเพื่อการเกษตรกรรมครอบคลุมพื้นที่ศักยภาพแหล่งกำเนิดของชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณ ในระยะยาวหากขาดการจัดการอนุรักษ์ที่เหมาะสม จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้เสื่อมสลายไปในที่สุด

3) สภาพธรรมชาติในเขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณ นับเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีศักยภาพในการจัดการฟื้นฟูให้เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม สำหรับการคุ้มครอง และอนุรักษ์แหล่งกำเนิดชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณ

นอกจากนี้ยังจะอำนวยความสะดวกเชื่อมโยงกับระบบนิเวศโดยรวมของลำน้ำมูล และเป็นแหล่งนิเวศวิทยาชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบซึ่งถือเป็นการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้คุณภาพทางสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

4) การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากศึกษาคำบรรพชาโบราณในปัจจุบัน มีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะการเก็บรวบรวมจากศึกษาคำบรรพชาโบราณไว้เพียงบางส่วน ของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา และกรมทรัพยากรธรณี ยังขาดประสิทธิภาพในการจัดการให้บรรลุเป้าหมายโดยรวมของพื้นที่ การใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพื้นที่ของหน่วยงานรับผิดชอบมักมีอุปสรรคด้านความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

การจัดการในระยะต่อไป จึงเป็นการพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้างความเข้มแข็งการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ของประชาชนในท้องถิ่น ควบคู่กับการปรับการใช้มาตรการทางกฎหมาย และมาตรการทางสังคมให้ทันสถานการณ์

2.4.1.2 เป้าหมาย

- 1) ดำเนินการยุติปัญหาการบุกรุกที่ดินและทำบ่อทรายบริเวณพื้นที่น้ำท่วมถึง และพื้นที่สาธารณประโยชน์ บริเวณริมฝั่งลำน้ำมูล ในเขตสงวนสภาพธรรมชาติจากศึกษาคำบรรพชาโบราณ
- 2) ดำเนินการออกกฎกระทรวง ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากศึกษาคำบรรพชาโบราณ
- 3) ดำเนินการกำกับ ดูแล และส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตสงวน เขตอนุรักษ์ เขตจัดการและบริการ ให้เป็นไปตามข้อกำหนด และแนวทางการจัดการในแต่ละพื้นที่
- 4) ดำเนินการพัฒนาระบบ กำกับดูแล และส่งเสริมการขุดค้นการแพร่กระจายและการเก็บรักษา จากศึกษาคำบรรพชาโบราณให้มีมาตรฐานทางวิชาการ
- 5) ดำเนินการเฝ้าระวังรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่จัดการ โดยกลุ่มอาสาสมัครองค์กรประชาชน และชุมชนท้องถิ่น

2.4.1.3 มาตรการ

- 1) มาตรการในการยุติปัญหาการบุกรุกพื้นที่น้ำท่วมถึงพื้นที่ริมตลิ่งน้ำมูลและพื้นที่สาธารณประโยชน์ในเขตพื้นที่จัดการ

จังหวัดนครราชสีมา มอบหมายให้คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของจังหวัด กำกับ ดูแล จัดการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ใช้มาตรการทางกฎหมาย ดำเนินการเป็นภารกิจเร่งด่วน

- ตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ริมตลิ่ง พื้นที่น้ำท่วมถึง และพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ปรามปรามผู้กระทำความผิด ขุดดิน เปิดหน้า หรือคูทราย ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ หรือพื้นที่นอกเหนือ การขออนุญาต

- กำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2) มาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่จัดการ โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย ที่เข้มงวด

(1) ประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยการออกกฎกระทรวง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 วรรคสอง มาตรา 43 และมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ควบคุมกิจกรรมการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการและการควบคุมการก่อสร้างอาคารในเขตอนุรักษ์

(2) จัดทำผังเมืองรวม ตำบล เพื่อกำกับดูแล และส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ให้มีมาตรฐาน ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติผังเมืองรวม

3) มาตรการในการในการกำกับ ดูแล การขุดค้นซากดึกดำบรรพ์ การแพร่กระจาย และการป้องกันการเสื่อมสภาพของซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

(1) อำเภอลำทะเมนชัยดำเนินการให้ อบต.ท่าช้าง อบต.ช้างทอง และเทศบาลตำบลท่าช้าง จัดการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของธุรกิจบ่อทราย ประชาชนในชุมชนเขตพื้นที่จัดการ เมื่อมีการขุดค้นพบซากดึกดำบรรพ์จะต้องแจ้งต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลในพื้นที่ เพื่อประสานงานกับสถาบันราชภัฏนครราชสีมา เข้าทำการตรวจสอบ เพื่อดำเนินการตามหลักวิชาการต่อไป

(2) สนับสนุนให้สถาบันราชภัฏนครราชสีมา เป็นศูนย์กลางเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์

- จัดทำทะเบียน เอกชนและส่วนราชการผู้ครอบครองซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

- ส่งเสริมกิจกรรมการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ของกลุ่มผู้ครอบครองซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

- ดำเนินประชาสัมพันธ์วิธีการดูแลรักษา ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณมีรายละเอียด ดังนี้

วิธีการดูแลและรักษา

วิธีการที่ 1

การป้องกันความชื้น โดยใช้ซิลิกาเจล (Silica Gel) บางคนเรียกว่า Kieselgel หรือ Gel de silice เป็นตัวดูดความชื้นในอากาศ โดยอาจใช้ในลักษณะเดียวกันกับตัวดูดความชื้น (desiccator) ก็ซิลิกาเจลนี้มีลักษณะเป็นเม็ดแก้วกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต่างๆ กัน เมื่อยังไม่ได้รับความชื้นเลยจะมีสีน้ำเงิน เมื่อดูดกลืนความชื้นไว้จนเต็มแล้วจะมีสีชมพูอ่อน ซึ่งการนำซิลิกาเจลดังกล่าวไปอบไล่ความชื้นที่อุณหภูมิ 120-150 องศาเซลเซียส จนกระทั่งกลับมาเป็นสีน้ำเงินใหม่ ก็สามารถนำไปใช้ดูดความชื้นได้อีกครั้งหนึ่ง (มานิตย์ ศิริวรรณ, 2541)

วิธีการที่ 2

การใช้น้ำยาเคลือบเพื่อให้คงสภาพ มีทั้งน้ำยาเคลือบที่มีคุณภาพดี ราคาแพง และต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ซึ่งอาจจำเป็นสำหรับตัวอย่างชิ้นซากดึกดำบรรพ์ที่มีคุณค่าสูงในทางวิชาการและเพื่อการอนุรักษ์ที่ยาวนาน และมีทั้งน้ำยาเคลือบที่มีขายทั่วไปตามท้องตลาด เช่น ยูริเทน สูตรต่างๆ ซึ่งก็ใช้ป้องกันการเสื่อมสภาพได้ค่อนข้างดี สำหรับสารเคมีที่ใช้เคลือบซากดึกดำบรรพ์ซึ่งมีคุณภาพสูง ประกอบด้วยรายละเอียดการใช้ดังนี้ (พิสิทธิ ธีคิลก, 2541)

ขั้นตอนที่ 1 ละลายสารเคมี Flexigum 1 กิโลกรัม ในสารละลาย Acetone 2.5 ลิตร

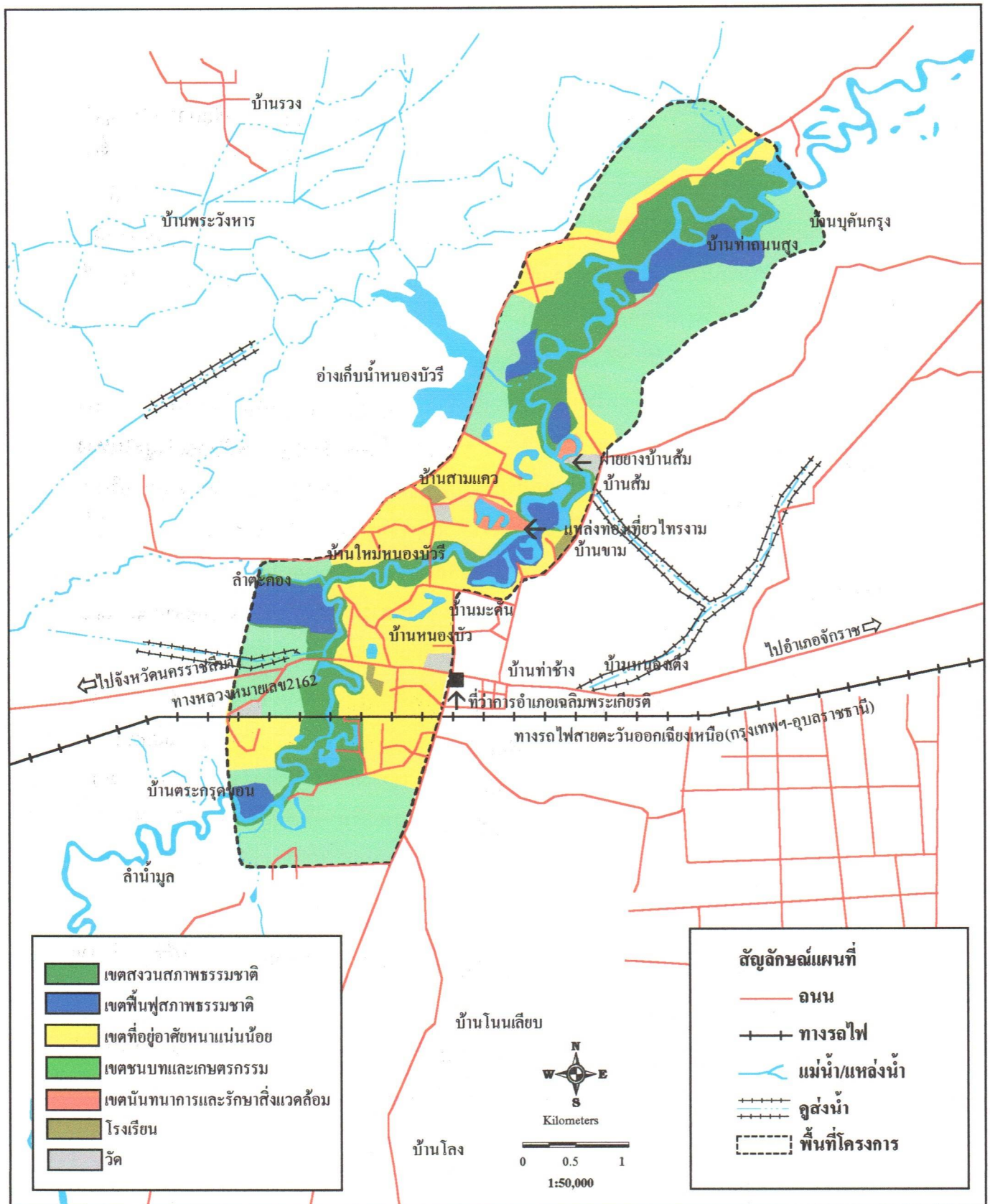
ขั้นตอนที่ 2 ใช้สารละลายในข้อ 1) ทาเคลือบซากดึกดำบรรพ์ทุกวันเป็นเวลา 1 เดือน โดยสารละลายปริมาณดังกล่าวสามารถเคลือบกรามข้างได้จำนวน 5 ซี่ (ขนาดความยาว 14 ซม. กว้าง 4 ซม.) (สภาพของฟันข้างต้องไม่ผุสลาย มีเนื้อฟันและเคลือบฟันสมบูรณ์ หากปล่อยทิ้งให้ผุแล้ว การเคลือบจะไม่ได้ผล)

4) มาตรการในการคุ้มครองฟื้นฟูสภาพธรรมชาติและส่งเสริมการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อบต.ท่าช้าง อบต.ช้างทอง และเทศบาลตำบลท่าช้าง ดำเนินการประสานส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จัดการคุ้มครองฟื้นฟูสภาพธรรมชาติและส่งเสริมการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการ ดังต่อไปนี้

(1) การควบคุมการใช้ที่ดินโดยรวม

(1.1) กำหนดแผนการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการ ดังรูปที่ 2.4-1 จำแนกประเภทการใช้ที่ดินประกอบด้วย

รูปที่ 2.4-1 แผนการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมธรรมชาติชาดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

บริเวณกันชนชาดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

- เขตสงวนสภาพธรรมชาติ
- เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ
- เขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- เขตชนบทและเกษตรกรรม
- เขตนันทนาการและรักษาสิ่งแวดล้อม
- เขตสถาบันการศึกษา
- เขตศาสนสถาน

(1.2) ดำเนินการประชาสัมพันธ์ รับฟังความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

(2) การกำกับ ดูแล และจัดการการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตสงวนสภาพธรรมชาติ และเขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ

(2.1) สำรวจรังวัด และจัดทำแผนที่

- ตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตสงวนสภาพธรรมชาติ
- ตรวจสอบพื้นที่เลิกกิจการทำบ่อทรายแล้ว กรณีบุกรุกพื้นที่น้ำท่วมถึงพื้นที่ลำนํารูปแอกเดิมให้ผนวกเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ลำนํามูล กรณีเป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิของเอกชนให้จัดการฟื้นฟูสภาพริมตลิ่งที่พังทลายและเชื่อมต่อกับลำนํามูล และส่งเสริมการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ

(2.2) ประสานงานส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจผู้รับผิดชอบดูแลที่ดินในพื้นที่ที่กำหนดเป็นเขตสงวน ได้แก่ ที่ดินการรถไฟแห่งประเทศไทย และที่ดินราชพัสดุ ของกรมธนารักษ์ ดำเนินการขอใช้ที่ดิน เพื่อการอนุรักษ์ดินกำเนิดและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดักดำบรรพ์ช่วงโบราณ

(2.3) ดำเนินการจัดทำเครื่องหมายแนวเขต และแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ในพื้นที่เขตสงวน

(2.4) จัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ พื้นที่บ่อทรายที่เลิกกิจการแล้ว ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ ด้านนันทนาการและกิจกรรมที่ไม่ก่อผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในลำนํามูล

(3) กำกับ ดูแล การใช้ที่ดิน และการก่อสร้างอาคารในพื้นที่อนุรักษ์

(3.1) เทศบาลตำบลท่าช้าง อบต.ท่าช้าง และอบต.ช้างทอง ดำเนินการออกเทศบัญญัติ หรือข้อบังคับ การควบคุมอาคาร ในพื้นที่ตามขอบเขตที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ประกาศใช้

(3.2) ตรวจสอบติดตาม และประเมินผล การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการก่อสร้างอาคาร ทุกปี

5) มาตรการในการสนับสนุนการเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ด้วยมาตรการทางสังคม

- (1) จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร ในชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทเป็นผู้เรียกร้องและสนับสนุนการรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
- (2) อบต.ท่าช้าง อบต.ช้างทอง และเทศบาล จัดทำระบบช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและรับการแจ้ง ร้องทุกข์ และแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

6) มาตรการในการควบคุม และกำกับดูแล การทำบ่อทรายในพื้นที่สิทธิถือครองของเอกชน ในเขตพื้นที่จัดการ

- จัดการปรับปรุงขั้นตอนและเงื่อนไขในการขออนุญาตการทำบ่อทรายในพื้นที่เอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติศึกษาคำบรรพชีวินโบราณ และปรับปรุงแนวปฏิบัติการติดตาม ตรวจสอบในชั้นดำเนินการ

7) มาตรการในการติดตาม ตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของหน่วยงานที่มีกิจกรรมการใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่จัดการ

- อำเภอเฉลิมพระเกียรติประสานงานกับชลประทานจังหวัด และหน่วยงานรับผิดชอบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่
 - * จัดทำขั้นตอนในการดำเนินการ ปิดและเปิดฝายอย่างบ้านส้ม มาตรการในการติดตาม การสะสมของตะกอนขุ่นขึ้น บริเวณฝายยาง และวิธีการแก้ไข เพื่อให้การจัดการบริการชลประทานในพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อแหล่งธรรมชาติน้อยที่สุด
 - * จัดทำขั้นตอนในการดำเนินการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า และเสนอมาตรการในการป้องกันการสูบน้ำที่มีผลกระทบต่อการเกิดตะกอนขุ่นขึ้น การไหลของดินได้ทั้งธาร และภัยอันตรายที่กำเริบขึ้นต่อสัตว์น้ำ

8) มาตรการในการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการประกอบอาชีพของชุมชนท้องถิ่นให้มีผลกระทบต่อการทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด

- จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมอาชีพการประมงพื้นบ้านและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความยั่งยืนสอดคล้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

2.4.1.4 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่

2.4-1

ตารางที่ 2.4-1 แผนงานและโครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) การป้องกันและแก้ไขปัญหานุกรูพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ - ดักจับน้ำทิ้ง - ดักจับน้ำทิ้ง - ดักจับน้ำทิ้ง	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนในพื้นที่เขตสวนสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ดักจับน้ำทิ้ง ไบรอน อย่างเร่งด่วน จัดตั้งคณะทำงานจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ป้องกันและปราบปรามการปนเปื้อนในพื้นที่สวนจนถึง พื้นที่ริมคลอง และพื้นที่สาธารณะประโยชน์ บริเวณริมฝั่งลำน้ำมูล โดยเฉพาะการ ขุดลอกทรายเปิดหน้าดินหลายปีไม่ และสภาพธรรมชาติในพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด รับผิดชอบดำเนินการ 2. จัดตั้งคณะทำงานป้องกันและปราบปรามการปนเปื้อนที่เป่า หมาย จากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแล 3. ดำเนินการตามเป้าหมาย 4. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติการผู้สาธารณะและ ประชาชนในท้องถิ่น (เทศบาลตำบล, อบต.ท้องถิ่น) 5. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลพร้อมด้วยปรับปรุงวิธีการ ดำเนินงานและบุคลากรให้เหมาะสมทุกปี	จังหวัดนครราชสีมา โดย คณะอนุกรรมการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครราชสีมา										
2) ประเมินผลกระทบ - การ - การ - การ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อคุ้มครองกับ ดูแล คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่จัดการ และสภาพแวดล้อม ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ดำเนินการออกกฎกระทรวงการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม บริเวณเขตพื้นที่การจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสวนรุกขชาติ ช้างไบรอน อ.เฉลิมพระเกียรติ 1. จัดทำร่างกฎกระทรวง 2. ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนใน ท้องถิ่น 3. นำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เสนอให้รัฐมนตรี ออกกฎกระทรวง	- สำนักงานนโยบายและ แผนสิ่งแวดล้อม (สน.) - จังหวัดนครราชสีมา										

ตารางที่ 2.4-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3) จัดทำผังเมืองรวมตำบล	วัตถุประสงค์ เพื่อควบคุม กำกับ ดูแลการใช้ที่ดิน ในระดับตำบลให้มีทิศทางและมาตรการที่ชัดเจน โดยอาศัยพระราชบัญญัติผังเมืองรวมจัดทำผังเมืองรวมตำบลทำผัง และตำบลข้างทอง มีรายละเอียดการใช้ที่ดิน และข้อกำหนดการใช้พื้นที่ จัดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชุมชนชาติ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนโบราณ วิสัยทัศน์ 1. องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ประสานงาน ของความสนับสนุนทางวิชาการ และงบประมาณ จากกรมผังเมือง 2. ดำเนินการประสานความร่วมมือ และติดตามประเมินผล	งบประมาณ จากการ ผังเมือง	- ผังเมืองจังหวัดนครราชสีมา - อบต.ในพื้นที่										
4) การกำกับดูแลการขุดค้น การแพร่กระจาย และการเสื่อมสภาพของซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ	วัตถุประสงค์ เพื่ออนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์ค้นพบไว้สำหรับการศึกษาวิชัย และการศึกษาริเริ่มของประชาชน เป้าหมาย 1) จัดให้มีศูนย์กลางการกำกับ ดูแล การขุดค้นซากดึกดำบรรพ์ตามหลักวิชาการ วิสัยทัศน์ 2) ควบคุมการแพร่กระจายและการเสื่อมสภาพของซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ 3) สนับสนุนให้สถาบันราชภัฏนครราชสีมา เป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณในระดับพื้นที่ 4) จัดการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของบ่อทรายและชุมชนท้องถิ่นแจ้งการพบซากดึกดำบรรพ์ต่อองค์กรบริหารส่วนตำบล และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เพื่อประสานกับสถาบันราชภัฏนครราชสีมา เข้าทำการตรวจสอบ และดำเนินการขุดค้นตามหลักวิชาการ ตลอดจนการจัดเก็บเพื่อการศึกษาวิชัย 5) จัดทำทะเบียน เอกชน ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา ผู้ครอบครอง ซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ 6) ส่งเสริมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มผู้ครอบครอง ซากดึกดำบรรพ์ในพื้นที่ 7) ดำเนินการประชาสัมพันธ์วิธีการดูแลรักษา ซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ ตามวิธีการที่เสนอไว้ในมาตรการ 8) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	ปีละ 50,000	- สถาบันราชภัฏนครราชสีมา - จังหวัดนครราชสีมา										

ตารางที่ 2.4-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5) การควบคุมและกำกับดูแล การใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	50,000	- อำเภอเฉลิมพระเกียรติ - เทศบาลตำบลท่าช้าง - อบต. ท่าช้าง, อบต. ช้างทอง										
6) การจัดการพื้นที่เขตสงวนสภาพธรรมชาติ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	ปีละ 30,000	- เทศบาลตำบลท่าช้าง - อบต. ท่าช้าง - อบต. ช้างทอง										

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

E:\fossil\Final\summary\sum-fossil2.doc

โครงการจัดการทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณคันทักษิณค้ำบรรพชีวินโบราณและไม้กลายเป็นหิน

ตารางที่ 2.4-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีงบประมาณ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7) การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ	วัตถุประสงค์ เพื่อการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติที่ถูกทำลายสำหรับการรักษาคุณภาพของระบบนิเวศในพื้นที่ เป้าหมาย จัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติที่บ่อทรายที่เลิกกิจการแล้ว และพื้นที่ที่ถูกบุกรุกทำลายในพื้นที่เขตสงวนและเขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ วิธีดำเนินการ - สำรวจพื้นที่ที่ถูกบุกรุกในพื้นที่เขตสงวน - สำรวจตรวจสอบ พื้นที่บ่อทรายที่เลิกกิจการแล้ว -กรณีการทำบ่อทรายบุกรุกพื้นที่ลุ่มน้ำรูปแอกและพื้นที่น้ำท่วมถึงเดิมให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ลุ่มน้ำล เอกชนมีอาจครอบครอง (ข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศตามช่วงเวลา) -กรณีพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิให้ดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ริมตลิ่งส่วนติดต่อกับลุ่มน้ำลให้คืนสู่สภาพธรรมชาติ - จัดทำเครื่องหมายแนวเขตและแผนป้ายประชาสัมพันธ์ข้อปฏิบัติในการใช้พื้นที่ - จัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูพื้นที่บริเวณบริเวณบ่อทรายประกอบด้วยแผนงาน โครงการเฉพาะพื้นที่ในแต่ละปี หรือจัดจ้างที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินโครงการ	500,000	-อ.เฉลิมพระเกียรติ -อบต.ท่าช้าง, อบต.ช้างทอง -เทศบาลตำบลท่าช้าง										
8) การควบคุมอาคารในพื้นที่เขตอนุรักษ์	วัตถุประสงค์ เพื่อให้การปลูกสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างในเขตพื้นที่ชุมชนอยู่อาศัยสอดคล้องกับทัศนียภาพของพื้นที่ในเขตอนุรักษ์ เป้าหมาย ดำเนินการออกข้อบังคับและเทศบัญญัติควบคุมอาคาร ตามแนวกฎกระทรวงมีประกาศใช้ วิธีดำเนินการ - จัดทำร่างข้อบังคับหรือเทศบัญญัติการควบคุมอาคารในพื้นที่เขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นที่อยู่เขตชนบทและเกษตรกรรม (เขตอนุรักษ์) - ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นชุมชน - ดำเนินการออกเทศบัญญัติ และข้อบังคับแล้วแต่กรณี - ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล รายปี	90,000	-เทศบาลตำบลท่าช้าง -อบต.ท่าช้าง, อบต.ช้างทอง										

ตารางที่ 2.4-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10) การส่งเสริมและอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น	วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและคุ้มครองสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จากภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวัง และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบอาชีพประมงชุมชนริมฝั่งลำน้ำมูล วิสัยทัศน์ 1. จัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมองค์กรประชาชนในท้องถิ่น 2. ประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกับชุมชนสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น - กำหนดรูปแบบองค์กร - ภาระหน้าที่และแนวทางในการปฏิบัติงาน 3. จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี - กิจกรรมการเฝ้าระวังและตรวจรังค์ - การให้ความรู้ อบรม และศึกษาดูงาน 4. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 5. ติดตามและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านกิจกรรมบุคลากร และเครือข่ายความร่วมมือทุก 2 ปี	ปีละ 30,000	- เทศบาลตำบลท่าช้าง - อบต.ท่าช้าง, อบต.ช้างทอง										
11) การส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งประมงพื้นบ้านและสภาพแวดล้อม	วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรักและหวงแหนถิ่นที่อยู่อาศัยและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพประมงพื้นบ้านแบบยั่งยืน วิสัยทัศน์ 1. จัดประชุม/สัมมนา เพื่อกำหนดแนวทางรูปแบบและวิธีการในการพัฒนาอาชีพประมงพื้นบ้าน 2. จัดทำแผนปฏิบัติการ - การพัฒนาอาชีพ - การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ - การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลำน้ำและทรัพยากรชายฝั่ง - การฝึกอบรม อบรม และดูงาน - การจัดการกลุ่มอาชีพและเครือข่ายความร่วมมือ	ปีละ 300,000	- ประมงอำเภอ - อบต.ท่าช้าง, อบต.ช้างทอง - เทศบาลตำบลช้างทอง										

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

E:\fossil\Final\summary\sum-fossil2.doc

โครงการจัดการแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณคันชาดักน้ำบรรพชีวินโบราณและไม้กลายเป็นหิน

ตารางที่ 2.4-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12) การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพเกษตรกรแบบยั่งยืน	<u>วัตถุประสงค์</u> เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ใ้สืกรักและหวงแหนถิ่นฐาน ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ <u>เป้าหมาย</u> จัดทำแผนปฏิบัติการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีการจัดการในรูปแบบเศรษฐกิจชุมชน <u>วิธีดำเนินการ</u> 1. สำรวจและคัดเลือกชุมชนนำร่อง 2. จัดประชุมระดมสมองชุมชนเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้อง กำหนดอาชีพ รูปแบบและวิธีการพัฒนา 3. จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี -รายละเอียดการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ -การศึกษา อบรม และดูงาน 4. ติดตามประเมินผล และขยายผล ไปสู่ชุมชนใกล้เคียง	ปีละ 200,000	-สำนักงานเกษตรอำเภอ -พัฒนาชุมชนอำเภอ -คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอำเภอ										

สรุปสำหรับผู้บริหาร

E:\fossil\Final\summary\sum-fossil2.doc

โครงการจัดการแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

บริเวณคันชาดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

2.4.2 แผนจัดการสำรวจ ศึกษาและวิจัย

2.4.2.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาติดำบรรพ์ช้างโบราณ ให้มีมาตรฐานตามหลักวิชาการ และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดนั้น มีจุดอ่อนที่สำคัญ คือขาดการพัฒนาระบบการสำรวจ ศึกษา และวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการในด้านต่างๆ ทั้งด้านการวิจัยพื้นฐาน เพื่อประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชาติดำบรรพ์และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และด้านการวิจัยประยุกต์ เพื่อประมวลองค์ความรู้ด้านการจัดการอนุรักษ์พื้นที่ ด้านการส่งเสริมการศึกษาและการสร้างจิตสำนึกของประชาชน ตลอดจนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2) จังหวัดนครราชสีมามีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เช่น สถาบันราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (เอกชน) สำหรับในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ และบริเวณเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาติดำบรรพ์ช้างโบราณ มีสถานศึกษาในระดับประถม และมัธยมศึกษา กระจายอยู่ในพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการสำรวจ ศึกษาและวิจัย ตลอดจนการพัฒนาระบบองค์ความรู้ทางวิชาการ เฉพาะสาขา รวมถึงการขยายผลการสำรวจและวิจัยพื้นฐานไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น

3) การจัดระบบการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในระยะเริ่มต้น จำเป็นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง จากสถาบันการศึกษาในระดับจังหวัด สถานศึกษาในท้องถิ่น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในอันที่จะร่วมมือร่วมใจกัน กำหนดทิศทางการวิจัย สนับสนุนและจัดหางบประมาณดำเนินการ ตลอดจนการเป็นเครือข่ายหลักในการพัฒนาระบบข้อมูลทางวิชาการ สำหรับการเผยแพร่สู่สาธารณะและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ

2.4.2.2 เป้าหมาย

1) จัดให้มีโครงการสำรวจศึกษาและวิจัยที่มีเป้าหมายการวิจัยพื้นฐาน เพื่อประมวลความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับชาติดำบรรพ์และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และการวิจัยประยุกต์ เพื่อประมวลความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการส่งเสริมอนุรักษ์และฟื้นฟูการส่งเสริมบริการศึกษาธรรมชาติ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น อย่างน้อยปีละ 1 โครงการ

2) จัดการพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือด้านการสำรวจศึกษาและวิจัยกับสถาบันการศึกษา องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ควบคู่กับการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ

2.4.2.3 มาตรการ

1) มาตรการในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา

(1) การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

- การวิจัยภูมิศาสตร์บรรพกาล และความหลากหลายทางชีวภาพโบราณ ในพื้นที่ริมแม่น้ำมูลอำเภอนครหลวงพระเจียรติ
- การวิจัยชนิด อายุ และนิเวศวิทยาของซากดึกดำบรรพ์ในพื้นที่ริมฝั่งลำน้ำมูลอำเภอนครหลวงพระเจียรติ
- การวิจัย ลำดับชั้นตะกอน องค์ประกอบทางเคมี ฟอสซิล แร่วิทยา และการกำเนิดตะกอน ในหน้าตัดชั้นตะกอนริมแม่น้ำมูล อำเภอนครหลวงพระเจียรติ

(2) การวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ สำหรับการประยุกต์ด้านการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

- การสำรวจเพื่อการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ป่าไม้และสัตว์ป่า บริเวณริมฝั่งลำน้ำมูล อำเภอนครหลวงพระเจียรติ
- การศึกษาระบบนิเวศลำนน้ำรูปแอกและตะกุดริมฝั่งลำน้ำมูล เพื่อจัดการฟื้นฟูกิจกรรมการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน
- การสำรวจการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการยังชีพของชุมชนริมฝั่งลำน้ำมูล เพื่อกำหนดแนวทางการฟื้นฟูและจัดการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

2) มาตรการในการสนับสนุนการวิจัยและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

(1) จัดให้มีคณะทำงานส่งเสริมวิจัยซากดึกดำบรรพ์และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้แทนสถาบันการศึกษา องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่กำกับ ดูแล ทั้งนโยบายและสนับสนุนการปฏิบัติการ

(2) จัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการประจำปี เพื่อระดมความร่วมมือจากนักวิจัยสถาบันศึกษา องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนปฏิบัติการศึกษาและวิจัย ตลอดจน มาตรการในการติดตามและประเมินผล

(3) จัดหากองทุนการวิจัย จัดตั้งศูนย์และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย สถาบันการศึกษา องค์กรและหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือ

2) มาตรการในการเตรียมการส่งเสริมการศึกษาวิจัยและการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน

- การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ช้างโบราณ อำเภอลำทะเมนชัยบุรีรัมย์

2.4.2.4 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่

2.4-2

ตารางที่ 2.4-2 แผนงานและโครงการจัดการสำรวจ ศึกษาและวิจัย

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	วัตถุประสงค์ เพื่อประมวลความรู้ทางวิชาการและพัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ เป้าหมาย ดำเนินโครงการวิจัยดังต่อไปนี้ 1. การวิจัยภูมิศาสตร์บรรพกาล และความหลากหลายทางชีวภาพโบราณ บริเวณพื้นที่ริมฝั่งลำน้ำมูลในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ 2. การวิจัยชนิด อนุ และนิเวศวิทยาซากดึกดำบรรพ์บริเวณแหล่งค้นพบอำเภอเฉลิมพระเกียรติ 3. การวิจัยลำดับชั้นตะกอน องค์ประกอบทางเคมี ฟอสซิล แร่วิทยา และการกำเนิดตะกอนในหน้าตัดชั้นตะกอนบริเวณลำน้ำมูล และริมพื้นที่ชายฝั่ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ วิธีดำเนินการ 1. จัดทำโครงการวิจัย และข้อกำหนดการศึกษา (TOR) ตามเป้าหมาย 2. ประสานงานส่วนราชการ รับผิดชอบและสนับสนุนงบประมาณ 3. ดำเนินการวิจัย หรือจัดจ้างที่ปรึกษา	500,000 500,000 800,000	-จังหวัดนครราชสีมา -คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด										
2) การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรน้ำ	วัตถุประสงค์ เพื่อประมวลความรู้ทางวิชาการสำหรับการประยุกต์ และพัฒนาแนวทางการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ เป้าหมาย ดำเนินโครงการวิจัยดังต่อไปนี้ 1. การสำรวจเพื่อการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ป่าไม้ สัตว์ป่า บริเวณริมฝั่งลำน้ำมูล อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 2. การศึกษาระบบนิเวศ ลำน้ำรูปแอกและตะกอนริมฝั่งลำน้ำมูล เพื่อจัดการฟื้นฟูกิจกรรมการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน 3. การสำรวจทางทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการยังชีพ สำหรับการยังชีพ จัดทำแนวทางการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน วิธีดำเนินการ 1. จัดทำโครงการวิจัยและข้อกำหนดการศึกษา (TOR) 2. ประสานส่วนราชการที่รับผิดชอบและสนับสนุนงบประมาณ 3. ดำเนินการวิจัย หรือจัดจ้างที่ปรึกษา	400,000 500,000 400,000	-จังหวัดนครราชสีมา -คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด										

ตารางที่ 2.4-2 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3) การสนับสนุนการวิจัยและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	เพื่อให้การสำรวจ ศึกษาและวิจัยความรู้ทางวิชาการ ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องภายใต้ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง 1. จัดทำแผนปฏิบัติการศึกษาและวิจัยรายปี 2. จัดตั้งศูนย์กลางการพัฒนากระบวนการวิจัยทางวิชาการและผลการศึกษารายปี 1. จัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมการศึกษาและวิจัยสิ่งแวดล้อมธรรมชาติศึกษาดำเนินการ 2. จัดการประชุมสัมมนาประจำปีเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาวิจัย และจัดทำแผนปฏิบัติการรายปี โดยพิจารณาหัวข้อศึกษาวิจัยจากแผนงาน/โครงการ ที่เสนอแนะร่วมกับข้อเสนอแนะจากการประชุมสัมมนาของผู้เกี่ยวข้อง 3. ดำเนินการสนับสนุนให้สถาบันราชภัฏนครราชสีมา และศูนย์วิจัย เพื่อการศึกษา ค้นคว้า นวัตกรรม ไม่กลายเป็นศูนย์ และทรัพยากร ทรัพย์สิน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเครือข่ายหลัก ในการจัดระบบข้อมูลทางวิชาการ และผลการศึกษารายปี 4. ติดตามประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบการประชุมสัมมนาและจัดทำแผนปฏิบัติการ	ปีละ 300,000	-จังหวัดนครราชสีมา -คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด										

ตารางที่ 2.4-2 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4) การส่งเสริมการจัด การสนับสนุนทุน การวิจัย สิ่งใจ และสิ่งอำนวยความสะดวก ในการศึกษาและวิจัย	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ -สนับสนุนและสนับสนุนการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง ขยายขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมด้านการศึกษา และวิจัย ไปสู่สถาบันการศึกษาและชุมชนท้องถิ่น 1. จัดตั้งกองทุนการวิจัย - บริหารจาก เงินอุดหนุน - จัดหารายได้ 2. ดำเนินการสนับสนุน ให้สถาบันการศึกษา ชุมชนท้องถิ่น และ ผู้เกี่ยวข้องจัดทำโครงการวิจัย หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โครงการ 3. จัดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวก - สนับสนุนการมอบรางวัลเพื่อประกาศเกียรติคุณนักวิจัยดีเด่น - จัดกิจกรรมแสดงผลงานการวิจัยและความรู้ทางวิชาการ 1. จัดตั้งคณะทำงานดำเนินการภายใต้คณะอนุกรรมการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับอำเภอเฉลิมพระ เกียรติ 2. จัดประชุม/สัมมนาในระดับพื้นที่และจัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ดำเนินการกิจกรรมตามเป้าหมาย 3. ดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด 4. ติดตามประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะประจำปี	ปีละ 100,000	-จังหวัดนครราชสีมา -คณะทำงานส่งเสริมการ ศึกษาและวิจัยสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติภาคีตำบลบรพ ในระดับจังหวัด										
5) การศึกษาความเป็น ไปได้ในการจัด สร้างพิพิธภัณฑ์ช้าง โบราณ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ - เพื่อพัฒนาระดับการจัดการด้านการศึกษาระดับ ด้านการอนุรักษ์ให้มีมาตรฐานระดับสากล ดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ ช้างโบราณและความหลากหลายชีวภาพภาคีตำบลบรพ - ความเป็นไปได้ทางการตลาด - ความเป็นไปได้ทางเทคนิค - ความเป็นไปได้ทางการเงิน - ความเป็นไปได้ทางการบริหาร/จัดการ 1. จัดทำโครงการและข้อกำหนดการศึกษา (TOR) 2. ประสานงาน ดำเนินการทางงบประมาณ 3. ดำเนินการศึกษาโครงการ หรือจัดจ้างที่ปรึกษา	1,500,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -จังหวัดนครราชสีมา										

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

E:\fossil\Final\summary\sum-fossil2.doc

โครงการจัดการทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

บริเวณคันชากรศึกษาบรพช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

2.4.3 แผนการประชาสัมพันธ์ และการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ของประชาชน

2.4.3.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาและประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติในการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เนื่องจากในระยะเวลาที่ผ่านมา ยังมิได้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องไปสู่สาธารณะอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและเยาวชน ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สำคัญในการมีส่วนร่วมและขยายผลไปสู่ความตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ และเสริมสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ในระยะต่อไป

2) ประชาชนในท้องถิ่นบริเวณแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ส่วนใหญ่ทราบการค้นพบซากดึกดำบรรพ์และเห็นด้วยกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย แต่ยังคงขาดการสนับสนุนด้านการศึกษาเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อย่างจริงจัง

จากการสำรวจพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีรายได้หลักจากอาชีพรับจ้าง มักนิยมเดินทางไปขายแรงงานทั้งในและต่างประเทศ ทำให้วิถีการดำรงชีวิตของชาวชุมชนบางส่วนลดการพึ่งพาน้ำตาลง ใช้ชีวิตส่วนใหญ่กับการเร่งหารายได้ ให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายและหนี้สิน แต่ยังมีชาวชุมชนที่ยังดำรงชีพด้านเกษตรกรรมทำประมง และพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติริมฝั่งลำน้ำมูลในการดำรงชีวิต ซึ่งมีความรู้สึกต่อปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อแหล่งธรรมชาติที่ทำมาหากิน หากแต่ยังขาดกระบวนการคิดเชื่อมโยงเชิงระบบนิเวศ และเห็นคุณค่าความสำคัญของซากดึกดำบรรพ์ จึงยังไม่มีความร่วมมือกันด้านการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นต้นทุนการดำรงชีวิตของตนเอง

อย่างไรก็ตามจากการพัฒนาที่ผ่านมาอิทธิพลของการกระจายความเจริญทำให้ความเป็นชุมชนเมืองขยายเข้าสู่ชุมชนท้องถิ่น ทำให้วัฒนธรรมชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่เกื้อกูลกัน และมีทัศนคติต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติเฉพาะด้านการใช้ประโยชน์เป็นที่มาของรายได้ มากกว่าคุณค่าด้านการอนุรักษ์ให้เป็นต้นทุนทางสังคมที่ยั่งยืน

3) บริเวณพื้นที่ โดยรอบแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ มีสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 5 แห่ง ศาสนสถาน จำนวน 4 แห่ง และส่วนราชการกระจายตัวอยู่ นับเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดกับชุมชน สามารถสนับสนุนให้เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ และสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ให้แก่ชุมชนในระดับท้องถิ่น และขยายผลสู่สาธารณชนในระยะยาว

2.4.3.2 แนวคิดและทิศทาง

1) เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาวกี๋ดำบรรพช้างโบราณ อำเภอลำเทิมพระเกียรติ มีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในการถือครองของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น การจัดการคุ้มครองและอนุรักษ์พื้นที่จึงจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ การประชาสัมพันธ์ และการสร้างจิตสำนึก ในด้านการอนุรักษ์ จะต้องดำเนินการควบคู่กับมาตรการในการจูงใจ โดยการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ประชาชนท้องถิ่น เข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะ โรงเรียน วัด สถาบันในชุมชน และส่วนราชการในพื้นที่ ซึ่งสามารถเพิ่มขีดความสามารถให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และมีกิจกรรมปฏิบัติการร่วมกัน อันจะนำไปสู่แนวคิดสังคมการเรียนรู้ ในระดับชุมชนท้องถิ่น

2) ทิศทางการดำเนินกิจกรรมการประชาสัมพันธ์และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชุมชนท้องถิ่น จะมุ่งเน้นส่งเสริมให้การศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติการในพื้นที่และสถานการณ์จริง โดยเน้นเป้าหมายกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เยาวชน และชุมชนท้องถิ่น

การกำกับ ดูแล การปฏิบัติการในระดับพื้นที่รับผิดชอบ โดยความร่วมมือของอำเภอลำเทิมพระเกียรติ เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนราชการในพื้นที่ ส่วนการปฏิบัติการในพื้นที่ กระจายการมีส่วนร่วมไปสู่โรงเรียน วัด และชุมชนท้องถิ่น

2.4.3.3 เป้าหมาย

1) ดำเนินการผลิตสื่อการประชาสัมพันธ์การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาวกี๋ดำบรรพช้างโบราณ ควบคู่กับกิจกรรมการเผยแพร่ให้แก่สถานศึกษาทั้งในพื้นที่ และระดับจังหวัด รวมถึงการขยายผลสู่ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป

2) จัดให้มีเครือข่ายความรู้ความร่วมมือ ในกลุ่มสถาบันการศึกษาหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินการด้านประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2.4.3.4 มาตรการ

1) มาตรการส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้และทัศนคติของนักเรียน นักศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ในเขตพื้นที่และจังหวัดนครราชสีมา

(1) จัดทำเอกสารประกอบการเรียน การสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ อำเภอลำทะเมนชัย ควรมีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

- ประวัติความเป็นมา
- การกำเนิด และแหล่งกำเนิด
- ชากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของอำเภอลำทะเมนชัย
- ความสำคัญ และคุณประโยชน์
- การจัดการอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
- แนวทางและกิจกรรมการศึกษา เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติการในพื้นที่ และการค้นคว้าเอกสาร

(2) จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบซีดี-รอม (CD-ROM) มีเนื้อหาสาระสำคัญตามแนวเอกสารประกอบการเรียนการสอนในข้อ (1)

2) มาตรการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ และการศึกษาเรียนรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณในระดับท้องถิ่น

ให้อำเภอลำทะเมนชัยจัดตั้งคณะทำงานในพื้นที่ ประกอบด้วยผู้แทนศึกษาธิการอำเภอ ผู้แทนสำนักงานประถมศึกษา ผู้แทนสถานศึกษาและ อบต.ที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ดำเนินการดังนี้

(1) จัดชุดประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ดำเนินการโดยมีกำหนดระยะเวลากระจายการบริการไปตามโรงเรียน วัด เทศบาลงานประเพณีและชุมชนที่มีกิจกรรมการอนุรักษ์

- ผลิตสื่อเอกสาร เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ สมุดภาพ และแผ่นป้ายนิทรรศการ
- ผลิตสื่อโสตทัศนูปกรณ์ เช่น ชุดภาพนิ่งประกอบคำบรรยาย และวีดิทัศน์ เป็นต้น
- จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ดำเนินการประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ โดยมีกำหนดระยะเวลาในแต่ละพื้นที่เป็นเป้าหมาย

(2) จัดทำค่ายเยาวชน สำหรับจัดการศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติการจริงในแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติชากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาและเยาวชน โดยในระยะเริ่มต้นมุ่งเน้นนักเรียนจากสถานศึกษาในเขตพื้นที่จัดการและบริเวณโดยรอบ

- ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ บริเวณโรงเรียนโนนดาวีทย เป็นพื้นที่ศูนย์กลางกิจกรรมค่ายเยาวชนในระยะเริ่มต้น
 - จัดการพื้นที่ค่ายพักแรม แบบกางเต็นท์พื้นที่ประกอบอาหาร ห้องน้ำ และห้องสุขา หรืออาจพิจารณาประยุกต์ใช้อาคารที่มีอยู่ให้บริการชั่วคราว
 - จัดบริการพื้นที่ลานอเนกประสงค์สำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง
 - จัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ และทัศนคติเป็นฐานปฏิบัติการความรู้ในด้านต่างๆ เช่น
 1. ชาศึกศึกษาดำรงชีพข้างโบราณ
 2. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ
 3. คุณค่าการใช้ประโยชน์และชุมชนท้องถิ่น
 4. การจัดการอนุรักษ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ดำเนินการให้เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมาย และติดตาม ประเมินผล เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
 - หลังจากดำเนินกิจกรรมค่ายเยาวชนต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 2-3 ปี ควรจะมีการประเมินความเป็นไปได้ ในการจัดสร้างค่ายเยาวชนถาวรในพื้นที่เขตจัดการ เพื่อขยายภาพกิจกรรมของค่ายเยาวชน ให้มีขีดความสามารถทางวิชาการและการมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์อีกด้วย

3) มาตรการในการส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนท้องถิ่น

- (1) จัดทำแผนงานและโครงการส่งเสริมแผนสนับสนุนการจัดการของเสียขยะมูลฝอยและสภาพแวดล้อมชุมชน โดยเฉพาะพื้นที่ริมฝั่งลำน้ำและบริเวณใกล้เคียงเขตพื้นที่สงวน ได้แก่ บ้านตะกุดขอนแก่น บ้านท่าช้าง บ้านหนองบัว บ้านมะดัน บ้านหนองบัวรี บ้านขาม บ้านส้ม และบ้านสามแคว
- (2) จัดโครงการรณรงค์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรอบปี เพื่อสรุปสถานการณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกำหนดแนวทางการจัดการรวมถึงการเสริมสร้างแรงจูงใจ ให้แก่สถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่นหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2.4.3.5 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่

2.4-3

ตารางที่ 2.4-3 แผนงานและโครงการประชาสัมพันธ์และการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ของประชาชน

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) จัดทำเอกสารและสื่อเผยแพร่ความรู้และทัศนคติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากศึกษาดำเนินการ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อให้เด็กนักเรียน นักศึกษา ทุกระดับของจังหวัดนครราชสีมา มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จากศึกษาดำเนินการ 1. จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนแจกจ่ายสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาทุกระดับ มีเนื้อหาสาระสำคัญตามมาตรการที่กำหนดไว้ 2. จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบ ซีดี-รอม (CD-ROM) 1. จัดตั้งคณะทำงาน โดยมีผู้แทนสถาบันราชภัฏนครราชสีมา เป็นแกนกลางในการดำเนินการ และงบประมาณสนับสนุน 2. จัดทำแผนปฏิบัติการ และงบประมาณสนับสนุน 3. ดำเนินการตามเป้าหมาย 4. ประเมินผล ปรับปรุงชุดเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทุก 3 ปี เพื่อส่งเสริมความรู้และทัศนคติด้านการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากศึกษาดำเนินการ 1. จัดทำชุดประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น - ผลิตภัณฑ์ที่ศูนย์ • วิดีทัศน์ • สื่ออิเล็กทรอนิกส์ - ผลิตภัณฑ์เอกสาร • แผ่นพับ • สมุดภาพ - ชุดนิทรรศการเคลื่อนที่ 2. จัดทำแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ ไปตามสถานศึกษา วัด เทศกาลงานประเพณีและกิจกรรมการอนุรักษ์ของชุมชนท้องถิ่น 1. จัดตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วยสถานศึกษา หน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบในระดับท้องถิ่น 2. จัดแผนปฏิบัติการ ในการผลิตสื่อและกำหนดระยะเวลาและสถานที่ในการจัดการประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ในรอบปี 3. ดำเนินการตามเป้าหมาย 4. ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาระบบการสื่อสารและการจัดการทุกรอบ 1 ปี	ปีละ 600,000	-จังหวัดนครราชสีมา -คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด										
2) การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการศึกษาร่วมของท้องถิ่น	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	• วิดีทัศน์ • สื่ออิเล็กทรอนิกส์ • ผลิตภัณฑ์เอกสาร • แผ่นพับ • สมุดภาพ - ชุดนิทรรศการเคลื่อนที่ 2. จัดทำแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ ไปตามสถานศึกษา วัด เทศกาลงานประเพณีและกิจกรรมการอนุรักษ์ของชุมชนท้องถิ่น 1. จัดตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วยสถานศึกษา หน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบในระดับท้องถิ่น 2. จัดแผนปฏิบัติการ ในการผลิตสื่อและกำหนดระยะเวลาและสถานที่ในการจัดการประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ในรอบปี 3. ดำเนินการตามเป้าหมาย 4. ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาระบบการสื่อสารและการจัดการทุกรอบ 1 ปี	ปีละ 200,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับอำเภอ										

ตารางที่ 2.4-3 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3) จัดทำค่ายเยาวชน	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	ปีละ 300,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -คณะทำงานที่จัดตั้งขึ้น										
4) การส่งเสริม การอนุรักษ์แหล่ง ประมงพื้นบ้านและ สภาพแวดล้อม	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	ปีละ 300,000	-ประมงอำเภอ, - อบต.ท่าช้าง - อบต.ช้างทอง -เทศบาลตำบลท่าช้าง										

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

E:\fossil\Final\summary\sum-fossil2.doc

โครงการจัดการทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

บริเวณคันชาดกตักดาบรรพชีวินโบราณและไม้กลายเป็นหิน

ตารางที่ 2.4-3 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
							1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5) ส่งเสริมการจัดระเบียบชุมชนและการจัดสภาพแวดล้อม	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	เพื่อปลูกฝังพื้นฐานด้านทัศนคติและความรับผิดชอบด้านการจัดการป้องกันมลพิษและการจัดระเบียบชุมชน และการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น จัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อการรณรงค์ การจัดการของเสีย ขยะมูลฝอย การจัดระเบียบและสภาพแวดล้อมของชุมชน บ้านสะอาดของชุมชนบ้านท่าช้าง ชุมชนหนองบัว ชุมชนหนองบัวรี ชุมชนบ้านมะดัน ชุมชนบ้านขาม ชุมชนบ้านสามแควและชุมชนบ้านส้ม 1. จัดประชุม/สัมมนาในระดับชุมชนทุกชุมชนในเขตพื้นที่จัดการเพื่อระดมความคิดเห็นจัดทำแนวทาง รูปแบบ และวิธีการในการจัดการลดองคมนตรีสนับสนุนงบประมาณ 2. จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี กำหนดแนวทาง รูปแบบ และวิธีการในแต่ละชุมชนเป้าหมาย 3. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 4. ประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา	ปีละ 400,000	-อบต.ท่าช้าง -อบต.ช้างทอง -เทศบาลตำบลท่าช้าง												
6) การพัฒนาศูนย์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม ประจำปี ของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	1. เพื่อสรุปผลการดำเนินการในรอบปี แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกำหนดแนวทางจากผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น 2. เพื่อการประชาสัมพันธ์การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง จัดวันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประจำปีของอำเภอ โดยมีกิจกรรมงาน - จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ในแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่น - ประชุม/สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประเมินผลการดำเนินงานในรอบปี การดำเนินงาน 1. จัดตั้งคณะทำงาน 2. จัดทำแผนปฏิบัติการจัดงานวันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของอำเภอ 3. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 4. ประเมินผล จัดทำรายงานสรุปผลงานประจำปี	ปีละ 200,000	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ												

2.4.4 แผนจัดการบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ

2.4.4.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) ชากคิกคำบรพพ์ซ้างโบราณที่ค้นพบ ทางอำเภอเฉลิมพระเกียรติได้รวบรวมและนำมาจัดแสดงเป็นนิทรรศการไว้บริเวณห้องโถงทางเดินชั้น 1 และชั้น 2 ของที่ว่าการอำเภอ ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัด ในการเข้าชมของผู้สนใจและขาดระบบที่แน่นอนในการดูแลรักษา ซึ่งอาจส่งผลทำให้ชากคิกคำบรพพ์ดังกล่าว เกิดการเสื่อมสภาพ และสูญหายได้ในระยะยาว

2) เขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติชากคิกคำบรพพ์ซ้างโบราณ โดยเฉพาะพื้นที่ที่กำหนดเป็นเขตสงวนสภาพธรรมชาติบริเวณแนวชายฝั่งลำน้ำมูล เป็นระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีคุณค่าด้านการศึกษาเรียนรู้ เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประกอบกับในปัจจุบัน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่มีจุดที่น่าสนใจ คือสะพานรถไฟประวัติศาสตร์ ประสบลำน้ำลำตะคองกับลำน้ำมูล สะพานมูลมะคันรัฐ แหล่งท่องเที่ยวไทรงาม ฝ่ายยางบ้านส้ม และบ่อทราย ซึ่งเป็นแหล่งค้นพบชากคิกคำบรพพ์ซ้างโบราณ

กิจกรรมการท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่ในปัจจุบัน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแนวลำน้ำดำเนินการโดยเอกชน นอกจากนี้เทศบาลตำบลท่าซ้างได้ริเริ่มปรับปรุงพื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ ในระยะยาวกิจกรรมท่องเที่ยวดังกล่าวหากขาดการกำกับดูแล และการส่งเสริมที่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อลำน้ำ และการบุกรุกพื้นที่ชายฝั่ง เพื่อจัดบริการการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติโดยรวม

3) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism) จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้คุณภาพของระบบนิเวศ ควบคู่กับส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ ด้านนิเวศวิทยาของนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังนั้นการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไทรงามให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของพื้นที่ นอกจากจะเป็นศูนย์กลางในการกำกับ ดูแล และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด ยังจะสามารถขยายพื้นที่เพื่อการเก็บรักษาชากคิกคำบรพพ์ซ้างโบราณ อย่างถูกวิธีไว้ในพื้นที่แหล่งกำเนิดและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าชมที่สนใจ

4) ประชากรในชุมชนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยังยึดอาชีพเกษตรกรรม มีอาชีพเสริมจากการทำประมงพื้นบ้านในลำน้ำมูล และหัตถกรรมพื้นบ้านจากทรัพยากรธรรมชาติแหล่งน้ำริมฝั่งมูล จึงมีความรู้สึกรักหวงแหน แหล่งทำมาหากินและภูมิใจกับการดำรงชีวิตที่สืบเนื่องต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

การส่งเสริมการจัดบริการศึกษาธรรมชาติ ในรูปแบบที่ชุมชนท้องถิ่นปรับตัวเข้ามีส่วนร่วมได้ตามศักยภาพ นอกจากจะสร้างโอกาสให้มีรายได้เสริมแล้วที่สำคัญยังจะเพิ่มคุณค่าด้านจิตใจก่อเกิดความรู้สึกดีใจที่อยู่อาศัยและวิถีการดำรงชีวิตตนเอง ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญนำไปสู่ความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติของท้องถิ่นให้ถาวรสืบไป

5) นักท่องเที่ยวในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวในท้องถิ่น และจังหวัดใกล้เคียง นิยมเดินทางมาเป็นหมู่คณะ เพื่อการสังสรรค์และพักผ่อนหย่อนใจ จากศักยภาพทางธรรมชาติของพื้นที่และคุณค่าแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ หากมีการพัฒนาให้ถูกทิศทาง คาดว่าแนวโน้มในอนาคตสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพิ่มมากขึ้น

2.4.4.2 แนวคิดและทิศทางในการจัดการ

1) การจัดการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ต้องยึดถือรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism) ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

(1) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว จะต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรธรรมชาติมีมาตรการในการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(2) การจัดการให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการศึกษาธรรมชาติ สื่อความหมายธรรมชาติ นันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ มีข้อปฏิบัติตนสำหรับนักท่องเที่ยว

(3) การจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นไปอย่างพอเหมาะพอควร สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิต

(4) การบริการและการจัดการ จะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายด้านการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างรายได้เสริมแก่ประชาชนผู้เกี่ยวข้อง

2) ทิศทางในการจัดการโดยรวม

(1) ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโบราณ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักมีบทบาทเป็นศูนย์กลางบริการข้อมูลข่าวสาร เชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวในพื้นที่ และเป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บรักษาซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณรวมถึงการให้บริการเข้าชม และการเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการในระดับพื้นที่

(2) กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องมุ่งเน้นการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ สื่อความหมายธรรมชาติและคู่มือศึกษาธรรมชาติ สำหรับดึงดูดความสนใจกลุ่มนักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน ได้มีโอกาสเข้าถึงรายละเอียดที่เป็นศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อลดการดึงดูดใจด้วย การจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

(3) การบริหารด้านการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ รับผิดชอบ โดยหน่วยงานในพื้นที่ประกอบด้วย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เทศบาลตำบลท่าช้าง อบต.ท่าช้าง และอบต.ช้างทอง มีหน้าที่กำกับ ดูแล การดำเนินการโดยรวม ส่วนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก อาจพิจารณารูปแบบองค์กรจัดการที่เหมาะสมภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

2.4.4.3 เป้าหมายในการจัดการ

1) ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก จัดบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ เชื่อมโยงจุดสนใจริมฝั่งลำน้ำมูล กับแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

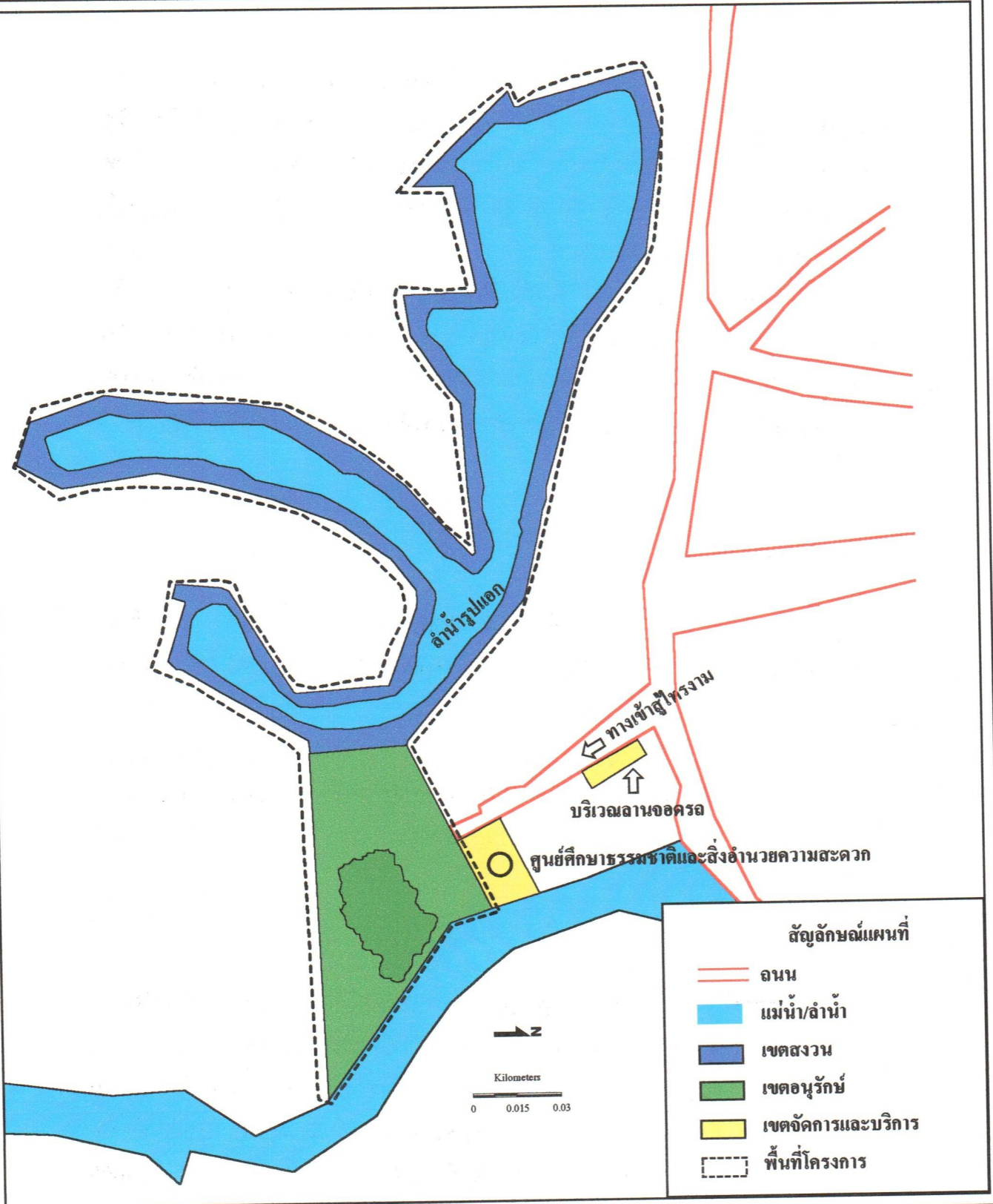
2) สนับสนุนการบริการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism) ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ

2.4.4.4 มาตรการ

1) มาตรการในการปรับปรุงและฟื้นฟูสภาพธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม

(1) จัดทำเขตการใช้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม (รูปที่ 2.4-2)

- เขตสงวน จัดเป็นบริเวณสงวนสภาพธรรมชาติแบบดั้งเดิม ฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติ บริเวณโดยรอบ พร้อมติดตั้งแผ่นป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ พื้นที่บริเวณนี้ ได้แก่ บริเวณแหล่งน้ำรูปแอก ติดกับแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม

รูปที่ 2.4-2 เขตพื้นที่จัดการแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

บริเวณค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

- เขตอนุรักษ์ จัดเป็นบริเวณรักษาฟื้นฟูสภาพธรรมชาติปรับสภาพภูมิทัศน์ สำหรับกิจกรรมการศึกษาธรรมชาติ ดูแลรักษาไทรงามให้คงสภาพ พื้นที่บริเวณนี้ ได้แก่ ไทรงามและลานโล่ง บริเวณโดยรอบ
- เขตจัดการและบริการ จัดเป็นบริเวณพื้นที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ศาลาอเนกประสงค์ ร้านอาหารและขายของที่ระลึก ห้องน้ำและสุขา ตลอดจนลานจอดรถ

(2) กำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ ผ่านกระบวนการแสดงความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น โดยการกำกับดูแลของ อบต. ในพื้นที่

2) มาตรการในการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และการจัดบริการศึกษาธรรมชาติ

(1) จัดการฟื้นฟูรักษารูปร่างลำน้ำรูปแอกและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในแหล่งน้ำและพื้นที่ริมฝั่งโดยรอบ

- สำรวจรวบรวมข้อมูล สภาพธรรมชาติดั้งเดิม
- จัดทำผังกายภาพและออกแบบการฟื้นฟู สภาพธรรมชาติให้คืนสู่สภาพแบบดั้งเดิม

(2) จัดการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณไทรงาม และลานไทร (รูปที่ 2.4-3)

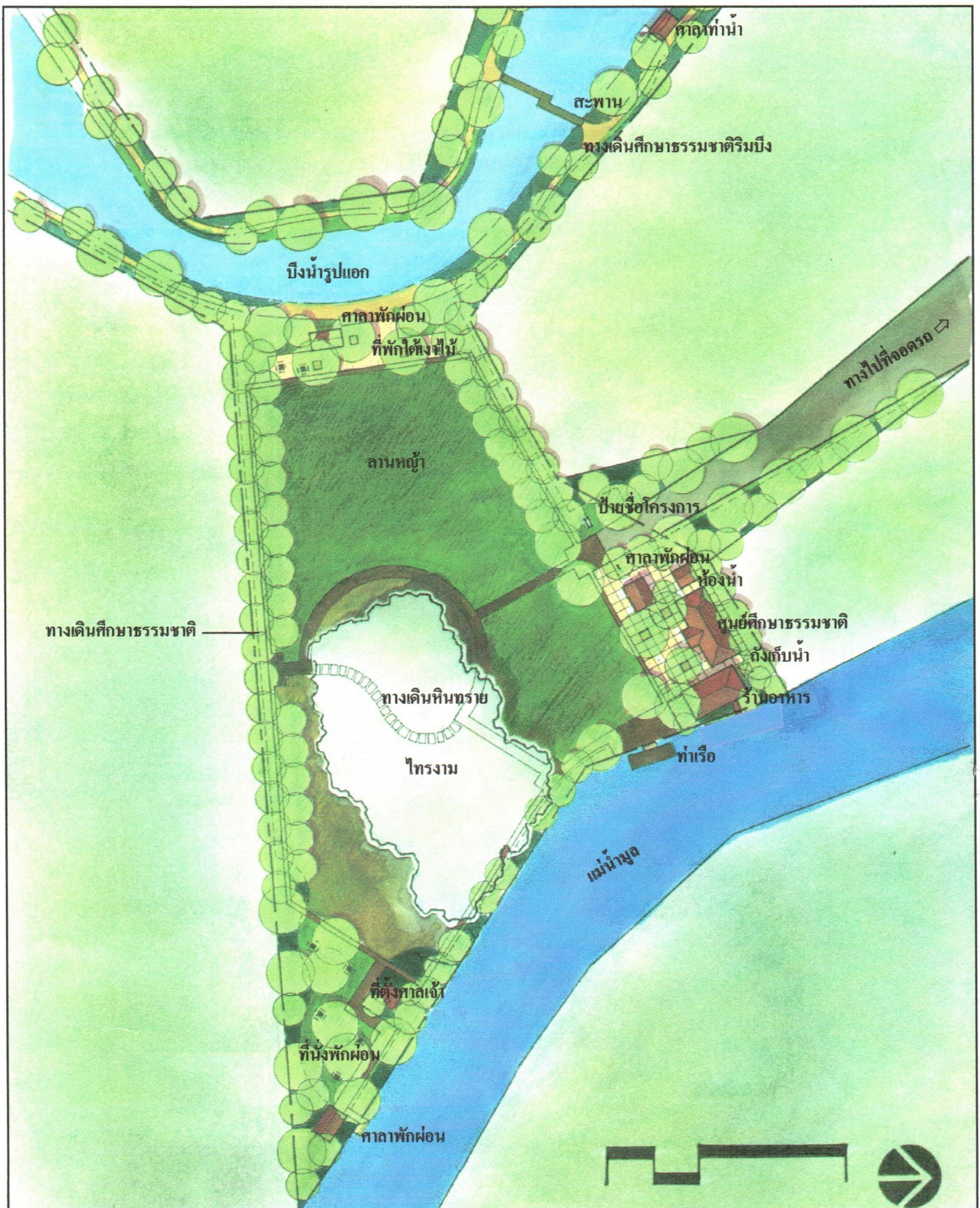
- ปรับปรุงสภาพพื้นที่ลานไทร โดยเฉพาะบริเวณที่ลุ่มชื้นแฉะ ปลูกหญ้าให้เต็มพื้นที่
- จัดปูทางเดินตามแบบที่เสนอแนะ คิดตั้งแผ่นป้ายบอกทาง ให้เดินเป็นวงรอบ และแผ่นป้ายแนะนำการปฏิบัติตนของผู้มาเยือน
- ปรับปรุงและรักษาสภาพธรรมชาติ ไม่พุ่มบริเวณริมฝั่งลำน้ำมูล ด้านทิศตะวันตกของไทรงามและด้านติดกับลำน้ำรูปแอก

(3) ปรับปรุงบริเวณพื้นที่และก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน (รูปที่ 2.4-3 ถึงรูปที่ 2.4-5 และคำอธิบายประกอบภาพ

- จัดสร้างศูนย์บริการศึกษาธรรมชาติ ประกอบด้วย
 - * ส่วนประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร
 - * ส่วนนิทรรศการ ชากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
 - * ส่วนสำนักงานและข้อมูลทางวิชาการ
- ศาลาอเนกประสงค์ สำหรับกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ และเทศกาลงานประเพณี
- ร้านค้า อาหาร ของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง
- ห้องน้ำและห้องสุขา
- จุดพักผ่อนหย่อนใจบริเวณไทรงาม และพื้นที่ลำน้ำรูปแอก ตลอดจนเส้นทาง

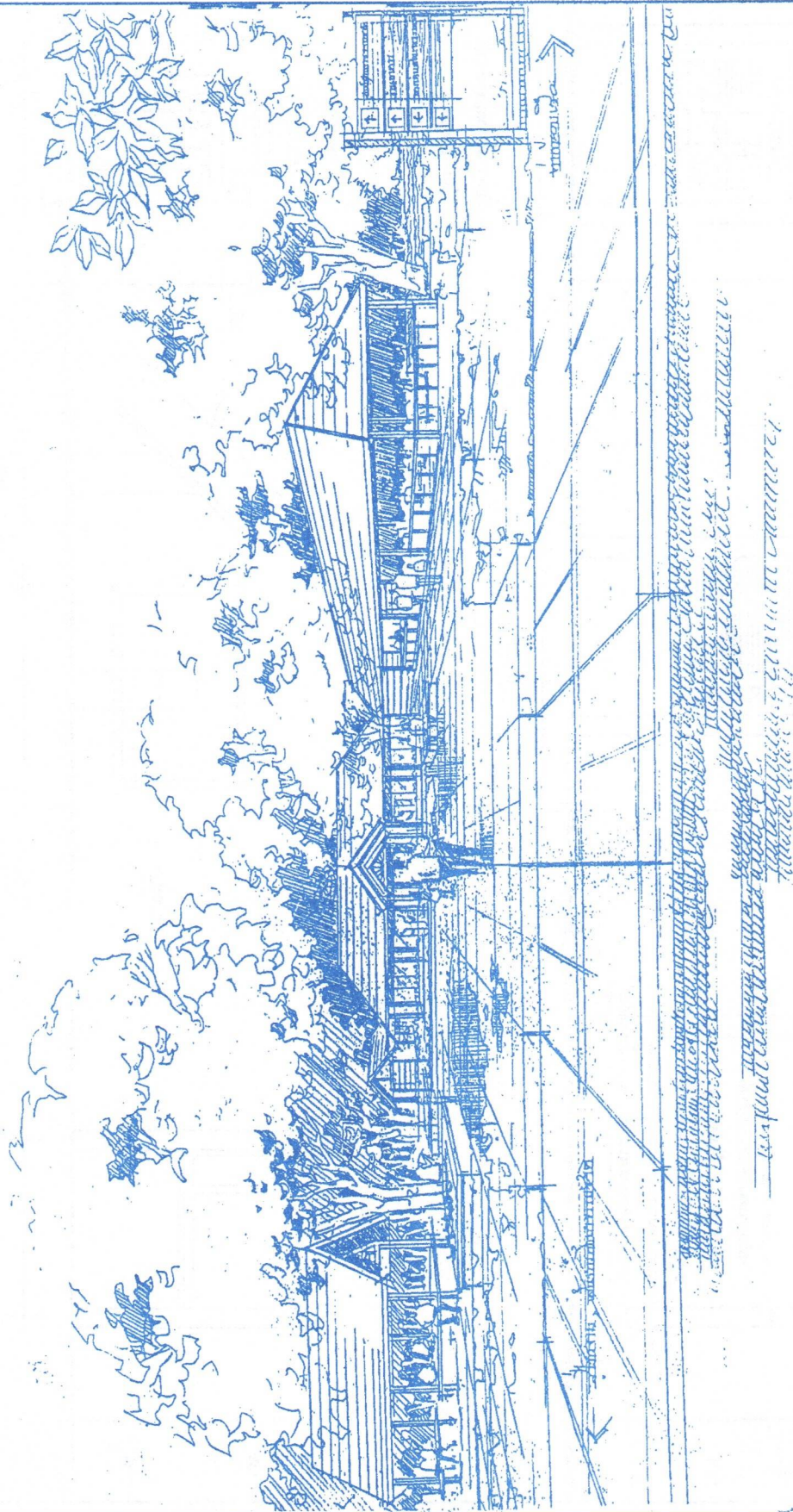
ศึกษาธรรมชาติ

(4) พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไทรงาม โดยเน้นองค์กรประชาชนหรือรูปแบบที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ

รูปที่ 2.4-3 ผังเสนอแนะการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณไทรงามและลานไทร

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณและไม้กลายเป็นหิน

รูปที่ 2.4-4 ทศนิยภาพบริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวไททรงาม

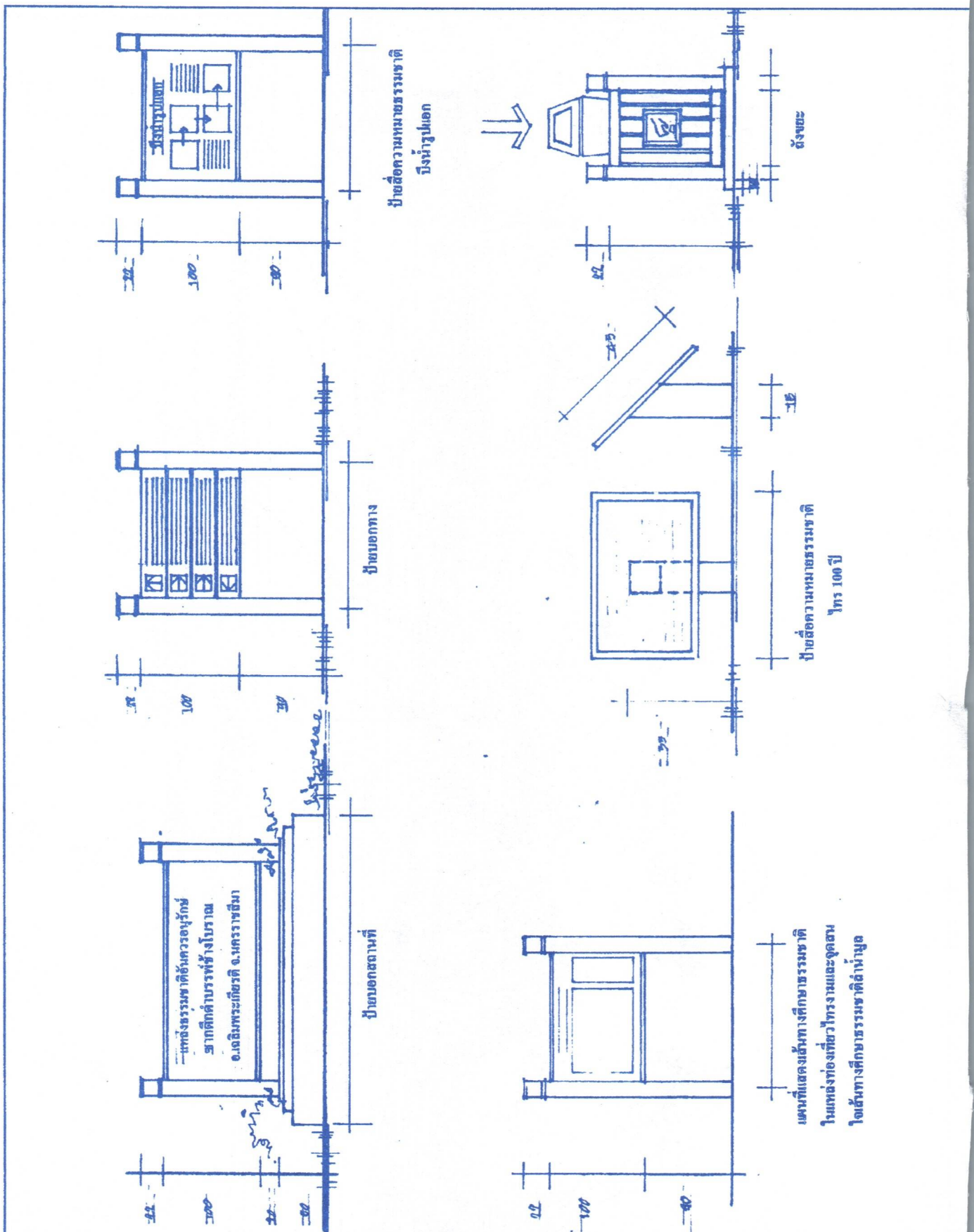
โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณคันทับจากดึกดำบรรพ์ข้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

รูปที่ 2.4-5 แผ่นป้ายบอกสถานที่และแผ่นป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

บริเวณต้นพหชาติค้ำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

**คำอธิบายประกอบผังเสนอแนะ
แนวคิดในการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวโบราณ**

1. พื้นที่บริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ (ริมฝั่งลำน้ำมูลด้านทิศเหนือของพื้นที่)
 - 1.1 ปรับสภาพพื้นที่ให้เรียบ ปูด้วยพื้นที่ที่สืบทอดสลับกับปลูกไม้ใหญ่ พันธุ์ไม้ท้องถิ่นเป็นร่มเงาและนั่งพักผ่อน
 - 1.2 จัดวางอาคารตามผังเสนอแนะประกอบด้วย
 - อาคารศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ชากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
 - ศาลาโล่ง เป็นศาลาเอนกประสงค์
 - ร้านอาหาร ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง เป็นอาคารโล่งสามารถมองเห็นทิวทัศน์แม่น้ำและลำน้ำมูล
 - ห้องสุขาและห้องน้ำ
 - พื้นปูสภาพป่า บริเวณด้านหลังศูนย์ศึกษาธรรมชาติไม่พุ่มเดียวริมฝั่งลำน้ำมูล
2. พื้นที่บริเวณใต้ต้นไม้ และพื้นที่โดยรอบ จัดเป็นลานเอนกประสงค์
 - 2.1 ปรับสภาพให้ราบเรียบ ปูด้วยพื้นดินหรือหญ้าพันธุ์ท้องถิ่นให้เต็มพื้นที่
 - 2.2 ปรับม้านั่งบริเวณใต้ต้นไม้ และอัญเชิญศาลเจ้าไปตั้งไว้บริเวณพื้นที่พักผ่อนริมฝั่งมูลด้านทิศใต้ของพื้นที่
3. ปรับปรุงสภาพธรรมชาติลำน้ำรูปแอกตามโครงการที่เสนอไว้เพื่อการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ
 - 3.1 ฟื้นฟูธรรมชาติ ปลูกไม้พันธุ์ท้องถิ่นริมฝั่ง และจัดทำทางเดินศึกษาธรรมชาติได้ร่มไม้ริมฝั่ง
 - 3.2 จัดทำศาลาสำหรับพักผ่อน หย่อนใจ และบริการกิจกรรมทางน้ำ
 - 3.3 จัดทำจุดพักผ่อน บริเวณทางเดินศึกษาธรรมชาติบริเวณพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างลานเอนกประสงค์กับบึงน้ำรูปแอก
4. พื้นที่บริเวณจุดพักผ่อนหย่อนใจ ริมฝั่งลำน้ำมูลด้านทิศใต้ของพื้นที่
 - 4.1 ฟื้นฟูพันธุ์ไม้ท้องถิ่น สำหรับร่มเงาและปกคลุมพื้นที่จัดมานั่งพักผ่อนที่ย้ายมาจากใต้ต้นไม้โบราณบริเวณใต้เงาไม้
 - 4.2 ปรับปรุงศาลเจ้าโดยการอัญเชิญศาลเจ้าที่มีอยู่เดิมมารวมเป็นกลุ่ม หรืออาจพิจารณาสร้างขึ้นใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เลื่อมใส ศรัทธา
5. จัดทำเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ตามผังที่เสนอแนะและปลูกไม้ร่มเงาพันธุ์ท้องถิ่น บริเวณริมฝั่งลำน้ำมูล ปลูกต้นไม้เป็นแนวบังสายตาให้มีมุมมองทัศนียภาพลำน้ำมูล

3) มาตรการในการส่งเสริมการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและ การมีส่วนร่วมของประชาชน

(1) ดำเนินการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจ

- จัดทำเอกสาร แผ่นพับ แจกจ่ายไปยังกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวหลัก ธุรกิจนำเที่ยว และสถานศึกษา มีรายละเอียด คือ
 - เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ จุดดึงดูดใจและกิจกรรมการท่องเที่ยว
 - แนะนำการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว ตั้งแต่การเตรียมตัวก่อนเดินทาง การปฏิบัติขณะท่องเที่ยวในพื้นที่ และกิจกรรมการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หลังจากเดินทางกลับแล้ว

(2) จัดทำคู่มือศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ ในแหล่งกำเนิดซากดึกดำบรรพ์ช่วงโบราณ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

(3) สนับสนุนการจัดบริการท่องเที่ยวแก่ชุมชนท้องถิ่น

- การจัดบริการนำเที่ยว
- ส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง
- ส่งเสริมการจัดบริการที่พักแบบ Home stay ในรูปแบบธุรกิจชุมชน

2.4.4.5 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่

2.4-4

ตารางที่ 2.4-4 แผนงานและโครงการจัดการศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนชาติ

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) จัดทำเขตพื้นที่ จัดการแหล่ง ท่องเที่ยวโบราณ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อจัดทำแผนที่พื้นที่อุทยานแห่งชาติและจัดการแหล่งท่องเที่ยวโบราณ สำหรับการจัดการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม จัดทำเขตพื้นที่จัดการ แหล่งท่องเที่ยวโบราณ ประกอบด้วย - เขตสงวนสภาพธรรมชาติ - เขตอนุรักษ์ - เขตจัดการและบริการ 1. ดำเนินการสำรวจขอบเขตแหล่งท่องเที่ยวโบราณ ลำน้ำรูปแอก พร้อมจัดทำเครื่องหมายแนวเขต แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ 2. จัดประชุม/สัมมนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชุมชนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินและมาตรการในการดูแลรักษา 3. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนท้องถิ่นรับทราบ	40,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -อบต.ช้างทอง, ที่ดินอำเภอ										
2) พื้นที่อุทยาน สภาพธรรมชาติ ลำน้ำรูปแอก บริเวณโบราณ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อฟื้นฟูและรักษาสภาพธรรมชาติ ลำน้ำรูปแอกและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ จัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการนำร่องฟื้นฟูลำน้ำรูปแอก โดยการรักษาสภาพธรรมชาติ อนุรักษ์ลำน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งน้ำ และพื้นที่ริมฝั่ง 1. สำรวจข้อมูลในพื้นที่ และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2. จัดทำผังกายภาพ รูปแบบ และวิธีการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 3. จัดทำแผนปฏิบัติการ และประสานงานสนับสนุนด้านงบประมาณ	100,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -อบต.ช้างทอง										

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

E:\fossil\Final\summary\sum-fossil2.doc

โครงการจัดการแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ

บริเวณคันชาดักดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

ตารางที่ 2.4-4 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3) จัดการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณโครงการและลานไพร	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	500,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -อบต.ช้างทอง -เทศบาลตำบลท่าช้าง										
4) ปรับปรุงพื้นที่และก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวโบราณ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	1,500,000 600,000 400,000 100,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -เทศบาลตำบลท่าช้าง -อบต.ช้างทอง										

ตารางที่ 2.4-4 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5) การศึกษาเพื่อจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติและภูมิทัศน์ภูมิทัศน์	วัตถุประสงค์ เพื่อการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติและภูมิทัศน์ในการศึกษาธรรมชาติที่มีมาตรฐานด้านการสื่อความหมายธรรมชาติและและการพักผ่อนหย่อนใจ เป้าหมาย จัดทำโครงการศึกษาเพื่อการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และภูมิทัศน์ภูมิทัศน์ทางน้ำสองด้านและแหล่งกำเนิดจากตึกคำบรรพชีวินวิทยา วิธีดำเนินการ 1. จัดทำโครงการและข้อกำหนดการศึกษา (TOR) 2. ประสานงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ดำเนินการศึกษา และสนับสนุนงบประมาณ 3. จัดตั้งที่ปรึกษา, สถาบันการศึกษา	500,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอำเภอ										
6) การสนับสนุนการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและความหมาย	วัตถุประสงค์ เพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจในแก่นกท้องถิ่นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป้าหมาย 1. จัดทำแผนปฏิบัติการเอกสารและการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ 2. จัดให้มีคู่มือท้องถิ่นหรือวิทยากรท้องถิ่น บริการนำเที่ยวในพื้นที่ 3. กำหนดรูปแบบการบริหารและการจัดการ วิธีดำเนินการ 1. ประสานงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา จัดฝึกอบรมคู่มือวิทยากรท้องถิ่น 2. จัดตั้งชมรมหรือกลุ่มอาชีพมัคคุเทศก์หรือวิทยากรท้องถิ่น 3. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ และเอกสาร 4. ดำเนินการ และประเมินผล	ปีละ 60,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -อบต.ช้างทอง, อบต.ท่าช้าง										

ตารางที่ 2.4-4 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7) ส่งเสริมชุมชน จัดการที่พัก สำหรับ นักท่องเที่ยว	วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เสริมจากการจัดการบริการ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ชุมชนท้องถิ่นตลอดจนสภาพแวดล้อม จัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการนำร่อง ส่งเสริมชุมชนท้องถิ่น จัดบริการที่พักแบบ Home stay เป้าหมาย 1. สร้างชุมชนบ้านสามแควและประเพณีความเชื่อเป็นไปในด้านการส่งเสริมการจัดการบริการที่พัก วิธีดำเนินการ 2. จัดประชุมระดมความคิดเห็น กำหนดแนวทาง รูปแบบและวิธีการ 3. จัดให้การศึกษาอบรมและดูงาน 4. จัดทำแผนปฏิบัติการ 5. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 6. ประเมินผลปรับปรุงและพัฒนาในรอบ 1 ปี	ปีละ 100,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -อบต. รางทอง -คณะอนุกรรมการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอำเภอ										
8) ส่งเสริมและ สนับสนุนการ พัฒนาอาชีพที่ เกี่ยวเนื่องจาก การท่องเที่ยว	วัตถุประสงค์ เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เสริม และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น เป้าหมาย จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาการผลิตของที่ระลึก และ สินค้าพื้นเมือง เช่น เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เสื้อจากกก และอื่นๆ วิธีดำเนินการ 1. ประชุมระดมความคิดเห็นชุมชนท้องถิ่น 2. คัดเลือก วัสดุ รูปแบบ และวิธีการ 3. จัดการฝึกอบรม และศึกษาดูงาน 4. จัดทำแผนปฏิบัติการผลิตและการส่งเสริมทางการตลาด 5. ติดตามและประเมินผลในรอบ 1 ปี	ปีละ 120,000	-พัฒนาชุมชน -เกษตรอำเภอ -อบต.ในพื้นที่ -สถาบันการศึกษา										

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

E:\fossil\Final\summary\sum-fossil2.doc

โครงการจัดการทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณคันชาดักดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

2.4.5 แผนการบริหารและการจัดการ

2.4.5.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ เนื้อที่รวมกันทั้งหมดประมาณ 10,000 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตการปกครองท้องถิ่น ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของเทศบาลตำบลท่าช้าง องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง และองค์การบริหารส่วนตำบลช้างทอง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

กิจกรรมการใช้ที่ดินในพื้นที่ค่อนข้างหลากหลาย ได้แก่ การทำธุรกิจบ่อทราย การทำเกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย พื้นที่สาธารณประโยชน์และการใช้พื้นที่เพื่อจัดการแหล่งน้ำ และบริการสังคมของทางราชการ ทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ชายฝั่งลำน้ำ ที่ลุ่มน้ำท่วม ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และมีแนวโน้มรุนแรงต่อเนื่องในอนาคต

สิทธิในการครอบครองพื้นที่ทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นของเอกชน และประชาชนท้องถิ่นประมาณ ร้อยละ 89.29 นอกจากนั้นพื้นที่เพียงประมาณร้อยละ 10.71 อยู่ในการดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

2) ภารกิจในการบริหารและการจัดการพื้นที่ในปัจจุบันมีความซับซ้อนค่อนข้างสูงทั้งทางด้านสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มักจะก่อปัญหาด้านการบริหารและการจัดการขึ้นโดยง่าย ดังนั้นการจัดการอนุรักษ์เขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ ใช้เป็นพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมายจำเป็นจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับสิทธิเชิงซ้อนของพื้นที่ โดยเฉพาะสิทธิครอบครอง สิทธิการใช้พื้นที่และสิทธิในการจัดการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการด้านบริหารและการจัดการ สามารถจัดสรรและกระจายภาระหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นไปด้วยความเสมอภาค เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนให้การบริหารและการจัดการไปสู่ความสำเร็จ

3) ปัจจุบัน จังหวัดนครราชสีมาได้จัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในระดับจังหวัด ได้แก่ คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครราชสีมา มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับดูแล ด้านจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ แต่ภารกิจของอนุกรรมการดังกล่าวในปัจจุบัน ยังมิได้กระจายการจัดการลงไปถึงระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะกิจ

4) ทิศทางในการบริหารและจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้บรรลุเป้าหมายเชิงพื้นที่ที่จะต้องดำเนินการ ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้นโยบายที่เน้นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ส่งเสริมหลักการเรียนรู้ร่วมกัน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกลยุทธ์หลักในการจัดการ

2.4.5.2 เป้าหมาย

1) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรประชาชนในท้องถิ่นจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือเชื่อมโยงกับระดับจังหวัดและระดับชาติ

2) จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี มุ่งเน้นการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะปรับปรุงและพัฒนาระบบบริหารและจัดการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

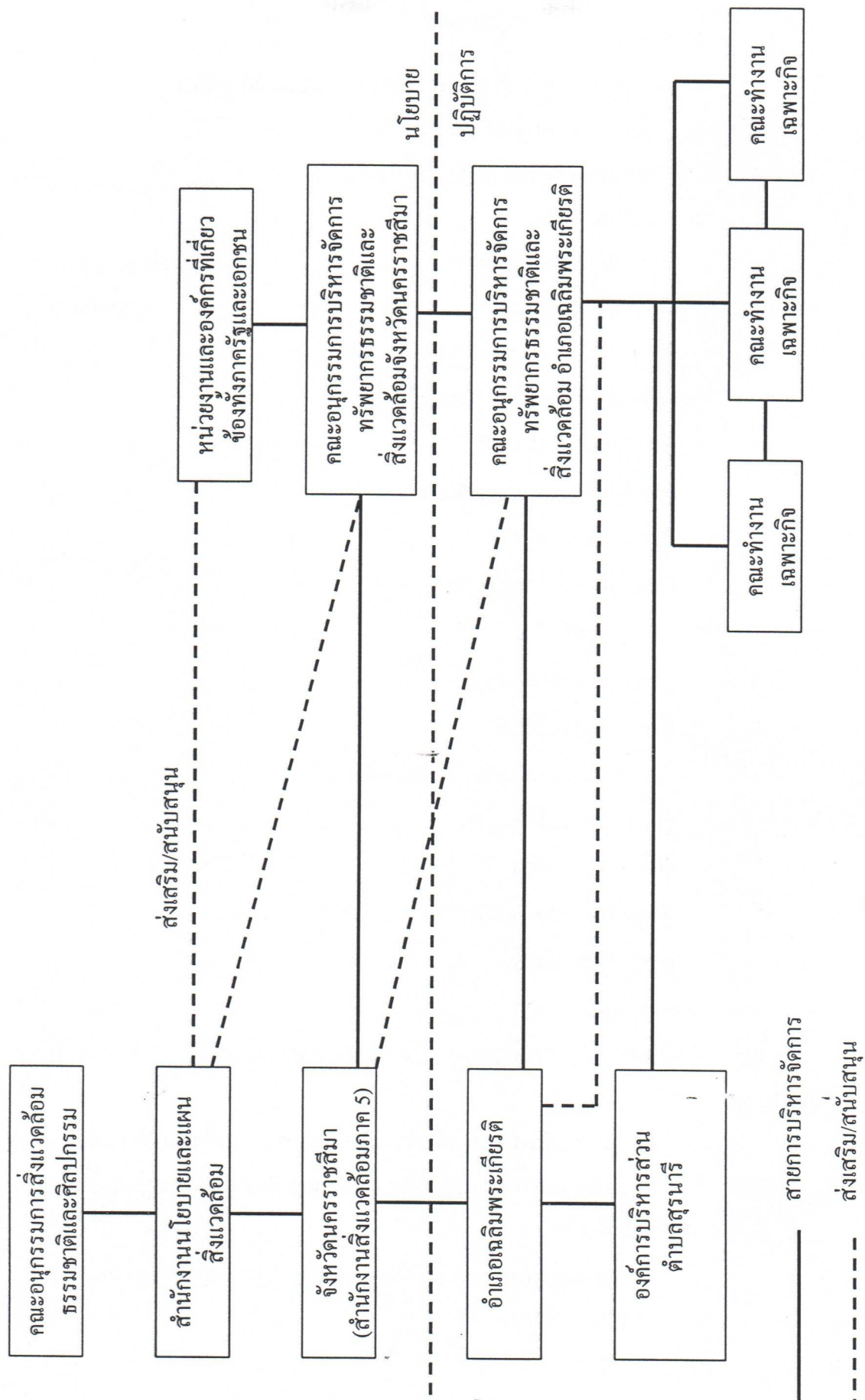
2.4.5.3 มาตรการ

1) มาตรการในการสนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ และการเชื่อมโยงทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ดังรูปที่ 2.4-6

(1) ให้อำเภอเฉลิมพระเกียรติดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- กำกับ ดูแลการปฏิบัติการในเขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ ตามทิศทางแผนการจัดการ
- ประสานงานการปฏิบัติการในพื้นที่กับคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครราชสีมา ส่วนราชการและองค์กรเอกชนที่ให้การส่งเสริมและพัฒนา
- จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อดำเนินการภารกิจในพื้นที่
- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ด้านการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ แก่ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่น

คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อาจพิจารณาประกอบด้วย

รูปที่ 2.4.6 รูปโครงสร้างบริหารจัดการ

๐ ที่ปรึกษา

- ผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 5 จังหวัดนครราชสีมา
- ผู้แทนสถาบันราชภัฏนครราชสีมา
- ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้สนับสนุนในท้องถิ่น

๐ คณะอนุกรรมการ

นายอำเภอเฉลิมพระเกียรติ	ประธานอนุกรรมการ
ผู้แทนปกครองอำเภอ	กรรมการ
ผู้แทนสำนักงานเกษตรอำเภอ	"
ผู้แทนสำนักงานประมงอำเภอ	"
ผู้แทนศึกษาธิการอำเภอ	"
ผู้แทนสำนักงานประถมศึกษา	"
ผู้แทนสำนักงานที่ดิน	"
ผู้แทนสถานีตำรวจภูธรอำเภอ	"
ผู้แทนป่าไม้อำเภอ	"
ผู้แทนพัฒนาการอำเภอ	"
ผู้แทนโรงเรียนมัธยม	"
ผู้แทนโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ 3 แห่ง	"
ผู้แทนเทศบาลตำบลช้างทอง	"
ผู้แทน อบต.ท่าช้าง	"
ผู้แทน อบต.ช้างทอง	"
ผู้แทนชุมชนท้องถิ่น	"
ผู้ทรงคุณวุฒิ	"

(2) ดำเนินการสนับสนุนและพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการของเครือข่ายความร่วมมือ

- จัดประชุมสัมมนาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการรายปี เพื่อกำหนดแผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานชุดต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามความจำเป็น
- ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล จัดทำรายงาน สรุปผลงาน และข้อเสนอแนะในการจัดการ

- จัดตั้งจิตใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการ ให้แก่คณะอนุกรรมการและคณะทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่
 - จัดประชุมพบปะเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ
 - จัดการศึกษา ศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ ในพื้นที่ตัวอย่าง
 - จัดหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เพื่อพัฒนาบุคลากรและขีดความสามารถของบุคคล

2. มาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่

- (1) จัดประชุมสัมมนาเพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ตามกรอบการจัดการของแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดักดำบรรพ์ช้างโบราณ
 - ทบทวนแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดักดำบรรพ์ช้างโบราณ นโยบายและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง
 - จัดทำแผนงานและโครงการ รายปี กำหนดผู้รับผิดชอบ แนวทางรับการสนับสนุนงบประมาณและการติดตามประเมินผล
- (2) จัดตั้งจิตใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและชุมชนในพื้นที่
 - จัดกิจกรรมมอบรางวัลเกียรติยศ และสนับสนุนด้านการยอมรับทางสังคม ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานและโครงการดีเด่น
 - จัดการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม การศึกษา ศึกษาดูงาน และกิจกรรมการค้นคว้าหาความรู้ แก่ผู้ปฏิบัติงานและชุมชนท้องถิ่น

3) มาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือในระดับจังหวัด

จังหวัดนครราชสีมา โดยคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการดังนี้

- (1) ควบคุมการจัดการในระดับพื้นที่ให้เป็นไปตามกรอบแผนจัดการที่กำหนด
 - กำหนดนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานในรอบปี
 - ให้ความเห็นชอบแผนการปฏิบัติการรายปีของคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
 - ประสานงานส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้องสนับสนุนทางวิชาการ งบประมาณและอื่นๆ

- จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ ดำเนินการสนับสนุนท้องถิ่นในบางกรณี
- (2) ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการจัดการตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด
 - จัดทำรายงานการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ตลอดจนแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข
 - จัดประชุมสัมมนาประจำปี เพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ และประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงจัดทำข้อเสนอ แผนดำเนินการในระยะต่อไป

2.4.5.3 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่

2.4-5

ตารางที่ 2.4-5 แผนงานและโครงการการบริหารและจัดการ

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) การพัฒนาและเสริมสร้างความรู้เชิงเครื่องมือร่วมกัน	วัตถุประสงค์เป้าหมาย	เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและเสริมสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ 1. ดำเนินการจัดตั้งคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 2. จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ประกอบด้วย - แผนปฏิบัติงานของคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้น กำหนดระยะเวลาและผู้รับผิดชอบ - กำหนดการจัดประชุม/สัมมนา คณะอนุกรรมการฯ ที่จัดตั้งเพื่อติดตาม ตรวจสอบแผนงาน/โครงการ ที่ดำเนินการ และจัดทำข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข - จัดทำโครงการ/หลักสูตร การอบรม และศึกษาดูงาน ของคณะอนุกรรมการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการ 1. จัดการประชุม/สัมมนา ผู้แทนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนชุมชนท้องถิ่น ร่วมกันกำหนดรูปแบบองค์กรอำนาจหน้าที่ และแนวทางการปฏิบัติงาน พร้อมด้วยดำเนินการจัดตั้งคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 2. จัดประชุม/สัมมนา ประจำปี เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมาย 3. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 4. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลพร้อมด้วยจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขทุกกรอบ 1 ปี	ปีละ 120,000	-อำเภอเฉลิมพระเกียรติ -เทศบาลตำบลท่าช้าง -อบต.ท่าช้าง, อบต.ช้างทอง										
	วิธีดำเนินการ													

ตารางที่ 2.4-5 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2) ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย	เพื่อกำกับดูแลการปฏิบัติการในพื้นที่ให้เป็นไปตามทิศทางของแผนจัดการและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ชุมชนและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ 1. ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติการของชุมชนท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ - ทบทวนแผนงาน/โครงการ ที่ปฏิบัติการในพื้นที่ และทบทวน แผนจัดการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ - จัดทำแผนงาน/โครงการ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข 2. จัดตั้งศูนย์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและชุมชนท้องถิ่น - จัดกิจกรรม โครงการดีเด่น สนับสนุนการให้รางวัล และประกาศเกียรติคุณ - จัดหลักสูตรการศึกษา ฝึกอบรมและดูงาน และกิจกรรมด้านการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน 1. จัดประชุม/สัมมนา ชุมชนท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ประจำปี เพื่อดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด 2. จัดทำแผนงาน/โครงการ จัดหาสิ่งสูงใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเป้าหมายกำหนด 3. ดำเนินการและปรับปรุงพัฒนารูปแบบ และวิธีการทบทวนปี	ปีละ 240,000	- อำเภอเฉลิมพระเกียรติ - คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอำเภอ										
	วิสัยทัศน์													

2.5 สรุปแผนงาน/โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดักดำบรรพ์ช้างโบราณ

การจัดทำแผนจัดการ เพื่อดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย แผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แผนจัดการสำรวจ ศึกษาและวิจัย แผนจัดการประชาสัมพันธ์ และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แผนจัดการบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ และแผนการบริหารและการจัดการ โดยในแต่ละแผนจัดการมีรายละเอียดประกอบด้วย เป้าหมาย มาตรการ แผนงานและโครงการ

แผนการจัดการที่กำหนดมีระยะเวลา 10 ปี ประกอบด้วย (ตารางที่ 2.5-1)

- แผนงานและโครงการที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน
- แผนงานและโครงการที่ต้องดำเนินการตามช่วงเวลาที่กำหนด
- แผนงานและโครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องในระยะเวลาของแผน

ตารางที่ 2.5-1 สรุปแผนงานโครงการจัดการชากดักดำบรรพ์ช้างโบราณ

แผนงาน/โครงการ	แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน	แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการตามช่วงเวลาที่กำหนด	แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องตามระยะเวลาของแผน
1. การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดักดำบรรพ์ช้างโบราณ	✓		
2. ประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม	✓		
3. จัดทำผังเมืองรวมตำบล		✓	
4. การกำกับ ดูแล การขุดค้น การแพร่กระจาย และการเสื่อมสภาพของชากดักดำบรรพ์ช้างโบราณ			✓
5. การควบคุมและกำกับ ดูแล การใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการ		✓	
6. การจัดการพื้นที่เขตสงวนสภาพธรรมชาติ		✓	
7. การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ		✓	
8. การควบคุมอาคารในพื้นที่เขตอนุรักษ์		✓	
9. การกำกับ ดูแล การขุดและดูแลรักษาพื้นที่เอกชนในเขตพื้นที่จัดการ	✓	✓	
10. การเฝ้าระวังและคุ้มครองสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น			✓
11. การส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งประมงพื้นบ้านและสภาพแวดล้อม			✓
12. การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมแบบยั่งยืน			✓

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

E:\fossil\Final\summary\sum-fossil2.doc

โครงการจัดการทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

บริเวณคันชากดักดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

ตารางที่ 2.5-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	แผนงาน/โครงการที่ต้อง ดำเนินการเร่งด่วน	แผนงาน/โครงการที่ต้อง ดำเนินการตามช่วงเวลา ที่กำหนด	แผนงาน/โครงการที่ ต้องดำเนินการต่อเนื่อง ตามระยะเวลาของ แผน
13. การศึกษาการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ พื้นฐานทางวิชาการเกี่ยวกับชาดึกดำ- บรรพ์และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ		✓	
14. การศึกษาการวิจัยเพื่อพัฒนาเพื่อการ จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาดึกดำบรรพ์ช่วง โบราณ		✓	
15. การสนับสนุนการวิจัยและการเสริม สร้างเครือข่ายความร่วมมือ		✓	
16. การจัดหากองทุนจัดสิ่งของและ สิ่งอำนวยความสะดวกในการศึกษาและ วิจัย		✓	
17. การศึกษาความเป็นไปได้ ในการจัด สร้างพิพิธภัณฑ์ช่วง โบราณ อำเภอเฉลิม พระเกียรติ		✓	
18. การจัดทำเอกสารและสื่อการเผยแพร่ ความรู้และทัศนคติด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาดึกดำบรรพ์ ช่วง โบราณ		✓	
19. การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการ ศึกษาเรียนรู้ของท้องถิ่น			✓
20. จัดทำค่ายเยาวชน			✓
21. การส่งเสริมอนุรักษ์แหล่งประมง พื้นบ้านและสภาพแวดล้อม			✓
22. ส่งเสริมการจัดระเบียบชุมชนและ สภาพแวดล้อม			✓
23. การรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประจำปี ของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ			✓
24. จัดทำเขตพื้นที่จัดการแหล่งท่องเที่ยว ไทรงาม		✓	
25. พื้นฟูรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ลำน้ำ รูปแอก		✓	
26. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณ ไทรงามและลานไทร		✓	
27. ปรับปรุงพื้นที่และก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ไทรงาม		✓	

ตารางที่ 2.6-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	แผนงาน/โครงการที่ต้อง ดำเนินการเร่งด่วน	แผนงาน/โครงการที่ต้อง ดำเนินการตามช่วงเวลา ที่กำหนด	แผนงาน/โครงการที่ ต้องดำเนินการต่อเนื่อง ตามระยะเวลาของ แผน
28. การจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และ คู่มือศึกษาธรรมชาติ		✓	
29. การสนับสนุนบริการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติ		✓	
30. จัดบริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวใน ชุมชน		✓	
31. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องจาก การท่องเที่ยว		✓	
32. การพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายความร่วมมือ			✓
33. การส่งเสริมและการสนับสนุนการ ปฏิบัติการ ในระดับพื้นที่		✓	

บทที่ 3 แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากดีด้าบรรพ์
ไม้กลายเป็นหิน

บทที่ 3 แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

3.1 สรุปประเด็นสำคัญ

3.1.1 คุณค่าและความสำคัญ

3.1.1.1 คุณค่าและความสำคัญทางวิทยาศาสตร์

ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินถือเป็นแหล่งที่มีความสำคัญในทางวิทยาศาสตร์โลก (Earth Science) เกิดจากการที่ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินมักจะรักษาโครงสร้างเซลล์เดิมไว้ได้ ทำให้นักธรณีวิทยา นักชีววิทยา และนักพฤกษศาสตร์ ที่ศึกษาทางด้านบรรพชีวินวิทยา (Paleontology) สามารถวิเคราะห์ชนิดของพืชพันธุ์ในกรณีกาลได้ โดยใช้ความรู้ทางชีววิทยาปัจจุบันเปรียบเทียบกับซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินในแหล่งที่ค้นพบ ซึ่งเมื่อพิจารณาพร้อมกับผลการทดสอบอายุ และสถานที่ปรากฏในแหล่งดังกล่าวจะทำให้สามารถทราบถึงสภาพแวดล้อมช่วงธรณีกาลต่างๆ วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต และโลก จึงอาจกล่าวได้ว่าซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน เป็นกุญแจดอกหนึ่งไขไปสู่โลกและท้องถิ่นในอดีตกาลได้

3.1.1.2 คุณค่าและความสำคัญทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์

การสำรวจทางโบราณคดี ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินในบางแหล่งได้กลายเป็นหลักฐานสำคัญในทางโบราณคดี เช่น ในประเทศเมียนมาร์ ได้พบเครื่องมือสมัยยุคหินเก่าที่ทำจากไม้กลายเป็นหิน นักโบราณคดีให้ชื่อว่า “วัฒนธรรมแอนยาเชียน” ตามชื่อตำบลที่พบ ในประเทศไทยก็พบเป็นแห่งแรกและแห่งเดียวที่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา นักโบราณคดีจึงให้ชื่อว่า “วัฒนธรรมสูงเนิน”

การพบเครื่องมือสมัยหินเก่า (Lower Paleolithic Tools) ซึ่งทำจากไม้กลายเป็นหินนี้ เป็น 1 ใน 2 สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้นักโบราณคดีหันมาสนใจ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าเดิมอีกสาเหตุหนึ่ง คือ การพบเครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสีที่บ้านเชียง อุดรธานี ซึ่งทำให้นักโบราณคดีเชื่อว่าดินแดนของภาคนี้ได้มีมนุษย์อาศัยอยู่อย่างน้อยเป็นเวลาประมาณ 500,000 ปี มาแล้วโดยใช้เครื่องมือที่ทำจากหิน ซึ่งแยกได้เป็นเครื่องมือสมัยหินเก่า สมัยหินกลาง ส่วนเครื่องมือสมัยหินใหม่ยังสำรวจไม่พบแหล่ง

3.1.1.3 คุณค่าและความสำคัญทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

แหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ถือเป็นระบบนิเวศที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีองค์ประกอบของโครงสร้างทางกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดชาดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินที่โดดเด่นที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ สำหรับการจัดการด้านอนุรักษ์ในพื้นที่สามารถดำเนินการให้เป็นพื้นที่นาร่อง การจัดการพื้นที่คุ้มครองและฟื้นฟูสภาพธรรมชาติภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อการขยายผลในระยะต่อไป

3.1.1.4 คุณค่าและความสำคัญทางการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน

การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน บ้านโกรกเดือนห้า นับเป็นโอกาสในการส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ศึกษาเรียนรู้ คุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการเรียนรู้ร่วมกันในด้านการจัดการคุ้มครองและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของท้องถิ่น นอกจากนี้การจัดการอนุรักษ์ในพื้นที่ดังกล่าว สามารถขยายผลไปสู่การจัดบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและเยาวชน

3.1.1.5 คุณค่าและความสำคัญด้านการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น

การจัดการอนุรักษ์ชาดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ตามกรอบการจัดการแบบยั่งยืน อาจพิจารณากำหนดมาตรการการใช้ประโยชน์ของทรัพยากร เพื่อส่งเสริมรายได้และการพัฒนาอาชีพของชุมชนท้องถิ่น

ความสำคัญในทางอัญมณีและเครื่องประดับ เนื่องจากไม้กลายเป็นหินส่วนใหญ่จะถูกแทนที่ด้วยซิลิกา ($\text{SiO}_2 \cdot n\text{H}_2\text{O}$) เป็นรัตนชาติอีกชนิดหนึ่งที่มักพบในไม้กลายเป็นหิน แต่มักเป็นโอปอธรรมดาไม่ใช่โอปอมีค่า (Precious Opal) ที่มีราคาแพง อย่างไรก็ตามเมื่อเจียรไนขัดมัน ก็มีความสวยงามใช้เป็นเครื่องประดับได้ มีหลายสี เช่น ขาวนํ้านม เหลืองถึงน้ำตาลแก่ ฟ้าอ่อน ดำ เป็นต้น มีความแข็งน้อยกว่าควอร์ตซ์หรือคาลซีโดไนต์เล็กน้อย

เป็นวัสดุประดับตกแต่ง แม้ว่าในทางภูมิทัศน์ไม้กลายเป็นหินอาจจะถูกจัดอยู่ในวัสดุประเภทอื่นๆ ของการตกแต่งส่วนห่อหุ้มหรือสถานพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากมักมีลักษณะเป็นท่อนตรงหรือเส้นตรง ให้ความรู้สึกแข็งหรือกระด้างมากกว่าหินปูน หินอ่อนหรือหินโคโลไมด์ แต่เนื่องจากไม้กลายเป็นหินมีจุดเด่นตรงที่หายากเป็นของแปลก มีลวดลายสลับสีแปลกตา และแฝงด้วยข้อมูลหรือความรู้ที่น่าสนใจอยู่เบื้องหลังหรือมองเหมือนไม้ตรงที่มีเปลือก ตุ่มตา ลายเส้นไม้ ลายวงปี แต่ไม่ใช่ไม้อย่างที่พบทั่วไป ดังนั้น เมื่อผนวกกับการจัดตกแต่งที่มีศิลปะ ไม้กลายเป็นหินก็จัดเป็นวัสดุตกแต่งที่โดดเด่นที่แปลกแยกออกไปจากความรู้สึกซ้ำซากจำเจได้ ราคาซื้อขายไม้กลายเป็นหินค่อนข้างแพง ในปัจจุบันจึงมีราคา

3.1.2 ปัญหาและภัยคุกคาม

3.1.2.1 ปัญหาซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินถูกขุดค้นและสูญหายไปจากแหล่งกำเนิด

เนื่องจากซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่หลายจังหวัดของประเทศไทย การค้นพบมิได้เกิดจากวัตถุประสงค์ทางการอนุรักษ์ แต่เกิดจากการที่เจ้าของพื้นที่เปิดขุดหน้าดิน หรือ บ่อลูกรัง ทำให้ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ถูกไถเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย บางส่วนที่มีขนาดใหญ่ถูกขุดเพื่อนำไปขายให้แก่ผู้สนใจ ระยะที่ผ่านมาซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ถูกขุดค้นและสูญหายไปจากพื้นที่แหล่งกำเนิด ถูกนำไปเป็นสมบัติส่วนตัว ในหลายรูปแบบ เช่น จัดสวน การตกแต่งอาคารสถานที่และเก็บสะสม เป็นต้น

ปัจจุบันยังไม่มีระบบจัดการควบคุม ดูแลการขุดค้น และการแพร่กระจายซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ซึ่งส่งผลต่อการจัดการอนุรักษ์ และการประมวลความรู้ทางวิชาการ ทำให้เกิดอุปสรรคในการจัดการที่ยั่งยืนในระยะยาว

3.1.2.2 ปัญหาในการจัดเก็บรักษา และคุณค่าและการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน

ในปัจจุบันซากดึกดำบรรพ์แพร่กระจายไปอยู่ในครอบครองของเอกชน ประชาชนในท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง การจัดเก็บไม่ถูกหลักทางวิชาการ จะส่งผลต่อการเสื่อมโทรมและเสียหายไปในที่สุด นอกจากนั้นเป็นข้อจำกัดในการรวบรวมซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินที่มีคุณค่าต่อการจัดการอนุรักษ์

การจัดการคุณค่าการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันยังไม่มี การส่งเสริมที่ถูกต้อง ไม่สามารถจัดแบ่งซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ และส่งเสริมคุณค่าการใช้ประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะด้านการเสริมรายได้ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมักจะเก็บรวบรวมเป็นกองเศษวัสดุไว้เพื่อรอขาย ขาดการส่งเสริมการผลิตรูปแบบใหม่ๆ ที่ตอบสนองคุณค่าการใช้ประโยชน์ของประชาชนผู้สนใจทั่วไป

ดังนั้น การจัดการเพื่อการอนุรักษ์ในระยะยาวจำเป็นต้องปรับปรุงมาตรฐานทางกฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่าย

3.1.2.3 ปัญหาและภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติไม้กลายเป็นหิน

1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพธรรมชาติในเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน สภาพดั้งเดิมของพื้นที่บริเวณเขาแก้วมีสภาพเป็นป่าเต็งรังที่ถูกรุกเพื่อทำการเกษตรกรรมจนเหลือสภาพป่าเป็นหย่อมขนาดเล็กอยู่ในการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลสุรนารี ต่อมาได้มีการขอใช้พื้นที่เป็นที่ตั้งสำนักงานโยธาธิการเขต 5 ที่ตั้งโรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้า และที่ตั้งโครงการศูนย์วิจัย ศึกษาค้นคว้าไม้กลายเป็นหิน และทรัพยากรธรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึง การขุดสระเป็นแหล่งน้ำและก่อสร้างถนนผ่านในเขตพื้นที่ นอกจากนั้นบริเวณพื้นที่โดยรอบส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมทำไร่มันสำปะหลัง ซึ่งส่งผลให้สภาพธรรมชาติในเขตพื้นที่จัดการเสื่อมโทรมตามลำดับ

การจัดการในระยะต่อไปจึงควรมีจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพธรรมชาติในเขตพื้นที่จัดการและการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่โดยรอบเพื่อคงสภาพความสมดุลของระบบนิเวศในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น จากสภาพดั้งเดิมบริเวณเขาแก้วบ้านโกรกเดือนห้ามีสภาพธรรมชาติเป็นระบบนิเวศป่าเต็งรังและเป็นถิ่นทำมาหากิน เก็บหาของป่า และไม้ใช้สอยเพื่อการยังชีพของชุมชนใกล้เคียงมาแต่อดีต เมื่อมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม สถาบันการศึกษา และส่วนราชการ ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง ประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและมิได้รับประโยชน์โดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้ทัศนคติทางด้านลบมีความรู้สึกไม่เสมอภาคทางสังคม และความเป็นอยู่แร้นแค้นขึ้นเป็นลำดับ

การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากศึกษาคำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน เป็นการเข้าไปจัดระบบแหล่งธรรมชาติที่เป็นผืนป่าแหล่งสุดท้ายของชุมชนท้องถิ่น จึงควรตระหนักถึงมาตรการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อให้การจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่อำนวยการประโยชน์โดยตรงด้านการดำรงชีวิตมีคุณค่าทางจิตใจและคุณภาพชีวิตดีขึ้นกว่าเดิม

3) ปัญหาการขาดการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุณค่าการใช้ประโยชน์จากศึกษาคำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน โดยเฉพาะชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า ซึ่งมีวัดบ้านโกรกเดือนห้าเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากศึกษาคำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน แต่ยังมีได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม และสามารถกระจายผลประโยชน์ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาขีดความสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

4) ปัญหาที่เกิดจากพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติบางส่วนเป็นพื้นที่ครอบครองของประชาชน และอยู่ในระหว่างดำเนินการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก 4-01 การดำเนินการขอบเขตพื้นที่จัดการ จึงต้องตระหนักถึงความร่วมมือร่วมใจของผู้ครอบครองที่ดิน มีมาตรการจูงใจส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ครอบครองให้สอดคล้องกับทิศทางการคุ้มครองและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในเขตพื้นที่จัดการ

3.2 กรอบการจัดการ

3.2.1 หลักการพื้นฐาน

การพัฒนาระบบการจัดการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากศึกษาคำบรรพ์ช้างโบราณ ควรคำนึงถึงหลักการพื้นฐานในการจัดการดังนี้

1) หลักการทางนิเวศวิทยา ที่ถือว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การพัฒนาระบบการจัดการทั้งระดับนโยบายและปฏิบัติการต้องยึดถืออุดมการณ์เชิงพื้นที่ (Area Approach) เป็นสำคัญ และจะต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบแบบองค์รวม โดยเน้นการพัฒนาระบบการจัดการป้องกันมิให้เกิดผลกระทบมากกว่าการ

ตามแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นการจัดการปลายทางทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และอาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณสำหรับดำเนินการ

2) หลักการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาระบบการจัดการคุณค่าการใช้ประโยชน์ ตามขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพทางสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งจำเป็นจะต้องกำหนดแผนงานและโครงการที่มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในเชิงกระบวนการ มากกว่าผลงานตามภารกิจขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรตระหนักถึงความร่วมมือในการกำหนดผลงาน (Output) ประโยชน์ที่จะได้รับ (Outcome) และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น (Impact) เพื่อให้การปฏิบัติการตามแผนงานและโครงการมีความยืดหยุ่นและสามารถประสานความร่วมมือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการด้านการอนุรักษ์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด

3) หลักการมีส่วนร่วมในการจัดการ เป็นการพัฒนาระบบการจัดการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นศูนย์กลางรับผิดชอบจัดการ ส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือที่มีอิสระและกระจายความรับผิดชอบ ภายใต้แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้กันของประชาชนในท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตามปรัชญา “สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้” ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการ ไปสู่หลักความเสมอภาคทางสังคม

3.2.2 ทิศทางในการจัดการ

3.2.2.1 จุดมุ่งหมายในการจัดการ

จากคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดึกดำบรรพ์ไม่กลายเป็นหิน บ้านโกรกเดือนห้า การจัดการอนุรักษ์จะต้องมุ่งเน้นจุดมุ่งหมายที่ทำให้แหล่งธรรมชาติ มีสถานภาพทางการอนุรักษ์ ตามมาตรฐานแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ ซึ่งหมายถึง ธรรมชาติที่มีคุณค่าทางวิชาการ และสุนทรียภาพที่เกี่ยวข้อง เป็นฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยา และภูมิศาสตร์ อันเป็นเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ มีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ เมื่อถูกทำลายก็จะหมดสภาพไปไม่สามารถฟื้นฟูคืนสู่สภาพเดิมเหมือนธรรมชาติอื่นๆ

ภาพอนาคตของแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดึกดำบรรพ์ไม่กลายเป็นหิน บ้านโกรกเดือนห้า จึงควรคุ้มครองให้เป็นถิ่นกำเนิดของชากดึกดำบรรพ์ และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีระบบนิเวศ

เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สงวนรักษาไว้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า และวิจัยทางวิชาการ การศึกษาเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อมศึกษา และมีคุณค่าการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนสืบไป

3.2.2.2 กลยุทธ์ในการจัดการ

1) การจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาคดึกดำบรรพ์ไม่กลายเป็นหิน จำเป็นต้องใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด โดยการพัฒนากฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และมาตรการสนับสนุนเฉพาะพื้นที่ กำหนดเขตพื้นที่จัดการ (Zoning) เป็นกลยุทธ์ในการควบคุมกำกับ และดูแลการปฏิบัติการควบคู่กับการศึกษาและวิจัย เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการอนุรักษ์ให้มีประสิทธิผลในระดับพื้นที่

2) การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการอนุรักษ์ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยการเร่งการประชาสัมพันธ์ และเสริมสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ให้แก่ นักเรียน เยาวชน และชุมชนท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบการให้การศึกษาและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

3) การเสริมสร้างประสิทธิผลด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืนของแหล่งสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนมาตรการจูงใจการมีส่วนร่วมในการจัดการของชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นการส่งเสริมการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ สำหรับการเพิ่มคุณค่าทางจิตใจความรู้สึกเสมอภาค และการมีรายได้เสริมจากการมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ อันเป็นทรัพย์สินส่วนรวม

4) การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ มุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยการสนับสนุนองค์กรความร่วมมือในระดับจังหวัด มีบทบาทและหน้าที่ในการควบคุม ดูแลระดับนโยบาย สนับสนุนองค์กรความร่วมมือในระดับอำเภอมิบทบาทหน้าที่ในการประสานนโยบายและกำดับดูแล ในระดับปฏิบัติการ ส่วนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์กลางความร่วมมือ โดยมีชุมชนองค์กรประชาชน กลุ่มอาชีพ และผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น เป็นเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการ

3.2.3 วัตถุประสงค์ของแผนจัดการ

การจัดการเพื่อให้บรรลุทิศทางแผนตามที่กำหนดสามารถพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ในระยะเวลาของแผนดังนี้

- 1) เพื่อจัดการคุ้มครอง รักษาและฟื้นฟูแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาศักดิ์ค้ำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ให้คงสภาพธรรมชาติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ควบคุมและส่งเสริมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับและมีผลกระทบน้อยที่สุด
- 2) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการส่งเสริมในด้านการศึกษา วิจัยและการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
- 3) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารและจัดการให้มีประสิทธิภาพ อำนาจประโยชน์ต่อการจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3.2.4 เป้าหมาย

- 1) ดำเนินการคุ้มครอง ดูแลรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และชาศักดิ์ค้ำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน โดยมีเขตพื้นที่จัดการ ดังนี้
 - เขตพื้นที่สงวน (Preservation Area)
 - เขตพื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area)
 - เขตพื้นที่จัดการและบริการ (Service and Management Area)
- 2) จัดให้มีระบบการกำกับดูแลและการขุดค้นตามหลักวิชาการส่งเสริมการจัดเก็บรักษาและคุณค่าการใช้ประโยชน์ของประชาชน และเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์
- 3) ดำเนินการควบคุมและกำกับ ดูแลคุ้มครองและฟื้นฟูเขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาศักดิ์ค้ำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินโดยการใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด ควบคู่กับมาตรการทางสังคม โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็ง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

4) ดำเนินการศึกษาวิจัย เพื่อประมวลองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับชาวกติกคำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

5) ส่งเสริมและสนับสนุนการให้การศึกษาเรียนรู้แก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ โดยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมการรณรงค์ และการจัดบริการศึกษาธรรมชาติให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

6) กำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการโดยจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งในระดับพื้นที่ระดับจังหวัดและราชการส่วนกลาง

3.3 เขตพื้นที่จัดการ

3.3.1 จุดมุ่งหมาย

การจัดแบ่งเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาวกติกคำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- 1) เพื่อกำหนดเขตพื้นที่จัดการ โดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางในการจัดการเฉพาะพื้นที่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายจัดการอนุรักษ์ตามศักยภาพของพื้นที่ และความเป็นไปได้ในการจัดการ
- 2) เพื่อการควบคุมและกำกับดูแลการจัดการและกิจกรรมการใช้ที่ดิน ในแต่ละเขตพื้นที่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และแนวทางที่กำหนด

3.3.2 เกณฑ์ในการพิจารณา

1. คุณสมบัติสภาพพื้นที่ ธรณีวิทยา ชูดิน และทรัพยากรธรรมชาติ
2. การกระจายตัวของแหล่งบริเวณค้นพบชาวกติกคำบรรพ์ในพื้นที่
3. ทิศทางการใช้ที่ดิน กิจกรรมการใช้ที่ดิน และการถือครองที่ดิน

3.3.3 เขตพื้นที่จัดการ

จากจุดมุ่งหมาย และเกณฑ์ในการพิจารณาที่กำหนด เมื่อพิจารณากับรายละเอียดของข้อมูล โดยใช้เทคนิคการซ้อนทับ (Overlay) สามารถกำหนดเขตพื้นที่จัดการ บริเวณแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ดังแสดงในรูปที่ 3.3-1 และตารางที่ 3.3-1 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เขตสงวน (Preservation zone)

จัดเป็นพื้นที่คุ้มครองสภาพธรรมชาติ บริเวณแหล่งต้นน้ำ ลำธาร ลำห้วยยาง ซึ่งมีสภาพธรรมชาติ ความหลากหลายของสังคมพืช และสัตว์ป่า สามารถฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้เป็นแหล่งธรรมชาติของซากดึกดำบรรพ์ และเป็นระบบนิเวศเฉพาะถิ่นมีคุณค่าควรแก่การรักษาไว้เป็นมรดกของสังคม ซึ่งพื้นที่ในเขตนี้คงสภาพธรรมชาติแบบดั้งเดิมไว้อย่างถาวร เว้นแต่จะมีการฟื้นฟูและปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาวิจัย และการศึกษาเรียนรู้ของประชาชนเท่านั้น พื้นที่เขตนี้ประกอบด้วย พื้นที่ป่าเต็งรัง (P1 และ P2) พื้นที่ชุ่มน้ำ (P3) และพื้นที่ศูนย์วิจัย (P4) มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 247 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.17 ของพื้นที่ทั้งหมด

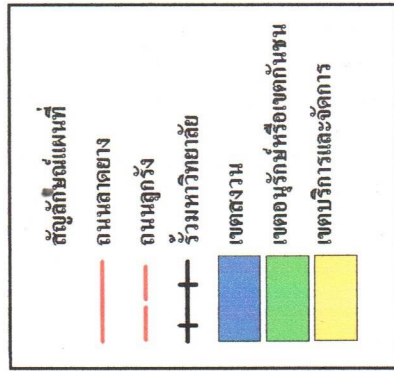
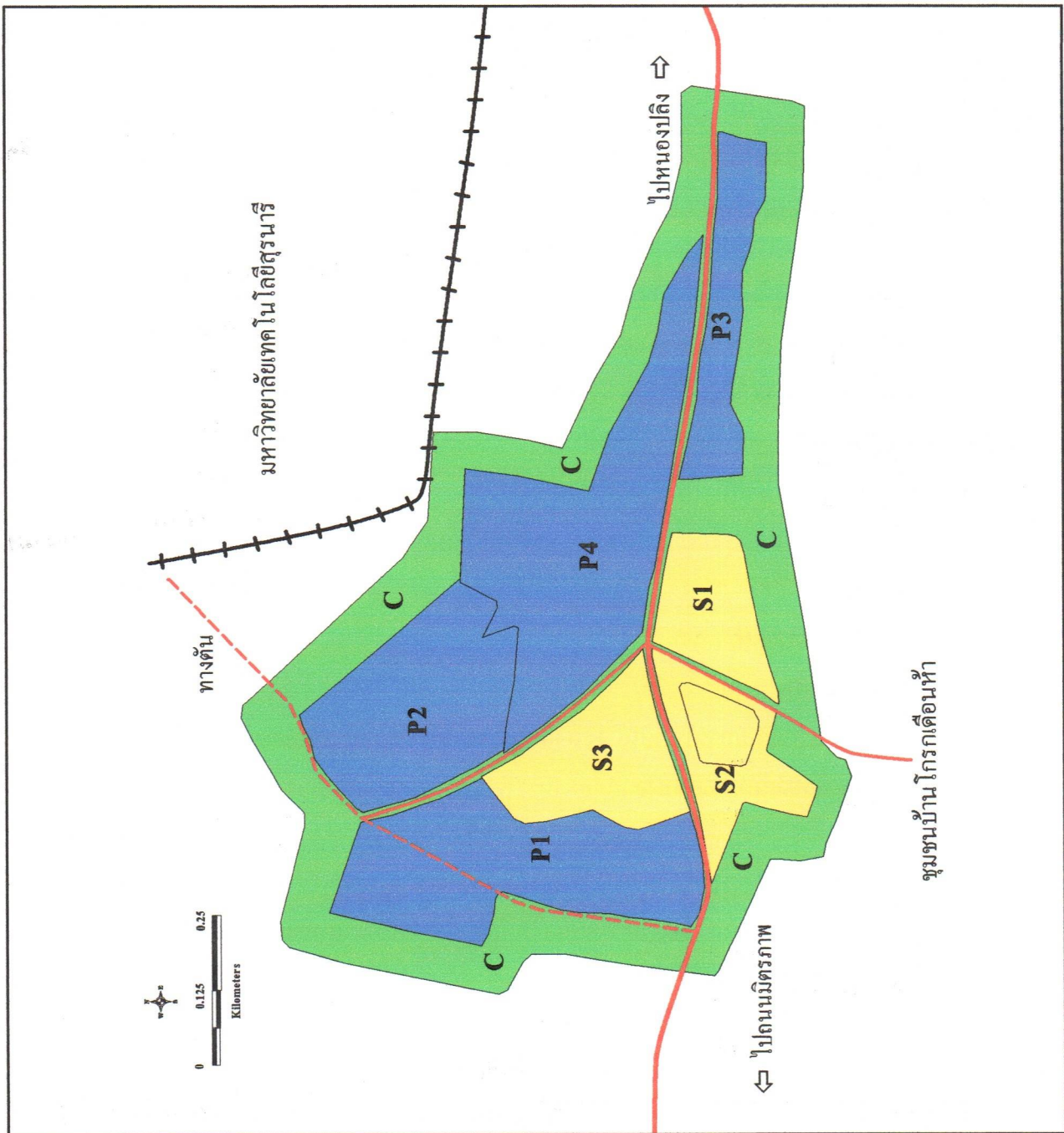
2. เขตอนุรักษ์ (Conservation zone)

เป็นบริเวณพื้นที่โดยรอบเขตสงวน จัดขึ้นเป็นเขตกันชน (Buffer zone) กำหนดเป็นพื้นที่ควบคุมกิจกรรมการใช้ที่ดิน ให้มีทิศทางการจัดการที่สอดคล้องและสามารถป้องกันผลกระทบในพื้นที่เขตสงวน ซึ่งพื้นที่ในเขตนี้ ได้แก่ บริเวณที่มีการใช้ที่ดิน ในทางเกษตรกรรม สถานศึกษา ส่วนราชการและที่อยู่อาศัยในบริเวณโดยรอบ

ตารางที่ 3.3-1 จำนวนเนื้อที่เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน บ้านโกรกเดือนห้า

ประเภท	พื้นที่	จำนวนเนื้อที่		
		ไร่	ตารางกิโลเมตร	ร้อยละ
เขตสงวน	P1	79.5	0.13	13.25
	P2	61.5	0.10	10.25
	P3	25.0	0.04	4.17
	P4	81.0	0.13	13.50
รวม		247	0.4	41.17
เขตอนุรักษ์	C	257.5	0.41	42.92
เขตจัดการและบริการ	S1	23.5	0.05	3.92
	S2	28	0.04	4.66
	S3	44	0.07	7.33
รวม		95.5	0.15	15.91
รวมทั้งสิ้น		600	0.96	100

รูปที่ 3.3-1 เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ธรรมชาติ ชาคัดค้านการตัดไม้ทำลายเป็นหิน

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณต้นพนาชาคัดค้านการตัดไม้ทำลายเป็นหิน

จ.นครราชสีมา

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

3. เขตบริการและการจัดการ (Service and Management zone)

เขตนี้จัดไว้เพื่อรองรับการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติ การประชาสัมพันธ์และกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์ พื้นที่ในเขตนี้ได้แก่ พื้นที่บริเวณโรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้า สระน้ำ และป่าชุมชนบริเวณใกล้เคียง

3.3.4 แนวทางในการจัดการ

1. เขตสงวน

วัตถุประสงค์

เพื่อคุ้มครองระบบนิเวศธรรมชาติแบบดั้งเดิมและแหล่งธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ไม่กลายเป็นหิน ให้คงสภาพถาวรสืบไป

แนวทางจัดการ

- (1) กำหนดขอบเขตพื้นที่และมาตรการควบคุมที่เข้มงวดห้ามมิให้กระทำการใดๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ และการใช้ที่ดิน โดยไม่จำเป็นอย่างเด็ดขาด เว้นแต่
- (2) กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ และส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน จะทำการศึกษาวิจัย และกำหนดมาตรการในการป้องกันและลดผลกระทบ
- (3) กรณีต้องการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ในเขตสงวนสภาพธรรมชาติแบบดั้งเดิม ให้ใช้มาตรการกันพื้นที่เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายและ ไฟป่า ปล่องให้สภาพป่าฟื้นตัวตามธรรมชาติ หรือกรณีจำเป็นต้องปลูกเสริมป่าให้ใช้พันธุ์ไม้ในถิ่น
- (4) จัดพื้นที่ไม้นอกถิ่น ออกจากพื้นที่ทั้งหมด

2. เขตอนุรักษ์

วัตถุประสงค์

เพื่อควบคุมการใช้ที่ดินและส่งเสริมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของประชาชน ที่สามารถป้องกันและลดผลกระทบต่อแหล่งซากดึกดำบรรพ์ และสภาพแวดล้อม

แนวทางจัดการ

- (1) กำกับ ดูแลให้มีผังเฉพาะการใช้ที่ดิน กำหนดประเภทกิจกรรมการใช้ประโยชน์ และมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (2) ควบคุมสิ่งก่อสร้างในเขตพื้นที่ตามแนวพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร หรือข้อบังคับองค์กรปกครองท้องถิ่น

(3) จัดให้มีมาตรการ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ควบคู่กับมาตรการจูงใจ เช่น มาตรการทางภาษีท้องถิ่น และเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น

(4) จัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ระดับชุมชน และส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ที่สอดคล้องกับการรักษาสีงแวดล้อมธรรมชาติ เช่น ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรแบบพอเพียง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

3. เขตบริการและการจัดการ

วัตถุประสงค์

เพื่อการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติ ชากดักดำบรรพ์ และระบบนิเวศป่าบก ตลอดจนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

แนวทางจัดการ

(1) จัดให้มีนโยบาย แผนจัดการ และมาตรการในการใช้ประโยชน์เฉพาะพื้นที่ จัดทำผังบริเวณข้อกำหนดปลูกสร้างอาคาร และสิ่งอำนวยความสะดวก

(2) จัดให้มีแผนปฏิบัติการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและจัดบริการศึกษาธรรมชาติ สื่อความหมายธรรมชาติ เส้นทางศึกษาธรรมชาติและคู่มือศึกษาธรรมชาติเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติของนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น

(3) ส่งเสริมให้มีการกำหนดแนวทาง มาตรการ และเครือข่ายความร่วมมือ ในการตรวจสอบติดตามและประเมินผลเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากกิจกรรมและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่น

3.4 แผนการจัดการ

การจัดทำแผนจัดการ เพื่อดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย แผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แผนจัดการสำรวจ ศึกษาและวิจัย แผนจัดการประชาสัมพันธ์ และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แผนจัดการบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ และแผนการบริหารและการจัดการ โดยในแต่ละแผนจัดการมีรายละเอียดประกอบด้วย เป้าหมาย มาตรการ แผนงานและโครงการ

แผนการจัดการที่กำหนดมีระยะเวลา 10 ปี ประกอบด้วย

- แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน

- แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการตามเวลาที่กำหนด
- แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องในระยะเวลาของแผน

3.4.1 แผนจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

3.4.1.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) ในระยะที่ผ่านมาบริเวณเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดึกคำบรรพ์ ไม่กลายเป็นหิน บ้านโกรกเดือนห้า ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทำให้สภาพธรรมชาติป่าเต็งรังเสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ในระยะเร่งด่วนจำเป็นจะต้องดำเนินการยุติปัญหาการรุกรานพื้นที่ป่าไม้ที่เหลืออยู่ควบคู่กับการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้คงสภาพถาวรตลอดไป

2) ในเขตพื้นที่จัดการมีเนื้อที่รวมกันประมาณ 600 ไร่ จัดเป็นพื้นที่เขตสงวนประมาณ 247 ไร่ เขตอนุรักษ์ประมาณ 257.5 ไร่ เขตบริการและการจัดการประมาณ 95.5 ไร่ พื้นที่เขตสงวนจัดแบ่งเป็นพื้นที่ฟื้นฟูเพื่อการวิจัยและการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน ในรูปแบบศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษา ค้นคว้า อนุรักษ์ ไม่กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื้อที่ประมาณ 81 ไร่ พื้นที่ส่วนที่เหลือจัดเป็นพื้นที่สงวนสภาพธรรมชาติดั้งเดิม ซึ่งมีสภาพธรรมชาติเป็นป่าเต็งรังถูกใช้ประโยชน์เป็นป่าชุมชน บางส่วนอยู่ในครอบครองของราษฎรและถูกรุกทำลายไร่มันสำปะหลัง ส่วนในเขตพื้นที่อนุรักษ์ซึ่งถือเป็นเขตกันชนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และอยู่ในครอบครองของราษฎร สำหรับเขตบริการและการจัดการ เป็นพื้นที่ตั้งโรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้า สำนักงานโยธาธิการเขตและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน ดังนั้นแนวทางการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชาติจัดเป็นการคุ้มครองและฟื้นฟูสภาพธรรมชาติป่าเต็งรังที่เหลืออยู่ และควบคุมการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับทิศทางในการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติของแหล่งชากดึกคำบรรพ์

3) การพัฒนาระบบการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและชากดึกคำบรรพ์ไม่กลายเป็นหินบ้านโกรกเดือนห้า ให้มีประสิทธิภาพจำเป็นจะต้องพัฒนามาตรการทางกฎหมายรองรับการคุ้มครองพื้นที่สิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง เป็นผู้นำในการเรียกร้องและร่วมสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องในระยะยาว

3.4.1.2 เป้าหมาย

1) เร่งดำเนินการจัดทำเขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติบริเวณแหล่งค้นพบซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ของท้องถิ่น

2) ควบคุม กำกับดูแล การใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการ พื้นที่พืสภาพธรรมชาติและดำเนินการในการคุ้มครอง ดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและซากดึกดำบรรพ์

3.4.1.3 มาตรการ

1) มาตรการในการคุ้มครองเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากไม้กลายเป็นหิน โดยการใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด

(1) ประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยการออกกฎกระทรวง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 วรรคสอง มาตรา 43 และมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ควบคุมกิจกรรมการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่จัดการและการควบคุมการก่อสร้างอาคารในเขตอนุรักษ์

(2) จัดทำเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

- สำรวจ รังวัด ตรวจสอบสิทธิถือครอง และจัดทำแผนป่าประชาสัมพันธุ์

2) มาตรการในการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ในการเขตสงวนบริเวณพื้นที่ป่าไม้ (P_1 และ P_2) และพื้นที่ชุ่มน้ำ (P_3) (ดูแผนที่จากรายละเอียดโครงการ)

(1) จัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติป่าเต็งรังโดยการปล่อยให้ฟื้นตัวตามสภาพธรรมชาติ และปลูกป่าในบางพื้นที่

- สำรวจพื้นที่ป่าเต็งรังบริเวณ P_1 และ P_2 และขอบริจาคพื้นที่จากผู้ครอบครองทำไร่นาสลับหลังบริเวณพื้นที่ P_2 และพื้นที่อื่นๆ เพื่อปรับขอบเขตให้มีความเหมาะสม
- ปิดเส้นทางผ่านพื้นที่ป่าเต็งรังบริเวณ P_1 ด้านหลังสำนักงานโยธาธิการ เพื่อขยายพื้นที่เขตสงวนให้ต่อเนื่อง

- จัดการฟื้นฟูสภาพป่า โดยวิธีให้ฟื้นตัวตามสภาพธรรมชาติ เว้นแต่บริเวณผ่านการทำไร่หมุนล้มและบริเวณปิดเส้นทางด้านหลังสำนักโยธาธิการ ให้ใช้วิธีการปลูกเสริมป่าด้วยพันธุ์ไม้ท้องถิ่น
- (2) จัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำ P_3
 - สำรวจและจัดทำเครื่องหมายแนวเขตและแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์
 - จัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ โดยการให้สภาพป่าฟื้นตัวตามธรรมชาติ อาจพิจารณาปลูกเสริมป่าด้วยพันธุ์ไม้ท้องถิ่น บริเวณถูกทำลายริมขอบเขตของพื้นที่
- (3) การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ในเขตพื้นที่ศูนย์วิจัยฯ (P_4) ให้เว้นระยะห่างริมตลิ่งโกรกเดือนห้าประมาณ 20 เมตร พร้อมด้วยการฟื้นฟูและรักษาสภาพธรรมชาติแบบดั้งเดิมไว้

3) มาตรการในการคุ้มครองและเฝ้าระวังรักษาสีงแวดล้อมธรรมชาติในเขตพื้นที่จัดการ

- (1) ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครเยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น ให้มีบทบาทเป็นผู้นำในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ในเขตพื้นที่จัดการ
 - ส่งเสริมความรู้และทักษะในด้านการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและเพิ่มขีดความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้สนับสนุนการเรียกร้อง
 - สนับสนุนให้กลุ่มอาสาสมัครเป็นผู้นำกิจกรรมรณรงค์ ในการคุ้มครองและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- (2) สนับสนุนให้โรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้าพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อรวบรวมข้อมูล และติดตามการฟื้นฟูของสภาพธรรมชาติ ในเขตพื้นที่จัดการ
 - จัดทำแปลงตัวอย่างถาวร ศึกษาการเจริญเติบโตของชนิดพันธุ์ไม้ในเขตพื้นที่ฟื้นฟูธรรมชาติ
 - จัดทำเส้นทางสำรวจ สัตว์ป่าตามฤดูกาล

4) มาตรการในการกำกับดูแลการใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์ ให้มีสภาพกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติในเขตพื้นที่จัดการ

- (1) ส่งเสริมการใช้ที่ดินบริเวณเขตอนุรักษ์ (C) ให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ปลูกพืชสวน โดยเฉพาะการทำสวนผสมแทนการทำไร่หมุนล้ม
 - สำรวจผู้ครอบครองที่ดิน เขตที่ดิน และการใช้ประโยชน์พื้นที่

- จัดประชุม/สัมมนา กำหนดแนวทางและแผนงาน โครงการในการส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการใช้ที่ดินและปรับปรุงสภาพแวดล้อม ให้กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติในเขตพื้นที่จัดการ

(2) ดำเนินการออกข้อบังคับท้องถิ่น เพื่อกำหนดขอบเขต แนวทางและมาตรการในการใช้ที่ดิน ขนาดพื้นที่อาคาร ความสูง และระยะห่างจากเขตพื้นที่สงวน

- กำหนดข้อบังคับควบคุมอาคารและการใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์ ตามแนวกฎกระทรวงที่ประกาศใช้
- ประชุม ประชาสัมพันธ์และระดมความคิดเห็นชุมชนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง

5) มาตรการในการควบคุมการขุดค้น การแพร่กระจายและการส่งเสริมคุณค่าการใช้ประโยชน์ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

(1) จัดทำแนวทางและมาตรการกำกับ ดูแล การขุดค้นซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินในพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน

- กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินการของเจ้าของที่ดินกรณีขุดค้นพบซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน
- กำหนดมาตรฐานในการจำแนกซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน แยกประเภทจัดเก็บเพื่อการอนุรักษ์ และส่งมอบคืนให้เจ้าของที่ดินผู้ค้นพบ
- ดำเนินการแจกจ่ายให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ โดยเฉพาะในเขตจังหวัดที่เป็นแหล่งศักยภาพ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

(2) ดำเนินแผนงาน/โครงการส่งเสริมความรู้ด้านการอนุรักษ์ และคุณค่าการใช้ประโยชน์ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน เผยแพร่สู่สาธารณะ

- จัดทำเอกสารคู่มือการอนุรักษ์ และคุณค่าการใช้ประโยชน์ ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน
- ส่งเสริมให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการในกลุ่มผู้ประกอบการซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน
- สนับสนุนชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า เป็นพื้นที่นำร่อง ในการผลิตสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึกที่ใช้วัตถุดิบจากซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

3.4.1.4 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่

3.4-1

ตารางที่ 3.4-1 แผนงานโครงการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) ประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อคุ้มครองกำกับดูแล คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่จัดการและสภาพแวดล้อม ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสงเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ดำเนินการออกกฎกระทรวงการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม บริเวณเขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน บ้านโกรกเดือนห้า 1. จัดทำร่างกฎกระทรวง 2. ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนในท้องถิ่น 3. นำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เสนอให้รัฐมนตรีออกกฎกระทรวง	งบประมาณปกติ (สผ.)	- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) - จังหวัดนครราชสีมา										
2) จัดทำเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติในเขตพื้นที่ อำเภอยะโฮร์ด้านการใช้มาตรการที่เหมาะสมเฉพาะเขตพื้นที่การ ดำเนินการจัดทำเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ประกอบด้วย - เขตสงวน - เขตอนุรักษ์ - เขตจัดการและบริการ 1. สำรวจ รังวัดขอบเขตพื้นที่จัดการและจัดทำแผนผังพื้นที่ 2. ดำเนินการขอรับจากพื้นที่จากผู้ครอบครองเพื่อปรับแนวเขตให้มีความเหมาะสม 3. กำหนดแนวทางการบริหารจัดการในการจัดการเขตสงวน เขตอนุรักษ์ เขตจัดการและบริการ 4. จัดประชุมประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็นชุมชนท้องถิ่น 5. สรุปผลและปรับปรุงเขตพื้นที่จัดการแนวทางการและมาตรการในการอนุรักษ์ พร้อมด้วยจัดทำรายงานและแผนที่เขตพื้นที่จัดการ	ปีละ 50,000	- อำเภอเมือง - คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอำเภอเมือง - อบต.สุรนารี										

ตารางที่ 3.4-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3) การฟื้นฟูสภาพธรรมชาติพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ชุ่มน้ำในเขตสงวน	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	วัตถุประสงค์และสงวนรักษาสภาพธรรมชาติป่าเต็งรังในเขตพื้นที่จัดการให้คงสภาพต่อไป จัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพป่าเต็งรังในเขตสงวน P ₁ P ₂ และพื้นที่ชุ่มน้ำ P ₃ 1. สำรวจสภาพพื้นที่ป่าเต็งรังบริเวณ P ₁ และ P ₂ 2. ขอบริเวณพื้นที่ป่าไม้ชุ่มน้ำบริเวณพื้นที่ P ₂ และพื้นที่อื่นๆ เพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ 3. ปิดเส้นทางด้านหลังสำนักงานโยธาธิการเพื่อขยายพื้นที่เขตสงวนให้ต่อเนื่อง 4. จัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติป่าเต็งรัง - ปกคลุมพื้นที่ป่าบริเวณพื้นที่โล่งผ่านการทำไร่หมุนเวียน และบริเวณที่ปิดเส้นทางหลังสำนักงานโยธาธิการ - ปกคลุมพื้นที่ป่าบริเวณพื้นที่ไร่ย่อย และไร่หมุนเวียนไร่กรวดเคียนห้า - บริเวณสภาพป่าเดิมปล่อยให้มีการฟื้นตัวตามสภาพธรรมชาติ - จัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำ P ₃ โดยการจัดทำเครื่องหมายแนวเขตและแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ และพิจารณาปลูกเสริมป่าด้วยพันธุ์ไม้ท้องถิ่นบริเวณที่ถูกทำลายบริเวณเขตพื้นที่ 5. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 6. ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงมาตรการในการจัดการทุกปี	ป่าไม้เขตจังหวัดนครราชสีมา ป่าไม้จังหวัดนครราชสีมา - อบต.สุรนารี	ปีละ 100,000									

ตารางที่ 3.4-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีที่ได้ดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4) การคุ้มครองและ เฝ้าระวังรักษา สิ่งแวดล้อมชุมชน ท้องถิ่น	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อส่งเสริมนักเรียนและเยาวชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการและมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ 1. จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร เป็นผู้นำกิจกรรมการรณรงค์คุ้มครองฟื้นฟู และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างต่อเนื่อง 2. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติในพื้นที่ 1. จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครเยาวชนและชุมชนท้องถิ่น 2. เพิ่มขีดความสามารถกลุ่มอาสาสมัครให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน - การให้การศึกษาฝึกอบรมและศึกษาดูงาน - จัดทำแผนปฏิบัติการ กิจกรรมรณรงค์และการอนุรักษ์ประจำปี 3. ดำเนินการให้โรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้า ปฏิบัติการ โครงการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ - จัดทำแปลงตัวอย่างสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของพรรณพืชในเขตพื้นที่ฟื้นฟู ปศุสัตว์ป่า และเขตพื้นที่ที่ปล่อยให้ป่าฟื้นตัวตามธรรมชาติ - จัดทำเส้นทางสำรวจชนิดสัตว์ป่าในพื้นที่ตามฤดูกาล 4. จัดทำแผนปฏิบัติการสำหรับการดำเนินการรายปี 5. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลจัดทำเอกสารรายงาน และสรุปข้อเสนอแนะในการจัดการ	ปีละ 60,000	-อบต. สุรนารี -สำนักงานประถมศึกษา -โรงเรียนบ้าน โกรกเดือนห้า										

ตารางที่ 3.4-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5) การส่งเสริมการใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	เพื่อกำกับ ดูแล การใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์ให้มีสภาพกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติในเขตสงวน สนับสนุนการใช้ที่ดินของเอกชนบริเวณเขตอนุรักษ์ และพื้นที่โดยรวม เป็นเกษตรกรรมแบบยั่งยืน หรือพืชสวน ทดแทน ไร่หมุน สำหรับ 1. สรรพพืชที่ดิน การใช้ประโยชน์และสิทธิครอบครอง 2. จัดประชุม/สัมมนา เจ้าของที่ดินและผู้เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ตามแนวเขตพื้นที่จัดการ 3. จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี 4. ติดตาม และประเมินผลจัดทำข้อเสนอแนะ	ปีละ 60,000	-อบต.สุรนารี -เกษตรอำเภอเมือง -พัฒนาชุมชน										
6) การควบคุมอาคาร และการใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	เพื่อการควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้างบริเวณเขตพื้นที่อนุรักษ์และบริเวณโดยรอบ ให้มีสภาพภูมิทัศน์กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติในเขตพื้นที่จัดการ ด้านการออกข้อบังคับท้องถิ่น เพื่อควบคุมการใช้ที่ดิน ขนาดพื้นที่อาคาร ความสูง ระยะถอยร่นและการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ในเขตอนุรักษ์ (C) และพื้นที่โดยรอบ 1. กำหนดขอบเขต แนวทาง และมาตรการในการใช้ที่ดิน ขนาดพื้นที่อาคาร ความสูง และระยะถอยร่น ตามแนว พรบ.ควบคุมอาคาร 2. ประชุมประชาสัมพันธ์ และรับฟังความคิดเห็นชุมชนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง 3. ออกข้อบังคับและประกาศใช้ 4. ติดตาม และประเมินผลทุก 2 ปี	20,000	-อบต.สุรนารี										

ตารางที่ 3.4-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ										
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
7) การควบคุม การขุดค้น การแพร่กระจายและการส่งเสริมคุณค่าการใช้ประโยชน์จากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อส่งเสริมการค้าพบซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินในประเทศไทย มีการขุดค้นที่ถูกต้องหลักการ 2. เพื่อควบคุมการแพร่กระจายของซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน 3. เพื่อส่งเสริมคุณค่าการใช้ประโยชน์ชุมชนท้องถิ่น 1. จัดทำเอกสารการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน และคุณค่าการใช้ประโยชน์ เผยแพร่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ศึกษาพบซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินของประเทศ ผู้ครอบครองและประชาชนผู้สนใจ 2. จัดทำขั้นตอนการจัดการเมื่อมีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ในท้องถิ่นแจ้งเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง 3. ส่งเสริมคุณค่าการใช้ประโยชน์ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า เป็นชุมชนนารอง วิสัยทัศน์ 1. จัดทำแผนปฏิบัติการจัดทำเอกสารอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน สำเร็จสมบูรณ์ -แหล่งค้นพบ และการกระจาย -คุณค่าความและความสำคัญ -แนวทางการอนุรักษ์ ขั้นตอนปฏิบัติของผู้ค้นพบซากดึกดำบรรพ์การจัดเก็บรักษาและคุณค่าการใช้ประโยชน์ 2. จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณค่าการใช้ประโยชน์ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า -จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร -ดำเนินการฝึกอบรมและดูงาน 3. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด 4. ประเมินผลรายปีและดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินการ	ปีละ 300,000	-ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาค้นคว้าซาก ไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณี ภาคตะวันออก ออกเสียงเหนือ											

3.4.2 แผนจัดการสำรวจศึกษาและวิจัย

3.4.2.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) การจัดการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ของจังหวัดนครราชสีมาในระยะที่ผ่านมา มีกิจกรรมการจัดการจำกัดอยู่เฉพาะการรวบรวมเก็บสะสม ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินจากแหล่งค้นพบในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้างศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษา ค้นคว้าอนุรักษ์ไม้กลายเป็นหิน และทรัพยากรธรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้และความเพลิดเพลิน

2) การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินให้มีมาตรฐานทางวิชาการ จะต้องพัฒนาระบบการสำรวจศึกษาและวิจัย เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการและการจัดการอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐานสากล นอกจากนั้นยังจะต้องเพิ่มขีดความสามารถพัฒนาบุคลากรในพื้นที่ให้มีศักยภาพด้านการศึกษาและวิจัย ตลอดจนการพัฒนาระบบข้อมูลและการใช้ประยุกต์ผลการศึกษาวิจัยให้อำนวยประโยชน์ด้านการบริหารจัดการ

3) ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีสถาบันศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีศักยภาพด้านการศึกษาวิจัยและเป็นเครือข่ายความร่วมมือที่มีศักยภาพสูง เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (เอกชน) และสถาบันราชภัฏนครราชสีมา เป็นต้น นอกจากนั้นในบริเวณพื้นที่โครงการยังมีสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาซึ่งมีศักยภาพในการสนับสนุนและเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ชุมชน

3.4.2.2 เป้าหมาย

1) ดำเนินการให้ที่มีโครงการสำรวจ ศึกษาและวิจัยโดยมีเป้าหมายการวิจัยพื้นฐานเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องและการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาระดับจัดการอย่างน้อยปีละ 1 โครงการ

2) สนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น

3.4.2.3 มาตรการ

1) มาตรการในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา

(1) การวิจัยพื้นฐานเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

- การวิจัยการกำเนิด ลักษณะและอายุของซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินในพื้นที่โครงการและบริเวณใกล้เคียง
- การวิจัยสกุล ชนิดและอายุ ของซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ในประเทศไทย

(2) การวิจัยประยุกต์ เพื่อพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

- การสำรวจติดตามการฟื้นตัวของสภาพป่าเต็งรัง เปรียบเทียบการฟื้นฟูบริเวณปล่อยให้ฟื้นตัวตามสภาพธรรมชาติ และบริเวณปลูกเสริมป่า
- การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้มาเยือนศูนย์วิจัยฯ และสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับจัดบริการศึกษาธรรมชาติ และสิ่งอำนวยความสะดวก
- การจัดทำแผนปฏิบัติการของศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษา ค้นคว้า อนุรักษ์ไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2) มาตรการในการส่งเสริมการพัฒนา และเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนา

พัฒนาขีดความสามารถของศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษา ค้นคว้า อนุรักษ์ไม้กลายเป็นหิน และทรัพยากรธรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (บ้านโกรกเดือนห้า) ให้เป็นศูนย์กลางการจัดระบบข้อมูลทางวิชาการ และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่

อย่างไรก็ตามการพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาควรจัดตั้งคณะอนุกรรมการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาซากดึกดำบรรพ์และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในระดับจังหวัด และดำเนินมาตรการในการส่งเสริมตามที่เสนอไว้ในแผนจัดการ สำรวจ ศึกษาและวิจัยเพื่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณ

3.4.2.4 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่

3.4-2

ตารางที่ 3.4-2 แผนงานและโครงการสำรวจ ศึกษาและวิจัย

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1) การวิจัยพื้นฐาน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ ไม่กลายเป็นหิน	วัตถุประสงค์ เพื่อการประมวลองค์ความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ ไม่กลายเป็นหิน เป้าหมาย ดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1. การวิจัยการกำเนิด ลักษณะและอายุของซากดึกดำบรรพ์ ไม่กลายเป็นหิน ในเขตพื้นที่จัดการและบริเวณใกล้เคียง 2. การวิจัย สกิล ชนิดและอายุ ของซากดึกดำบรรพ์ ไม่กลายเป็นหินในประเทศไทย วิธีดำเนินการ 1. จัดทำโครงการวิจัยและข้อกำหนดการศึกษา (TOR) 2. ประสานงานส่วนราชการรับผิดชอบและสนับสนุนงบประมาณ 3. ดำเนินการวิจัยหรือจ้างที่ปรึกษา	800,000 1,500,000	-จังหวัดนครราชสีมา -คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด											
2) การวิจัยประยุกต์ เพื่อการพัฒนา ระบบการจัดการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	วัตถุประสงค์ เพื่อประมวลความรู้ทางวิชาการ สำหรับการประยุกต์การจัดการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซากดึกดำบรรพ์ ไม่กลายเป็นหิน เป้าหมาย ดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1. การสำรวจ ติดตามการฟื้นตัวของสภาพป่าเต็งรัง เปรียบเทียบการฟื้นฟูบริเวณปล่อยให้สภาพป่าฟื้นตัวตามธรรมชาติ และบริเวณปลูกเสริมป่า 2. การประเมินความเป็นไปได้ด้านการมีส่วนร่วม ในการจัด บริหารศึกษาธรรมชาติของชุมชนบ้าน โกรกเดือนห้า 3. จัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี ของศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษา ค้นคว้า อนุรักษ์ ไม่กลายเป็นหิน และทรัพยากรธรณี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิธีดำเนินการ 1. จัดทำโครงการวิจัย และข้อกำหนดการศึกษา 2. ประสานงานส่วนราชการ การรับผิดชอบ และสนับสนุนงบประมาณ 3. ดำเนินการวิจัย หรือจ้างที่ปรึกษา	ปีละ 20,000 50,000 ปีละ 500,000	-ไปไม่เขตจังหวัด นครราชสีมา -ไปไม่จังหวัดนครราชสีมา -อำเภอเมือง, อบต.สุรนารี -สถาบันการศึกษา -จังหวัดนครราชสีมา -คณะอนุกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด											

3.4.3 แผนการประชาสัมพันธ์ และการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ของประชาชน

3.4.3.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาวกีฬาตำบลบรพ์ไม้กลายเป็นหิน ตั้งอยู่บริเวณชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า ซึ่งครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำไร่มันสำปะหลัง ทำนา และพืชสวน รองลงมาอาชีพรับจ้าง มีผู้รู้หนังสือประมาณร้อยละ 89 ส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษาประมาณร้อยละ 73 ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าการค้นพบชาวกีฬาตำบลบรพ์ไม้กลายเป็นหิน ประมาณร้อยละ 50 โดยทั่วไปเห็นด้วยกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และการจัดตั้งศูนย์วิจัยฯ ซึ่งคาดว่าจะทำให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามในระหว่างที่ผ่านมาประชาชนท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ ซึ่งเกิดจากการขาดความรู้และทัศนคติที่ถูกต้อง ประกอบกับยังไม่มี การส่งเสริมด้านการศึกษาเรียนรู้ อย่างจริงจัง

2) ประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป ยังขาดความรู้และทัศนคติ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาวกีฬาตำบลบรพ์ไม้กลายเป็นหิน รวมถึงคุณค่าการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน การซื้อขายและนำออกไปจากแหล่งกำเนิดโดยไม่มีการจัดการที่เหมาะสม จะส่งผลกระทบต่อ แรงต่อการอนุรักษ์ในระยะยาว ดังนั้น การจัดการประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ให้แก่ท้องถิ่น ทั้งในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิผล จะเป็นกลไกสำคัญในการขยายผลด้านการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่ประชาชนทั่วไป

3) เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาวกีฬาตำบลบรพ์ไม้กลายเป็นหิน บ้านโกรกเดือนห้า อยู่ระหว่างการก่อสร้างศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาค้นคว้า อนุรักษ์ไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้าและวัดบ้านโกรกเดือนห้า ซึ่งเป็นแหล่งสะสมชาวกีฬาตำบลบรพ์ไม้กลายเป็นหิน สามารถพัฒนาให้เป็นเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นการที่แหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติดังกล่าว ตั้งอยู่ใกล้กับตัวเมืองนครราชสีมา จึงสามารถประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ให้มีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

3.4.3.2 เป้าหมาย

1) ดำเนินการผลิตสื่อสารการประชาสัมพันธ์การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาวกีฬาตำบลบรพ์ไม้กลายเป็นหิน ควบคู่กับกิจกรรมการเผยแพร่ให้แก่สถานศึกษาทั้งในพื้นที่ และระดับจังหวัด รวมถึงการขยายผลสู่ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป

2) จัดให้มีเครือข่ายความรู้ความร่วมมือ ในกลุ่มสถาบันการศึกษาหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบดำเนินการด้านประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3.4.3.3 มาตรการ

1) มาตรการในการจัดทำสื่อการประชาสัมพันธ์ แจกจ่ายสถานศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ในเขตพื้นที่และจังหวัดนครราชสีมา

(1) จัดทำเอกสารประกอบการเรียน การสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชာศักดิ์คำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ควรจะมีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

- ประวัติ ความเป็นมา
- การกำเนิด และแหล่งกำเนิด
- ชากศักดิ์คำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
- ความสำคัญ และคุณประโยชน์
- การจัดการอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
- แนวทางและกิจกรรมการศึกษา เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติการในพื้นที่ และการค้นคว้าเอกสาร

(2) จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบซีดี-รอม (CD-ROM) มีเนื้อหาสาระสำคัญตามแนวเอกสารประกอบการเรียนการสอนในข้อ (1)

2) มาตรการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ และการศึกษาเรียนรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชากศักดิ์คำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินในระดับท้องถิ่น

ให้อำเภอเมืองจัดตั้งคณะทำงานในพื้นที่ ประกอบด้วยผู้แทนศึกษาธิการอำเภอ ผู้แทนสำนักงานประถมศึกษา ผู้แทนสถานศึกษาและ อบต.ที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ดำเนินการดังนี้

(1) จัดชุดประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ดำเนินการโดยมีกำหนดระยะเวลากระจายการบริการไปตามโรงเรียน วัด เทศบาลงานประเพณีและชุมชนที่มีกิจกรรมการรณรงค์

- ผลิตสื่อเอกสาร เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ สมุดภาพ และแผ่นป้ายนิเทศการ
- ผลิตสื่อโสตทัศนูปกรณ์ เช่น ชุดภาพนิ่งประกอบคำบรรยาย และวีดิทัศน์ เป็นต้น
- จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ดำเนินการประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ โดยมีกำหนดระยะเวลาในแต่ละพื้นที่เป็นเป้าหมาย

(2) จัดทำค่ายเยาวชน สำหรับจัดการศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติการจริงในแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติชากศักดิ์คำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาและเยาวชน โดยในระยะเริ่มต้นมุ่งเน้นนักเรียนจากสถานศึกษาในเขตพื้นที่จัดการและบริเวณโดยรอบ

- ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ บริเวณ โรงเรียนบ้าน โกรกเดือนห้า เป็นพื้นที่ ศูนย์กลางกิจกรรมค่ายเยาวชน
 - จัดการพื้นที่ค่ายพักแรม แบบกางเต็นท์พื้นที่ประกอบอาหาร ห้องน้ำ และ ห้องสุขา หรืออาจพิจารณาประยุกต์ใช้อาคารที่มีอยู่ให้บริการชั่วคราว
 - จัดบริการพื้นที่ลานอเนกประสงค์สำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง
 - จัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ และทัศนคติเป็นฐานปฏิบัติการความรู้ในด้าน ต่างๆ เช่น
 1. ซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน
 2. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ
 3. คุณค่าการใช้ประโยชน์และชุมชนท้องถิ่น
 4. การจัดการอนุรักษ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ดำเนินการให้เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมาย และ ติดตาม ประเมินผล เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดการให้มี ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
 - หลังจากดำเนินกิจกรรมค่ายเยาวชนต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 2-3 ปี ควรจะมี การประเมินความเป็นไปได้ ในการจัดสร้างค่ายเยาวชนถาวรในพื้นที่เขต จัดการ เพื่อขยายภาพกิจกรรมของค่ายเยาวชน ให้มีขีดความสามารถทาง วิชาการและการมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์อีกด้วย

(3) ดำเนินการให้ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาค้นคว้า อนุรักษ์ไม้กลายเป็นหินและ ทรัพยากรธรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดการประชาสัมพันธ์และกิจกรรมการรณรงค์ด้านการ อนุรักษ์ สำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

3) มาตรการในการส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนท้องถิ่น

จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครชุมชนบ้าน โกรกเดือนห้า รณรงค์การจัดระเบียบชุมชน การจัดการ ของเสีย และขยะมูลฝอย ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3.4.3.4 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่

3.4-3

ตารางที่ 3.4-3 แผนงานและโครงการการประชาสัมพันธ์และการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ของประชาชน

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) การจัดทำเอกสารและสื่อ การเผยแพร่ความรู้และทัศนคติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สัตว์ป่า	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อให้เด็กนักเรียน นักศึกษา ทุกระดับของจังหวัดนครราชสีมา มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จากสื่อการเรียนรู้ 1. จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนแจกจ่ายสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาทุกระดับ มีเนื้อหาสาระสำคัญตามมาตรการที่กำหนดไว้ 2. จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบ ซีดี-รอม (CD-ROM) 1. จัดตั้งคณะทำงาน โดยมีผู้แทนสถาบันราชภัฏนครราชสีมา เป็นแกนกลางในการดำเนินการ และงบประมาณสนับสนุน 2. จัดทำแผนปฏิบัติการ และงบประมาณสนับสนุน 3. ดำเนินการตามเป้าหมาย 4. ประเมินผล ปรับปรุงชุดเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทุก 3 ปี	ปีละ 600,000	-จังหวัดนครราชสีมา -คณะกรรมการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมจังหวัด										
2) การประชาสัมพันธ์และส่งเสริม การศึกษาเรียนรู้ของท้องถิ่น	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อส่งเสริมความรู้และทัศนคติด้านการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากสื่อการเรียนรู้ 1. จัดทำชุดประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น - ผลิตภัณฑ์ วัสดุภัณฑ์ • สื่ออิเล็กทรอนิกส์ • สื่อสิ่งพิมพ์ - ผลิตภัณฑ์เอกสาร • แผ่นพับ • สุนัข 2. จัดทำแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ 1. จัดตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วยสถาบันการศึกษา หน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบในระดับท้องถิ่น 2. จัดทำแผนปฏิบัติการในการผลิตสื่อและกำหนดระยะเวลาและสถานที่ในการจัดการประชาสัมพันธ์สื่อท้องถิ่นที่ในรอบปี 3. ดำเนินการตามเป้าหมาย 4. ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาระบบการสื่อสารและการจัดการฝึกอบรม 1 ปี	ปีละ 200,000	-อำเภอเมือง -คณะกรรมการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับ อำเภอ										

ตารางที่ 3.4-3 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3) จัดทำค่ายเยาวชน	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อปลูกฝังทัศนคติและจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ โดยฝึกปฏิบัติการในแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จัดทำค่ายเยาวชนบริการศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สำหรับนักเรียน นักศึกษา ในท้องถิ่น และผู้สนใจทั่วไป 1. สำรวจความต้องการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก 2. จัดทำกิจกรรมฐานความรู้ต่าง ๆ และคู่มือในการศึกษาและปฏิบัติ 3. ในระยะเริ่มต้น ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ โรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้า เป็นพื้นที่จัดการค่ายพักแรมแบบกางเต็นท์ หรือใช้อาคารเรียน เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมไประยะหนึ่งก่อน 4. จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี เพื่อปรับปรุงและพัฒนาบริการตลอดจนการประชาสัมพันธ์กลุ่มเป้าหมาย 5. ประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข โดยในระยะยาวอาจพิจารณาจัดหาพื้นที่แห่งใหม่ พัฒนารูปแบบการจัดการให้เหมาะสมต่อไป	ปีละ 300,000	-อำเภอเมือง -คณะทำงานที่จัดตั้งขึ้น										
4) จัดการประชุมสัมมนาและ กิจกรรมรณรงค์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรน้ำ และประชาชน ทั่วไป	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อให้ทุกท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปมีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชакตักคำบรรพไม่กลายเป็น ดำเนินการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมรณรงค์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชากตักคำบรรพไม่กลายเป็น อย่างต่อเนื่อง 1. จัดทำแผนการผลิตสื่อและดำเนินการประชาสัมพันธ์ ในรอบปี 2. จัดกิจกรรมรณรงค์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในวันสำคัญทางสิ่งแวดล้อมหรือ เทศกาลของศูนย์ฯ 3. ดำเนินการต่อเนื่อง ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบวิธีการทุก 1 ปี	ปีละ 100,000	-ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาค้นคว้า อนุรักษ์ไม่กลายเป็น และทรัพยากรธรรมชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ										

ตารางที่ 3.4-3 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5) การรณรงค์การจัดระเบียบชุมชนของเสีย และขยะมูลฝอย ตลอดจนสภาพแวดล้อมชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการสุขาภิบาลและจัดระเบียบชุมชน ให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี เพื่อจัดทำกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการจัดการของเสีย ขยะมูลฝอยการจัดการขยะเปียกและสภาพแวดล้อมชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 1. ประชุมปรึกษาหารือ ชุมชนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง 2. จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร ในการดำเนินการ 3. จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี - กิจกรรมการรณรงค์และส่งเสริมการพัฒนาชุมชน - กิจกรรมด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาทัศนภาพกลุ่มอาสาสมัคร 4. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 5. ติดตามและประเมิน สำนับสนุนการแก้ไขและพัฒนากิจกรรมทุก 1 ปี	ปีละ 50,000	-อบต.สุรนารี -สาธารณสุขอำเภอ -พัฒนาชุมชน										

3.4.4 แผนการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ

3.4.4.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) การจัดบริการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษาริเริ่มธรรมชาติ ควบคุมการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวและประชาชนผู้สนใจให้เป็นไปตามที่กำหนดสอดคล้องกับการอนุรักษ์แหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากนั้นยังเป็นการจุดประกายความคิดในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งจะส่งผลการเสริมสร้างจิตสำนึกที่มีในที่สุด

2) การจัดบริการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ นอกจากจะก่อรายได้เสริมและประโยชน์โดยอ้อมแก่ประชาชนท้องถิ่นแล้วยังจะช่วยเพิ่มคุณค่าด้านจิตใจความภูมิใจและรู้สึกหวงแหนถิ่นที่อยู่อาศัยทำให้เกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) ชุมชนบ้านโกรกเดือนห้าตั้งอยู่ในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในเขตเมืองนครราชสีมา มีเส้นทางเข้าถึงจากถนนมิตรภาพและถนนสายปัทมาชัย นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้โดยสะดวก ปัจจุบันมีกลุ่มผู้สนใจเดินทางเข้าชมซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหินซึ่งจัดแสดงอยู่ที่วัดโกรกเดือนห้าแต่ยังมีจำนวนไม่มากนัก ในระยะยาวหากมีการจัดบริการศึกษาธรรมชาติในบริเวณเขตพื้นที่จัดการและศูนย์วิจัยฯ ที่กำลังก่อสร้าง คาดว่าจะทำให้มีศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและประชาชนผู้สนใจ โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่เดินทางมาเยือนจังหวัดนครราชสีมา

4) จากการสอบถามทัศนคติของชาวชุมชนบ้านโกรกเดือนห้าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและเห็นว่าควรมีมาตรฐานในการจำแนกซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน เพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ นอกจากนั้นยังคาดหวังว่าการจัดการอนุรักษ์ในเขตพื้นที่จัดการ จะทำให้แนวโน้มการท่องเที่ยวในท้องถิ่นขยายตัวขึ้น การจัดการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการมีรายได้เสริมและการกระจายความเจริญมาสู่ท้องถิ่น

3.4.4.2 เป้าหมาย

1) ปรับปรุง และพัฒนาพื้นที่บริเวณสะพานทางเข้าบ้านโกรกเดือนห้า ให้เป็นศูนย์กลางการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติของชุมชน

2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวชุมชนบ้านโกรกเดือนห้าและชุมชนใกล้เคียง มีขีดความสามารถในการพัฒนาอาชีพ ที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดบริการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติ

3.4.4.3 มาตรการ

1) มาตรการในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่บริเวณสระน้ำให้เป็นศูนย์กลางการจัดบริการศึกษาธรรมชาติของชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า

(1) ปรับปรุงพื้นที่และอาคารสิ่งก่อสร้างบริเวณสระน้ำปากทางเข้าชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า (รูปที่ 3.4-1 และรูปที่ 3.4-2 และคำอธิบายประกอบผังเสนอแนะ)

- พื้นฟูธรรมชาติบริเวณรอบสระน้ำโดยการปลูกไม้ร่มเงา ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ท้องถิ่น
- จัดสร้างศาลาอเนกประสงค์ แบ่งการใช้พื้นที่
 - ส่วนบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว
 - ขายสินค้าพื้นเมือง ขายของที่ระลึก
- จัดสร้างห้องน้ำและห้องสุขา
- ปรับพื้นที่ริมถนนด้านทิศสระน้ำปลูกไม้ร่มเงาและมีช่องสำหรับจอดรถยนต์

(2) จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติเชื่อมโยงพื้นที่ศูนย์วิจัยฯ พื้นที่ฟื้นฟูสภาพป่าเต็งรังพื้นที่เกษตรกรรมพื้นที่ชุมชนและวัด โกรกเดือนห้า

- ดำรวจเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และกำหนดจุดสนใจในแต่ละพื้นที่
- พื้นฟูสภาพธรรมชาติ บริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และจุดสนใจ
- พื้นฟูวัด ชุมชนและสภาพแวดล้อมให้เป็นจุดดึงดูดใจแก่ผู้มาเยือน

2) มาตรการในการส่งเสริมการจัดบริการศึกษาธรรมชาติและการพัฒนาอาชีพชุมชน

(1) สนับสนุนการจัดการศูนย์กลางการจัดบริการศึกษาธรรมชาติในรูปแบบธุรกิจชุมชน

- (2) จัดให้มีมัคคุเทศก์ และวิทยากรท้องถิ่น
- (3) ส่งเสริมการผลิตจำหน่ายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง
- (4) ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- (5) จัดทำคู่มือศึกษาธรรมชาติในพื้นที่

3.4.4.4 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.4-4

รูปที่ 3.4-1 แผนผังอาคารปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์

เขตบริการและจัดการบริเวณพื้นที่จัดการ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติคำบรพ
น้ำกลายเป็นหิน

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน
บริเวณต้นพยอมศักดิ์คำบรพั้ง โบราณและไม้กลดเป็นพื้น
จ.นครราชสีมา

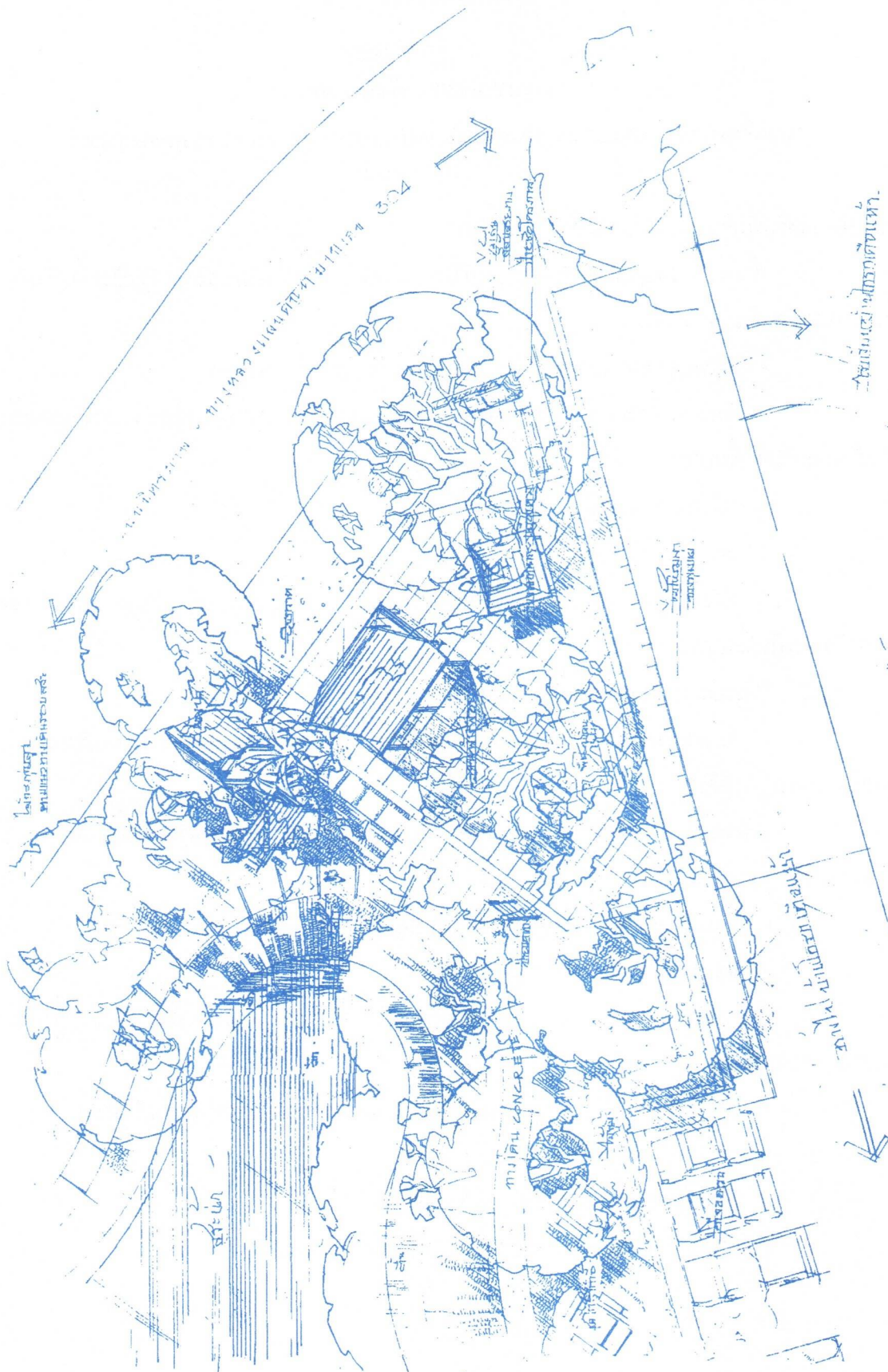
จ.นครราชสีมา

สำนักงานนโยบายและแผนสื่อ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

รูปที่ 3.4-2 ผังเสนอแนะปรับปรุงบริเวณจุดบริการศึกษาธรรมชาติของชุมชน

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชาติ

บริเวณค้นพบซากดึกดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

คำอธิบายประกอบผังเสนอแนะ
แนวคิดการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่บริการศึกษาธรรมชาติของชุมชน

1. บริเวณพื้นที่บริการศึกษาธรรมชาติของชุมชน

1.1 พื้นที่บริเวณมูมถนนทางเข้าบ้านโกรกเดือนห้าด้านติดกับสระน้ำ จัดเป็นพื้นที่บริการศึกษาธรรมชาติแก่ผู้มาเยือน

- ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์เป็นลานเอนกประสงค์ปลูกไม้ร่มเงา
- จัดสร้างศาลาเอนกประสงค์ รองรับกิจกรรมการบริการข้อมูลข่าวสาร ขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง

- ปรับปรุงอาคารที่มีอยู่เดิมเป็นร้านอาหาร
- จัดสร้างห้องสุขา
- ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยปลูกไม้ร่มเงาตามแนวถนนด้านริมสระน้ำ เว้นช่องสำหรับเป็นพื้นที่จอดรถ

1.2 บริเวณสระน้ำและพื้นที่โดยรอบ

- จัดทำเส้นทางเดินพักผ่อนหย่อนใจ มีศาลาริมน้ำสำหรับพักผ่อน พร้อมด้วยปลูกไม้ร่มเงาตามแนวทางเดิน

1.3 บริเวณพื้นที่พักผ่อนชุมชนด้านทิศตะวันตกของสระน้ำ จัดเป็นพื้นที่พักผ่อนของชุมชนท้องถิ่น และผู้มาเยือน

- ปรับสภาพพื้นที่จัดทำลานหญ้าและปลูกไม้ร่มเงา
- จัดสนามเด็กเล่น และสวนสุขภาพ

1.4 บริเวณพื้นที่ทางเดินเท้า และแคมป์ไฟ จัดไว้สำหรับบริการพักผ่อน ของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจ

- ปรับสภาพพื้นที่ ปลูกไม้ร่มเงาจัดทำบริเวณสำหรับทางเดินเท้า และแคมป์ไฟ

1.5 บริเวณโรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้า

- ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ปลูกไม้ร่มเงาทั่วบริเวณ
- เป็นเครือข่ายหลักในการบริหารจัดการค่ายพักแรมในพื้นที่

ตารางที่ 3.4-4 แผนงานและโครงการจัดการบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) การจัดการศึกษาธรรมชาติของชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า	วัตถุประสงค์	เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า มีรายได้เสริมจากการจัดการบริการศึกษาธรรมชาติและกระบวนกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ท้องถิ่นตนเอง												
	เป้าหมาย	ปรับปรุงพื้นที่และก่อสร้างอาคารสิ่งก่อสร้างเป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก - พื้นฟูธรรมชาติพื้นที่บริเวณสระน้ำและโรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้า - จัดสร้างศาลาอเนกประสงค์ - จัดสร้างห้องน้ำและสุขา - ปรับพื้นที่ริมถนนด้านติดสระน้ำปลูกไม้ร่มเงาและมีช่องสำหรับจอดรถยนต์	500,000 800,000 100,000 200,000	-อบต.สุรนารี -ชุมชนท้องถิ่นบ้านโกรกเดือนห้า										
	วิธีดำเนินการ	1. จัดทำฝ่ายภาพ บริเวณการใช้พื้นที่กำหนดขอบเขตและมาตรการในการจัดการ 2. ออกแบบรายละเอียดและดำเนินการทางงบประมาณ 3. ดำเนินการก่อสร้าง 4. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการบริการศึกษาธรรมชาติของชุมชน 5. ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะ												

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

E:\fossil\Final\summary\sum-fossil3.doc

โครงการจัดการทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

บริเวณคันชาดักตักบรรพชีวินโบราณและไม้กลายเป็นหิน

ตารางที่ 3.4-4 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2) จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ	วัตถุประสงค์เป้าหมาย	เพื่อพัฒนาระบบการจัดบริการศึกษาธรรมชาติให้มีมาตรฐาน มีมาตรการในการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงและพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติเป็นโครงการนำร่อง - เส้นทางเขาวงกตในสวน - เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าเต็งรัง - เส้นทางศึกษาธรรมชาติสวนเกษตร บริเวณชุมชน - เส้นทางศึกษาธรรมชาติในชุมชน	ปีละ 50,000	-อบต.สุรนารี -ชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า -ศูนย์วิจัยฯ										
	วิธีดำเนินการ	1. ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติตามเป้าหมาย 2. กำหนดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เฉพาะเส้นทาง จุดสนใจ และแผนป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ 3. ดำเนินการ ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล พร้อมด้วยจัดทำข้อเสนอแนะ												
3) ส่งเสริมมัคคุเทศก์และวิทยากรท้องถิ่นของชุมชน	วัตถุประสงค์เป้าหมาย	เพื่อพัฒนาจิตอาสาของชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์และมรดกวัฒนธรรมได้เสริมจากการบริการศึกษาธรรมชาติ 1. ดำเนินแผนงาน/โครงการจัดการบริการมัคคุเทศก์และวิทยากรท้องถิ่น 2. จัดการฝึกอบรม ศึกษาและดูงาน	ปีละ 20,000 (งบประมาณการฝึกอบรมสนับสนุนจาก ททท.)	-อบต.สุรนารี -การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จ.นครราชสีมา										
	วิธีดำเนินการ	1. ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือวิทยากรท้องถิ่น 2. จัดทำโครงการฝึกอบรม มัคคุเทศก์ ประสานกับ ททท. นครราชสีมา 3. จัดทำโครงการการศึกษา ฝึกอบรม และดูงาน 4. ดำเนินการตามเป้าหมาย 5. ติดตามและประเมินผลจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงทุกปี												

ตารางที่ 3.4-4 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4) ส่งเสริมชุมชน จัดการที่พักรับ นักท่องเที่ยว	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เสริมจากการจัดการบริการ และ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ชุมชนท้องถิ่นตลอดจนสภาพแวดล้อม จัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการนำร่อง ส่งเสริมชุมชนท้องถิ่น จัด บริการที่พักแบบ Home stay 1. สำรวจชุมชนบ้านโกรกเดือนห้าและประเมินความเป็นไปได้ใน การส่งเสริมการจัดการบริการที่พัก 2. จัดประชุมระดมความคิดเห็น กำหนดแนวทาง รูปแบบและวิธี การ 3. จัดให้การศึกษาอบรมและดูงาน 4. จัดทำแผนปฏิบัติการ 5. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 6. ประเมินผลปรับปรุงและพัฒนาในรอบ 1 ปี	ปีละ 100,000	-อำเภอเมือง -คณะกรรมการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอำเภอ										
5) ส่งเสริมและ สนับสนุนการ พัฒนาอาชีพที่ เกี่ยวเนื่องจาก การท่องเที่ยว	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เสริม และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาการผลิตของที่ระลึก และ สินค้าพื้นเมือง 1. ประชุมระดมความคิดเห็นชุมชนท้องถิ่น 2. คัดเลือก วัสดุ รูปแบบ และวิธีการ 3. จัดการศึกษาอบรม และศึกษาดูงาน 4. จัดทำแผนปฏิบัติการผลิตและการส่งเสริมทางการตลาด 5. ติดตามและประเมินผลในรอบ 1 ปี	ปีละ 120,000	-พัฒนาชุมชน -เกษตรอำเภอ -อบต.สุรนารี -สถาบันการศึกษา										

ตารางที่ 3.4-4 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6) การศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติและคู่มือศึกษาธรรมชาติ	วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ	เพื่อปรับมาตรฐานการจัดบริการการศึกษธรรมชาติให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว กำกับ ดูแล การจัดการให้มีมาตรฐานในการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น รายงานการศึกษาพัฒนารูปแบบ วิธีการ และแนวทางการจัดการเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ควบคู่กับคู่มือศึกษาธรรมชาติ 1. จัดทำโครงการและข้อกำหนดด้านการศึกษา 2. ประสานงบประมาณสนับสนุนจาก ททท. นครราชสีมา 3. ดำเนินการศึกษาหรือจัดจ้างที่ปรึกษา	500,000	-อบต.สุรนารี -คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอำเภอเมือง										

3.4.5 แผนการบริหารและการจัดการ

3.4.5.1 สรุปประเด็นสำคัญ

1) เขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 600 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลสุนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

เขตพื้นที่จัดการครอบคลุมพื้นที่บริเวณเขาแก้ว การใช้ที่ดินมีสภาพเต่งรังเหลืออยู่บริเวณพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชน นอกจากนั้นเป็นที่ตั้งสำนักงานโยธาธิการ ภาค 5 และโรงเรียนบ้านโกรกเดือนห้า สำหรับบริเวณโดยรอบเป็นพื้นที่เกษตรกรรมอยู่ในครอบครองของประชาชนในท้องถิ่น

การจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูบริเวณเขตพื้นที่จัดการเกี่ยวข้องกับหน่วยงานและองค์กรหลายฝ่าย ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่น การบริหารและการจัดการมีความซับซ้อนค่อนข้างสูง ทั้งด้านสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบ จำเป็นจะต้องประสานความร่วมมือ จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2) ปัจจุบัน จังหวัดนครราชสีมาได้จัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในระดับจังหวัด ได้แก่คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครราชสีมา มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับ ดูแล ด้านการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ แต่ภารกิจของอนุกรรมการดังกล่าวในปัจจุบัน ยังมีได้กระจายการจัดการลงไปถึงระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบส่วนใหญ่เป็นการจัดการแก้ไขปัญหาเฉพาะกิจ ในระยะต่อไปจำเป็นต้องกระจายเครือข่ายความร่วมมือเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการในพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

3) ทิศทางในการบริหารและการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้บรรลุเป้าหมายเชิงพื้นที่ที่จะต้องดำเนินการตามแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้นโยบายที่เน้นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ส่งเสริมหลักการเรียนรู้ร่วมกัน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกลยุทธ์หลักในการจัดการ

3.4.5.2 เป้าหมาย

1) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรประชาชนในท้องถิ่นจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือเชื่อมโยงกับระดับจังหวัดและระดับชาติ

2) จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี มุ่งเน้นการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะปรับปรุงและพัฒนาระบบบริหารและจัดการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3.4.5.3 มาตรการ

1) มาตรการในการสนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ และการเชื่อมโยงทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ
 ดังรูปที่ 3.4-3

(1) ให้อำเภอเมืองดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- กำกับ ดูแลการปฏิบัติการในเขตพื้นที่จัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดัก ค้ำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน ตามทิศทางแผนการจัดการ
- ประสานงานการปฏิบัติการในพื้นที่กับคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครราชสีมา ส่วนราชการ และองค์กรเอกชนที่ให้การส่งเสริมและพัฒนา
- จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อดำเนินการภารกิจในพื้นที่
- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ด้านการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ แก่ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่น

คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอเมือง
 อาจพิจารณาประกอบด้วย

● ที่ปรึกษา

- ผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 5 จังหวัดนครราชสีมา
- ผู้แทนสถาบันราชภัฏนครราชสีมา
- ผู้แทนสำนักงานโยธาธิการ ภาค 5
- ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้สนับสนุนในท้องถิ่น

○ คณะอนุกรรมการ

นายอำเภอเมือง	ประธานอนุกรรมการ
ผู้แทนปกครองอำเภอ	กรรมการ
ผู้แทนสำนักงานเกษตรอำเภอ	กรรมการ
ผู้แทนศึกษาธิการอำเภอ	กรรมการ
ผู้แทนสำนักงานประถมศึกษา	กรรมการ
ผู้แทนสำนักงานที่ดิน	กรรมการ
ผู้แทนสถานีตำรวจภูธร	กรรมการ
ผู้แทนป่าไม้อำเภอ	กรรมการ
ผู้แทนพัฒนาชุมชนอำเภอ	กรรมการ
ผู้แทนโรงเรียนมัธยม	กรรมการ
ผู้แทนโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่	กรรมการ
ผู้แทน อบต.สุรนารี	กรรมการ
ผู้แทนชุมชนท้องถิ่น	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ

(2) ดำเนินการสนับสนุนและพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการของเครือข่ายความร่วมมือ

- จัดประชุมสัมมนาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการรายปี เพื่อกำหนดแผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานชุดต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามความจำเป็น
- ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล จัดทำรายงาน สรุปผลงาน และข้อเสนอแนะในการจัดการ
- จัดสิ่งจูงใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการ ให้แก่คณะอนุกรรมการและคณะทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่
 - จัดประชุมพบปะเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ
 - จัดการศึกษา ศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ ในพื้นที่ตัวอย่าง
 - จัดหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เพื่อพัฒนาบุคลากรภาพและขีดความสามารถของบุคคล

2. มาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่

(1) จัดประชุมสัมมนาเพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ตามกรอบการจัดการของแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดักคำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

- ทบทวนแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาคีค้ำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน นโยบายและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง
 - จัดทำแผนงานและโครงการ รายปี กำหนดผู้รับผิดชอบ แนวทางรับการสนับสนุนงบประมาณและการติดตามประเมินผล
- (2) จัดสิ่งจูงใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและชุมชนในพื้นที่
- จัดกิจกรรมมอบรางวัลเกียรติยศ และสนับสนุนด้านการยอมรับทางสังคมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานและโครงการดีเด่น
 - จัดการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม การศึกษา ดูงาน และกิจกรรมการค้นคว้าหาความรู้ แก่ผู้ปฏิบัติงานและชุมชนท้องถิ่น

3) มาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือในระดับจังหวัด

จังหวัดนครราชสีมา โดยคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการดังนี้

- (1) ควบคุมการจัดการในระดับพื้นที่ให้เป็นไปตามกรอบแผนจัดการที่กำหนด
- กำหนดนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานในรอบปี
 - ให้ความเห็นชอบแผนการปฏิบัติการรายปีของคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
 - ประสานงานส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้องสนับสนุนทางวิชาการงบประมาณและอื่นๆ
 - จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ ดำเนินการสนับสนุนท้องถิ่นในบางกรณี
- (2) ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการจัดการตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด
- จัดทำรายงานการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ตลอดจนแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข
 - จัดประชุมสัมมนาประจำปี เพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ และประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงจัดทำข้อเสนอ แผนดำเนินการในระยะต่อไป

3.4.5.4 แผนงานและโครงการ

จากมาตรการที่กำหนด อาจพิจารณาสรุปเป็นแผนงาน/โครงการ ดังรายละเอียดในตารางที่

3.4-5

ตารางที่ 3.4-5 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ											
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
2) ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่	<u>วัตถุประสงค์</u> เพื่อแก้ปัญหาและการปฏิบัติการในพื้นที่ให้เป็นไปตามทิศทางของแผนจัดการและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ชุมชนและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ <u>เป้าหมาย</u> 1. ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติการของชุมชนท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ - ทบทวนแผนงาน/โครงการ ที่ปฏิบัติการในพื้นที่ และหาทวน แผนงาน/โครงการ ที่ดำเนินการในพื้นที่เป็นต้น - จัดทำแผนงาน/โครงการ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข 2. จัดตั้งศูนย์ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและชุมชนท้องถิ่น - จัดกิจกรรม โครงการดีเด่น สนับสนุนการให้รางวัล และประกาศเกียรติคุณ - จัดหลักสูตรการศึกษา ฝึกอบรมและดูงาน และกิจกรรมด้านการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน 1. จัดประชุม/สัมมนา ชุมชนท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ประจำปี เพื่อดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด 2. จัดทำแผนงาน/โครงการ จัดหาสิ่งของ และสิ่งอำนวยความสะดวก 3. ดำเนินการและปรับปรุงพัฒนารูปแบบ และวิธีการทบทวนปี	- อำเภอเมือง - คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอำเภอ - อบต.สุรนารี - ศูนย์วิจัย	ปีละ 240,000													
	<u>วิธีดำเนินการ</u>															

ตารางที่ 3.4-5 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เป้าหมาย/วิสัยทัศน์	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ปีดำเนินการ									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3) การส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือในระดับจังหวัด	วัตถุประสงค์	เพื่อการควบคุมและกำกับ ดูแล การปฏิบัติ การให้เป็นไปตามกรอบทิศทาง ของแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชกคักคักค่า บรรพชัง โบราณและไม้กลายเป็นหิน	ปีละ 20,000	-จังหวัดนครราชสีมา -คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด										
	เป้าหมาย	จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ประกอบด้วย -แผนงาน/โครงการ การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชกคักคักค่าบรรพชัง โบราณและไม้กลายเป็นหิน -หน่วยงานรับผิดชอบ การสนับสนุนงบประมาณและวิชาการ -การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล 1. จัดประชุม/สัมมนาประจำปี เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในระดับจังหวัดและท้องถิ่น - ทบทวนแผนจัดการ แผนงาน/โครงการ - ตรวจสอบติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการ ในระยะผ่านมา - จัดทำแผนงาน/โครงการในระยะต่อไป - หน่วยงานรับผิดชอบและสนับสนุนงบประมาณ 2. จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ของจังหวัด โดยคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด 3. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 4. จัดทำรายงานสรุปการปฏิบัติการ การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล ประจำปี 5. จัดให้มี โครงการ อบรม ศึกษาและดูงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด												

3.5 สรุปแผนงาน/โครงการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดึกดำบรรพ์ ไม้กลายเป็นหิน

การจัดทำแผนจัดการ เพื่อดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย แผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แผนจัดการสำรวจ ศึกษาและวิจัย แผนจัดการประชาสัมพันธ์ และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แผนจัดการบริการศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ และแผนการบริหารและจัดการ โดยในแต่ละแผนจัดการมีรายละเอียดประกอบด้วย เป้าหมาย มาตรการ แผนงานและโครงการ

แผนการจัดการที่กำหนดมีระยะเวลา 10 ปี ประกอบด้วย (ตารางที่ 3.5-1)

- แผนงานและโครงการที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน
- แผนงานและโครงการที่ต้องดำเนินการตามช่วงเวลาที่กำหนด
- แผนงานและโครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องในระยะเวลาของแผน

ตารางที่ 3.5-1 สรุปแผนงานโครงการจัดการชากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน

แผนงาน/โครงการ	แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน	แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการตามช่วงเวลาที่กำหนด	แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องตามระยะเวลาของแผน
1. ประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม	✓		
2. จัดทำเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน	✓		
3. การฟื้นฟูสภาพธรรมชาติพื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่ชุ่มน้ำในเขตสงวน			✓
4. การคุ้มครองและเฝ้าระวังรักษาสีงแวดล้อมธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น			✓
5. การส่งเสริมการใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์		✓	✓
6. การควบคุมอาคาร และการใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์		✓	✓
7. การควบคุมการขุดค้นการแพร่กระจาย และการส่งเสริมคุณค่าการใช้ประโยชน์ชากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน		✓	
8. การวิจัยพื้นฐานเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับชากดึกดำบรรพ์ไม้กลายเป็นหิน		✓	
9. การวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาระบบการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ		✓	

ตารางที่ 3.5-1 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน	แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการตามช่วงเวลาที่กำหนด	แผนงาน/โครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องตามระยะเวลาของแผน
10. การจัดทำเอกสารและสื่อการเผยแพร่ความรู้และทัศนคติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติไม่กลายเป็นหิน		✓	
11. การประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ของท้องถิ่น			✓
12. จัดทำค่ายเยาวชน			✓
13. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และกิจกรรมรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป			✓
14. การรณรงค์การจัดระเบียบชุมชนของเสียและขยะมูลฝอย ตลอดจนสภาพแวดล้อมชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า			✓
15. การจัดบริการศึกษาธรรมชาติของชุมชนบ้านโกรกเดือนห้า		✓	
16. จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ		✓	
17. ส่งเสริมมัคคุเทศก์และวิทยากรท้องถิ่นของชุมชน		✓	
18. ส่งเสริมชุมชนจัดบริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว		✓	
19. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการท่องเที่ยว		✓	
20. การศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติและคู่มือศึกษาธรรมชาติ		✓	
21. การพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่			✓
22. ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่			✓
23. การส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือในระดับจังหวัด			✓

บทที่ 4 การนำแผนสู่การปฏิบัติ

4.1 การอนุมัติแผน

โดยหลักการนั้น แผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณ และไม้กลายเป็นหิน มีลักษณะเป็นเอกสารข้อเสนอแนวคิด แนวทาง และมาตรการในการดำเนินการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน ในช่วงเวลาที่กำหนดของแผน ระยะ 5-10 ปี

ในแผนจัดการดังกล่าว ประกอบด้วยภารกิจ เค้าโครงของภารกิจที่สำคัญๆ ที่ควรดำเนินการ ตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดรูปแบบองค์กร และเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารแผน โดยคำนึงถึงรูปแบบและการพัฒนาระบบงานที่เหมาะสม และอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการ ภายใต้งบประมาณการบริหารราชการแผ่นดินที่เป็นอยู่ และนโยบายของรัฐบาลที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานตามข้อเสนอของแผน

การที่จะนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริงนั้น เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรับผิดชอบ ที่เป็นเอกภาพระหว่างการควบคุมนโยบาย และการกำกับดูแลในระดับปฏิบัติการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนของผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่ อันได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบล อบต.) และเครือข่ายความร่วมมือที่จัดตั้งขึ้น จะต้องยอมรับข้อเสนอของแผน โดยการทบทวนทำความเข้าใจแนวคิด แนวทาง และมาตรการข้อเสนอแนะต่างๆ อีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จากนั้นจึงคัดเลือก และจัดลำดับความสำคัญของภารกิจที่จะดำเนินการเป็นแผนงานและโครงการที่ระดับจังหวัดเห็นชอบ และอนุมัติให้ดำเนินการตามแผน

อย่างไรก็ตามเงื่อนไขการดำเนินงานตามแผนจัดการนี้ ก็คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จัดของงบประมาณและประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การควบคุม ติดตาม และประเมินผลงานที่ดำเนินการตามแผน จัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุง รวมถึง การพัฒนาทิศทางของแผนแม่บทให้สอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่ในเขตพื้นที่จัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ทุกๆ ระยะ 5 ปี

ดังนั้น เพื่อให้แผนจัดการนี้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ควรมีการดำเนินการเพื่อให้แผนนี้ได้รับความเห็นชอบ และอนุมัติให้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ระดับสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

โดยกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ดำเนินการทบทวนเนื้อหาสาระของแผนจัดการอนุรักษ์ที่เสนอนี้ ปรับปรุง แก้ไข จัดทำรายละเอียดเพิ่มเติม คัดเลือก และจัดลำดับความสำคัญของภารกิจ (แผนงาน/โครงการ) ซึ่งจะถือว่าผลงานนี้ได้รับความเห็นชอบจากระดับกองแล้ว จึงนำเสนอเพื่อดำเนินการอนุรักษ์ในระดับสำนักต่อไป

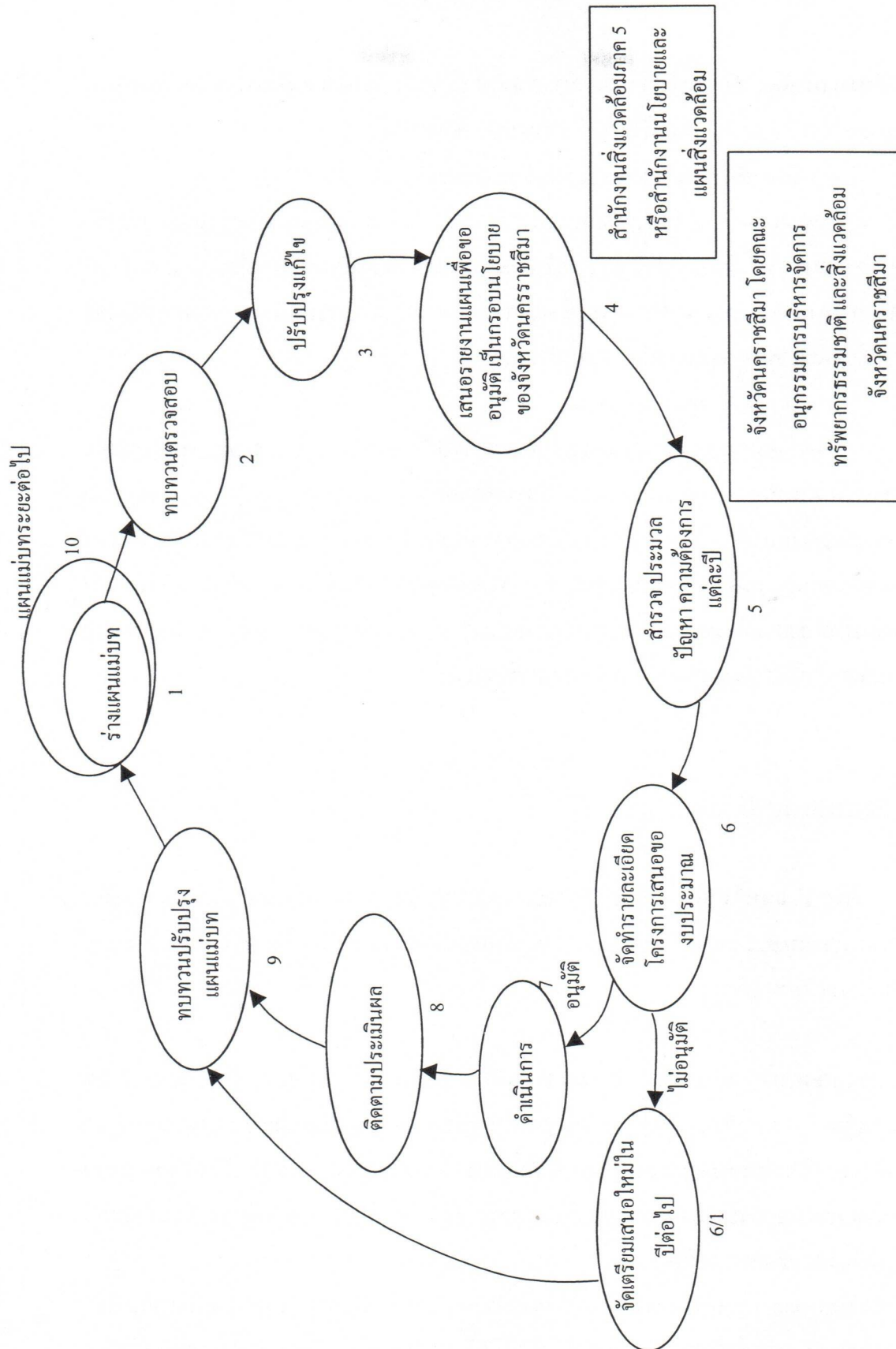
2. ระดับจังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมา โดยคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ดำเนินการทบทวนตรวจสอบความสอดคล้องกับแนวนโยบายของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หากมีประเด็นที่ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุง อาจพิจารณาขอหมายให้สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 5 รับผิดชอบดำเนินการ และนำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง ในขั้นนี้จึงถือว่าแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ชำคึกคักบรรพ์ช้างโบราณ และไม้กลายเป็นหิน ได้รับความเห็นชอบ และอนุมัติให้ดำเนินการจากจังหวัดนครราชสีมาแล้ว

4.2 ขั้นตอน

จากรูปที่ 4.2-1 แสดงขั้นตอนของการทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ชำคึกคักบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริง โดยเริ่มจากการทบทวนตรวจสอบร่างแผนการจัดการ โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อม เขต 5 (หรือ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข แผนการจัดการให้สมบูรณ์ แล้วนำเสนอจังหวัดนครราชสีมา เพื่อการพิจารณาอนุมัติต่อไป

การดำเนินงานในแต่ละปี จังหวัดนครราชสีมาโดยคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการโดยผ่านเครือข่ายความร่วมมือ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ทำการประมวลสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ความต้องการในการอนุรักษ์และพัฒนา เพื่อนำมาเป็นประเด็น แนวทางในการคัดเลือกแผนงาน/โครงการที่จะดำเนินการเฉพาะพื้นที่ จากนั้นจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการรายปี และประสานงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดทำข้อเสนอโครงการพร้อมงบประมาณ เสนอจังหวัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับอนุมัติโครงการและงบประมาณแล้วจึงดำเนินการโครงการเป็นรายปีไป ผลการดำเนินงานจำเป็นต้องมีการติดตามประเมินผล และนำไปทบทวนปรับปรุงแผนปฏิบัติการ และแผนจัดการในระยะต่อไป

รูปที่ 4.2-1 ลำดับขั้นตอนการนำแผนแม่บทสู่การปฏิบัติ

โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
บริเวณคันทบชาวกดิกดำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน
สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ดังนั้น เพื่อให้จะให้แผนจัดการนี้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ควรมีการดำเนินการเพื่อให้แผนนี้ได้รับความเห็นชอบ และอนุมัติให้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ระดับสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

โดยกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ดำเนินการทบทวนเนื้อหาสาระของแผนจัดการอนุรักษ์ที่เสนอนี้ ปรับปรุง แก้ไข จัดทำรายละเอียดเพิ่มเติม คัดเลือก และจัดลำดับความสำคัญของภารกิจ (แผนงาน/โครงการ) ซึ่งจะถือว่าผลงานนี้ได้รับความเห็นชอบจากระดับกองแล้ว จึงนำเสนอเพื่อดำเนินการอนุรักษ์ในระดับสำนักต่อไป

2. ระดับจังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมา โดยคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ดำเนินการทบทวนตรวจสอบความสอดคล้องกับแนวนโยบายของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หากมีประเด็นที่ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุง อาจพิจารณาขอหมายให้สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 5 รับผิดชอบดำเนินการ และนำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง ในขั้นนี้จึงถือว่าแผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ช่างคึกคักบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน ได้รับความเห็นชอบ และอนุมัติให้ดำเนินการจากจังหวัดนครราชสีมาแล้ว

4.3 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

การที่จะนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้ จำเป็นต้องแปลงแผนจัดการให้เป็นแผนดำเนินงานเป็นรายปี เพื่อเสนอของบประมาณ ซึ่งเรียกว่า แผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งนี้มีแนวทางในการดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. จังหวัดนครราชสีมา โดยคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ดำเนินการทบทวนตรวจสอบ การดำเนินงานที่ผ่านมา ผลที่เกิดขึ้น ประมวลปัญหาและความต้องการที่จะดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ จัดลำดับความสำคัญตามความจำเป็นเร่งด่วน ความร้ายแรงและผลกระทบของปัญหา โดยอาจพิจารณาแยกตามพื้นที่รับผิดชอบของเครือข่ายความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชุมชนท้องถิ่น

2. พิจารณารอบแนวทางที่เสนอในแผนจัดการ และคัดเลือกโครงการและกิจกรรมที่จะสามารถตอบสนองความต้องการ หรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ตลอดจนการพิจารณาหาแนวทางดำเนินการใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ แต่ควรยึดเป้าหมายของแผนไว้เป็นหลัก

3. จัดทำรายละเอียดโครงการและกิจกรรมที่ประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ คือ โครงการหรือกิจกรรมที่จะกระทำ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน ประมาณการงบประมาณที่ต้องใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนกำลังคนที่ต้องการ พร้อมผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้น

4. รวบรวมข้อเสนอโครงการ จัดหมวดหมู่และข้อสรุป นำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบหรืออนุมัติ และพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้ดำเนินการต่อไป

5. เมื่อโครงการได้รับอนุมัติให้ดำเนินการและจัดสรรงบประมาณแล้ว จึงมอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่รับผิดชอบไปดำเนินการต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานอาจมีบางโครงการที่ต้องการความผูกพันของการจัดสรรงบประมาณให้ต่อเนื่อง ในการนี้อาจพิจารณาจัดทำเป็น แผนการลงทุน (Investment Plan) เฉพาะโครงการนั้นๆ เป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานคล้ายคลึงกับการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี และควรพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโครงการทางด้านประโยชน์ร่วมที่จะได้รับอย่างถ่วงน้ำหนัก ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการด้วย หากเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการก่อสร้างและมีขนาดค่อนข้างใหญ่

4.4 การประสานแผนการจัดการกับการพัฒนาระดับจังหวัด

การพัฒนาชนบทของประเทศไทยอยู่ภายใต้ระบบการพัฒนาชนบทแห่งชาติ โดยมีคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) เป็นองค์กรรับผิดชอบในระดับชาติเพียงองค์กรเดียว ในการบริหารงาน ได้มีการปรับปรุงขั้นตอนการประสานแผนในทุกระดับ การกระจายความรับผิดชอบในการประสานแผนให้กระทรวงและจังหวัด รวมทั้งมีการประสานโครงการขององค์กรเอกชนด้วย องค์กรที่รับผิดชอบในระดับต่างๆ นั้น ประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) และคณะกรรมการจังหวัด (กจ.) ในระดับจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) ในระดับอำเภอ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) ในระดับตำบลและหมู่บ้าน ตามลำดับ ในการนี้ได้กำหนดใช้แผนพัฒนาชนบทระดับจังหวัดเป็นหลักในการกำหนดโครงการดำเนินการ จึงนับได้ว่าแผนพัฒนาชนบทระดับจังหวัดประจำปี เป็นเครื่องมือที่มีบทบาทอย่างสูงในการพัฒนาชนบทของประเทศไทย ดังนั้นเพื่อที่จะให้การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชากดักดำบรรพ์ช้างโบราณและไม่กลายเป็นหิน เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา อันเป็นที่ตั้งของพื้นที่ ควรที่จะได้นำเสนอแผนจัดการเข้าไปประสานกับแผนพัฒนาจังหวัดดังกล่าวซึ่งมีแนวทางพิจารณาถึงการนำแผนจัดการประสานกับแผนพัฒนาจังหวัดได้ 2 แนวทางคือ

1. ระดับกำหนดกรอบนโยบาย (Top-down Approach) โดยเสนอแผนจัดการให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาชนบทของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแผนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อม ของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนแผนของกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประสานและกำหนดเป็นกรอบนโยบายการพัฒนาชนบทส่งให้จังหวัด ตามขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

2. ระดับแผนพัฒนาตำบล (Bottom-up Approach) โดยการประสานกับคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการทำแผน 2 ลักษณะ คือ แผนพัฒนาตำบล 5 ปี และแผนพัฒนาตำบลประจำปี ในการนำแผนจัดการนี้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนดังกล่าว ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะได้นำเสนอต่อไป เป็นแผนพัฒนาชนบทระดับอำเภอและแผนพัฒนาชนบทระดับจังหวัด ตามลำดับ การดำเนินการในแนวทางนี้จะเป็นโอกาสในการสนับสนุนประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4.5 แนวทางในการพัฒนาระบบจัดการตามแผน

แผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน ถือเป็นการพัฒนาระบบการจัดการที่มีองค์ประกอบในแต่ละส่วนปฏิสัมพันธ์กันทั้งมิติด้าน โครงสร้าง และด้านกระบวนการ และมีการเคลื่อนไหวเชื่อมโยงกันในลักษณะที่เป็นพลวัต (Dynamic)

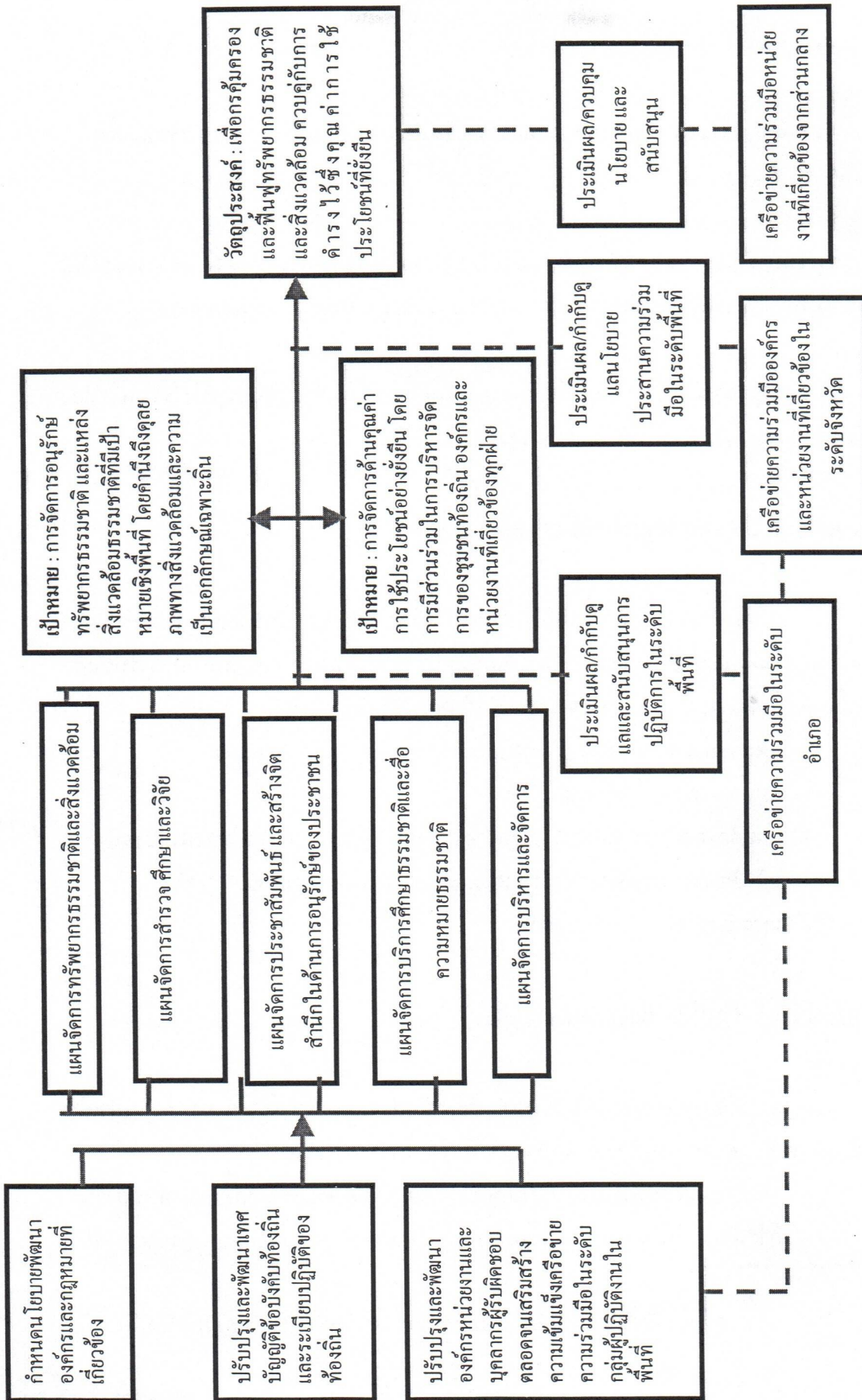
จากรูปที่ 4.5-1 แสดงแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการตามแผน ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบส่วนที่เป็นผลงาน (Output) กระบวนการ (Process) ปัจจัยนำเข้า (Input) และข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มีรายละเอียดดังนี้

4.5.1 องค์ประกอบส่วนที่เป็นผลงาน (Output)

มีสาระสำคัญโดยสรุป ประกอบด้วย

4.5.1.1 วัตถุประสงค์

แผนจัดการทั้งสองพื้นที่มีกรอบการจัดการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการควบคุม และกำกับ ดูแลการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชาคีค้ำบรรพ์ช้างโบราณและไม้กลายเป็นหิน จนกระทั่งเป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ สามารถดำรงสภาพธรรมชาติและคุณค่าการใช้ประโยชน์ถาวรสืบไป มีวัตถุประสงค์โดยสรุป คือ เพื่อการคุ้มครอง และฟื้นฟู ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ควบคู่กับการดำรงไว้ ซึ่งคุณค่าการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน

รูปที่ 4.5-1 แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการตามแผน

4.5.1.2 เป้าหมาย

แผนจัดการได้กำหนดเป้าหมายโดยรวม เป็นกรอบในการกำกับ ดูแล ในระดับพื้นที่ 2 ประการคือ

1) จัดการคุ้มครอง และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีเป้าหมายเชิงพื้นที่ โดยคำนึงถึงคุณภาพทางสิ่งแวดล้อม และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2) ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของชุมชนท้องถิ่น องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4.5.2 องค์ประกอบส่วนที่เป็นกระบวนการ (Process)

การดำเนินงานระดับปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ประกอบด้วย แผนจัดการในแต่ละด้านสำหรับการพัฒนาแผนงาน/โครงการ ที่สามารถตอบสนองการปรับตัวด้านการมีส่วนร่วม ในการควบคุมนโยบายและการปฏิบัติการระดับพื้นที่ ดังนี้

- แผนจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
- แผนจัดการสำรวจศึกษาและวิจัย
- แผนจัดการประชาสัมพันธ์ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของประชาชน
- แผนจัดการบริการศึกษาธรรมชาติ และสื่อความหมายธรรมชาติ
- แผนการบริหารและการจัดการ

4.5.3 องค์ประกอบส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input)

การปรับปรุงและพัฒนาส่วนปัจจัยนำเข้า เพื่อสนับสนุนแผนจัดการในด้านต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ประกอบด้วย

- การกำหนดและปรับนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เทศบัญญัติ และข้อบังคับท้องถิ่น
- การพัฒนาโครงสร้างและระบบงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
- ปรับปรุงและพัฒนาความเข้มแข็งเครือข่ายความร่วมมือ ระดับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

4.5.4 องค์ประกอบส่วนที่เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระบบการจัดการตามแผนจัดการที่กำหนด จำเป็นจะต้องมีความตระหนักในส่วนข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ระบบดำเนินไปอย่างเป็นกระบวนการและต่อเนื่อง ภายใต้การควบคุม กำกับ ดูแล ปรับปรุงและพัฒนาแผนปฏิบัติการ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีประสิทธิผลในระยะยาว ประกอบด้วย

1) เครือข่ายความร่วมมือขององค์กรหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับส่วนกลาง ซึ่งมีสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่

- ควบคุม นโยบาย การดำเนินการให้เป็นไปตามกรอบแผนจัดการ
- ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุน การดำเนินการตามแผนจัดการ

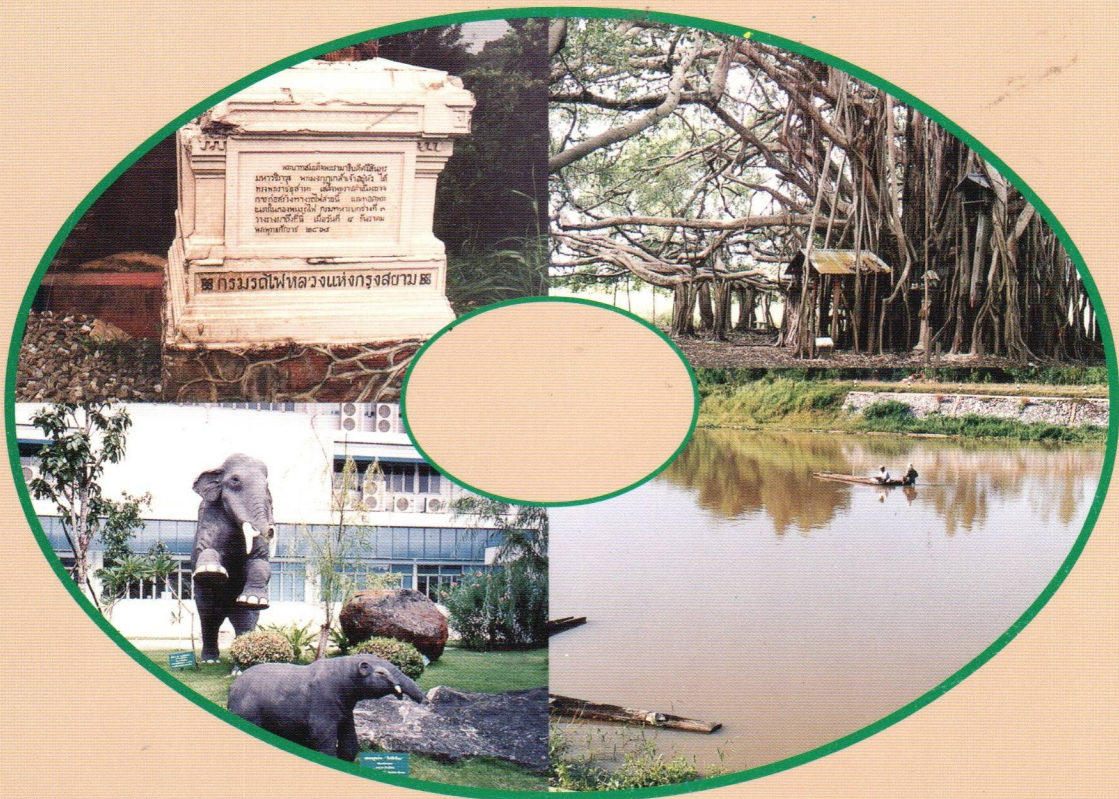
2) เครือข่ายความร่วมมือในระดับจังหวัด ซึ่งมีจังหวัดนครราชสีมา และคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่

- กำกับ ดูแล นโยบาย และการปฏิบัติการในระดับพื้นที่
- ประสานงานการดำเนินโครงการและงบประมาณ
- ติดตามประเมินผลในระดับประสิทธิผลของแผนงาน โครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและเป้าหมายที่กำหนด โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการรายปี

3) เครือข่ายความร่วมมือในระดับอำเภอ ซึ่งมีอำเภอในพื้นที่ และคณะอนุกรรมการบริหารจัดการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่จัดตั้งขึ้นในระดับอำเภอ เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่

- กำกับ ดูแล การปฏิบัติการตามแผนงาน/โครงการในระดับพื้นที่
- ติดตามประเมินผล ในระดับประสิทธิภาพของแผนงาน/โครงการ
- ประสานงานโครงการ หน่วยงานรับผิดชอบ และสนับสนุนการปฏิบัติการ

การพัฒนาระบบการจัดการให้บรรลุเชิงระบบ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการพัฒนาระบบการประเมินผล ที่มีเกณฑ์การพิจารณาและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ทั้งในระดับ ประสิทธิภาพของแผนงาน/โครงการ และระดับประสิทธิผลของวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยรวมของแผนจัดการที่กำหนด

วท.

ฝ่ายบริการอุตสาหกรรมและที่ปรึกษา
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.)

196 พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900